

**ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ
ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ, ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ
ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»**

**Θέμα διατριβής: Η Γεωπολιτική του Κυπριακού
Ζητήματος και η αναβάθμιση των Κυπριακών Ενόπλων
Δυνάμεων ως Γεωπολιτικός Παράγοντας
Ανακατανομής Ισχύος στο σύμπλοκο της Ανατολικής
Μεσογείου.**

**Ανδρέας Γεωργιάδης
(Α.Μ.: 201710306)**

*Διπλωματική εργασία που κατατίθεται ως μέρος των απαιτήσεων του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Γεωπολιτική Ανάλυση,
Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

Επιβλέποντες Καθηγητές:

Ιωάννης Θ. Μάζης, Καθηγητής, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και
Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.

Κωνσταντίνος Γρίβας, Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα
Στρατιωτικών Σπουδών, Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (Σ.Σ.Ε.)

Δρ. Ιωάννης Κωτούλας, Διδάσκων, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και
Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.

ΑΘΗΝΑ, Σεπτέμβριος, 2020

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
**Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών**
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ,
ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Όνοματεπώνυμο: Ανδρέας Γεωργιάδης
Αριθμός Φοιτητικού Μητρώου: 201710306
Γνωστικό Αντικείμενο: Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση
Επόπτες: Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α., Δρ. Ιωάννης Θ. Μάζης Αναπληρωτής Καθηγητής Σ.Σ.Ε., Δρ. Κωνσταντίνος Γρίβας Δρ. Νεώτερης και Σύγχρονης Ιστορίας, Ιωάννης Κωτούλας
Τίτλος: Η γεωπολιτική του κυπριακού ζητήματος και η αναβάθμιση των Κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής ισχύος στο σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου
Αριθμός Λέξεων: 15.000
Προθεσμία Κατάθεσης: 30/06/2021
Ημερομηνία Κατάθεσης: 06/09/2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες για την αρωγή προς τη συγγραφή της συγκεκριμένης εργασίας, προς τους Υποπτέραρχο εν αποστρατεία, κόν Γαβριήλ Δημητρίου, τέως Διοικητή της Διοίκησης Αεροπορίας της Εθνικής Φρουράς, καθώς επίσης και στον Συνταγματάρχη εν αποστρατεία της Εθνικής Φρουράς, κόν Ανδρέα (Άντη) Λοΐζου. Με την ερευνητική τους καθοδήγηση όσον αφορά στις ανάγκες της Εθνικής Φρουράς, τόσο σε έμψυχο, όσο και σε άψυχο υλικό, καθώς επίσης και τις επεξηγήσεις τους εν σχέσει με τα σύγχρονα οπλικά συστήματα και τις νέες τεχνολογικές τάσεις επί της στρατιωτικής επιστήμης, κατέστησαν τη συλλογή των χρειωδών αυτών πληροφοριών ευχερή και προσιτή. Τους ευχαριστώ ομοίως για τη διαχρονική τους υπηρεσία προς την Πατρίδα μέσω των θέσεων που είχαν αναλάβει σε νευραλγικούς τομείς των Ενόπλων Δυναμέων της Κυπριακής Δημοκρατίας, και την αέναή τους συμβολή στις προσπάθειες απελεύθερωσης της Κύπρου από τα δεσμά της τουρκικής κατοχής. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον αγαπητό φίλο και συνάδελφο Πολιτικό Επιστήμονα, κόν Χρήστο Αλεξάνδρου, ο οποίος μέσα από τις συνεχείς και εμβριθείς μελέτες του επί του Κυπριακού προβλήματος με έχει βοηθήσει να ταξινομήσω πολλές σκέψεις μου, οι οποίες, αν και ορθές, ήσαν άναρχες και αταξινόμητες. Συν τοις άλλοις, προσωπική ευγνωμοσύνη οφείλω στον Πρέσβυ επί τιμή της Κυπριακής Δημοκρατίας κόν Περικλή Νεάρχου. Η διαχρονική του προσφορά στην πατρίδα, μέσα από πλειάδα υπευθύνων θέσεων από τις οποίες υπηρέτησε, η φιλοπατρία του και η ακεραιότητα του, είναι ίδια του χαρακτήρος του. Η συχνή πνευματική επαφή μαζί του, σε συνδυασμό με την απλότητά του, την ευρυμάθεια και την εμβριθή του μόρφωση, με οδήγησαν στο να ξεδιαλύνω πολλά εν σχέσει με την πρόσφατη πολιτική Ιστορία της ιδιαίτέρας μου πατρίδας Κύπρου και τη μελλοντική της πορεία, όπως επίσης και τη μελλοντική πορεία του Ελληνισμού εν συνόλω.

Θα ήθελα να απευθύνω ευχαριστίες και προς τον Δρα Ιωάννη Κωτούλα του οποίου η συνεχής βοήθεια, τόσο ακαδημαϊκά, όσο και διαδικαστικά ήταν ουσιώδης. Η μελέτη των δοκιμίων και ερευνητικών του πονημάτων συνίσταται στον οποιονδήποτε επιθυμεί να λάβει περαιτέρω πληροφορίες εν σχέσει με την πορεία όχι μόνο των εθνικών, αλλά και των διεθνών θεμάτων. Το συγγραφικό του έργο, πλήρες πρωτοτυπίας και ακαδημαϊκής επάρκειας, το οποίο γέμει παραπομπών, υποσημειώσεων και επεξηγήσεων, τον κατατάσσει μέσα στους σημαντικούς ερευνητές της Γεωπολιτικής και των διεθνών θεμάτων στην Πατρίδα μας. Η προσήνεια του χαρακτήρα του συμπληρώνει το στέρεο ακαδημαϊκό του υπόβαθρο. Επιπλέον, δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ στον καθηγητή της Σ.Σ.Ε., κόν Κωνσταντίνο Γρίβα. Η καθαρή του σκέψη, η απλούστευση των σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων στη στρατιωτική

επιστήμη, η σύλληψη νέων δογμάτων πρωτότυπων και ευφάνταστων σε σχέση με την Ελληνική Άμυνα, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Κύπρο, την οποία με τόση επιτυχία συμπυκνώνει ο καθηγητής Γρίβας, βοηθά και τον πιο μη σχετικό με το αντικείμενο αναγνώστη, να αντιληφθεί βασικές παραμέτρους της στρατιωτικής επιστήμης. Τον ευγνωμονώ για όλη την αρωγή που μου παρέσχε σε βιβλιογραφικό υλικό, αλλά και στην προσπάθεια απλούστευσης υψηλών στρατιωτικών εννοιών με σκοπό να μπορέσω να τις αντιληφθώ και να συγγράψω την παρούσα μελέτη.

Πάνω από όλα, ειλικρινή ευγνωμοσύνη απευθύνω προς τον Πρόεδρο του Τμήματος Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Δρα Ιωάννη Θ. Μάζη. Η επιστημονική του εγκυρότητα, η ακαδημαϊκή του επάρκεια και η πνευματική του ιδιοσυγκρασία αποτελούν αρετές κεφαλαιώδους σημασίας για όλους τους φοιτητές που πέρασαν από την ακαδημαϊκή του καθοδήγηση. Το μάθημα μαζί του αποτελεί μια πραγματική πνευματική ευχαρίστηση. Τον ευχαριστώ εκ βάθους καρδιάς.

Τέλος, ευχαριστώ τους γονείς μου για την αγάπη τους και την ανατροφή που μου προσέφεραν. Χωρίς τη στήριξή τους, υλική αλλά πρώτιστα ψυχική και πνευματική, δεν θα μπορούσα να αποπερατώσω τις σπουδές μου, τόσο τις προπτυχιακές όσο και τις μεταπτυχιακές. Τους είμαι αιωνίως ευγνώμων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ	ΣΕΛΙΔΑ
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ/ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - Η ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (Σ.Γ.Α.): ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	6
1.1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ (STATE OF ART) - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ	10
2. Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ (1974) ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (2004)	11
3. Η ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ: Ο ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ/ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ	20
4. ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΑΙ ΟΠΛΟΣΤΑΣΙΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ/ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ	28
4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΑΡΑΤΕΘΕΝΤΩΝ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΑΜΥΝΑΣ/ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΙΝ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ	34
4.2. Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ	38
4.3. ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ	40
4.3.1. ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ	48
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	51
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ	58 - 62
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63 - 77

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΟ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
Α.Ο.Ζ.	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
Δ.Δ.Ο.	Διζωνική Δικαιονοτική Ομοσπονδία
Ε.Δ.	Ένοπλες Δυνάμεις
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛ.ΔΥ.Κ.	Ελληνική Δύναμη Κύπρου
Ε.Φ.	Εθνική Φρουρά
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Κ.Δ.	Κυπριακή Δημοκρατία
Κ.Ε.Π.Π.Α.	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
Μ.Υ.Κ.	Μονάδα Υποβρυχίων Καταστροφών
Ν.Α.Τ.Ο.	Οργανισμός Συμφώνου του Βορείου Ατλαντικού
Σ.Α.Π.	Σκάφος Ανορθοδόξου Πολέμου
Σ.Γ.Α.	Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση
Υπ.Εξ.	Υπουργός Εξωτερικών
F.I.R.	Περιοχή Ελέγχου Πτήσεων
G-8	Ομάδα των 8 ισχυρότερων οικονομιών του πλανήτη
L.N.G.	Τερματικό υγροποίησης Φυσικού Αερίου
M.R.L.	Πολυεκτοξευκτής Ρουκετών
R.M.A.	Revolution in Military Affairs: Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - Η ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ (Σ.Γ.Α.): ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:

Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσει ο γράφων να αναλύσει, κάνοντας χρήση της διεπιστημονικής μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης όπως έχει εισαχθεί στον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, Δρα Ι. Θ. Μάζη, το κυπριακό πρόβλημα και ιδιαίτερα την αμυντική/στρατιωτική του πτυχή. Η διεπιστημονικότητα της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να καταπιαστεί με πολλές μη ερευνηθείσες πλευρές ενός τόσο μεγάλου διεθνούς προβλήματος, όπως είναι το Κυπριακό, και να καταδείξει πτυχές που εν πολλοίς αγνοούνται. Για το πρώτο μέρος της εργασίας θα χρησιμοποιηθεί η μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης με σκοπό να γίνει μια ιστορική ανασκόπηση του κυπριακού ζητήματος από το 1974 (χρονιά κατά την οποία άλλαξαν άρδην οι γεωπολιτικές πραγματικότητες αλλά και ισορροπίες μεταξύ των δύο ελληνικών κρατικών κέντρων αφ' ενός, δηλαδή της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας, και αφ' ετέρου της κατέχουσας παράνομα το βόρειο τμήμα της Κύπρου, Τουρκίας) μέχρι και την 1^η Μαΐου του 2004, όταν η Κυπριακή Δημοκρατία κατέστη πλήρες κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετά την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν για τη λύση του Κυπριακού προβλήματος που είχε κατατεθεί από τον Ο.Η.Ε. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, επιλέγεται για Γεωπολιτική Ανάλυση ο πυλώνας της Άμυνας/Ασφάλειας και θα γίνει χρήση γεωπολιτικών αριθμητικών δεικτών που εμπίπτουν στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας. Τέλος, θα γίνει προσπάθεια να παρατεθούν προτάσεις μέσα από τη διαδικασία της Γεωστρατηγικής Σύνθεσης, με σκοπό να αναζητηθεί το κατά πόσον μπορεί η ελληνική πλευρά να εξοπλισθεί ως οφείλει ώστε να αντιμετωπίσει την τουρκική επιθετικότητα απέναντι στην Κυπριακή Δημοκρατία.

Κατά τον καθηγητή Ι. Θ. Μάζη, η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση αποτελεί την αναλυτική εκείνη γεωγραφική μέθοδο η οποία « [...] οφείλει να ερευνά (δηλαδή να εντοπίζει, να περιγράφει και να μελετά) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τη δομή και την λειτουργία των τεσσάρων θεμελιωδών πυλώνων (κατηγοριών) που συνθέτουν και καθορίζουν την ισχύ και την κατανομή της στο ενδοσυστημικό πλαίσιο του γεωγραφικού συμπλόκου, αλλά και τις

επιρροές και μεταλλαγές (mutations) που αυτοί οι πυλώνες υφίστανται από το εξωσυστημικό περιβάλλον του συμπλόκου αυτού [...]»¹.

Για την εφαρμογή της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, γίνεται χρήση πολλαπλών μεθοδολογικών εργαλείων. Αναλόγως του υπό εξέταση θέματος, ορίζονται το *Γεωγραφικό Σύμπλοκο*² το οποίο αφορά στο γεωγραφικό πεδίο της ανάλυσης μας, ο *προς μελέτην χώρος του Συμπλόκου (εσωτερικός ή/και εξωτερικός)*³ στον οποίο δρά ο *Γεωπολιτικός Παράγοντας*⁴ που, βάσει της δράσης και της συμπεριφοράς του εντός του συγκεκριμένου γεωγραφικού χώρου, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην εκεί ανακατανομή ισχύος. Αφού ορισθούν βάσει του θέματος τα πιο πάνω, οφείλει ο ερευνητής να προχωρήσει στον καθορισμό των υπολοίπων *Συστημικών χώρων* της έρευνας:

α) *Υποσύστημα*: « [...] αποτελούν υποσύνολα των Συστημάτων»⁵ και είναι « [...] η ομοιογενής, ως προς την δράση και λειτουργία ενός Γεωπολιτικού Παράγοντος, εδαφική ενότητα»⁶.

β) *Σύστημα*: « [...] καλείται το ακριβές άθροισμα των εδαφικών ενοτήτων που αποτελούν τα γεωπολιτικά υποσυστήματα τα προσδιορισθέντα από τον εντοπισμό, την διακεκριμένη δράση και τη συστηματική και διακεκριμένη λειτουργία του συγκεκριμένου Γεωπολιτικού Παράγοντος στον φυσικό τους χώρο»⁷.

γ) *Υπερσύστημα*: « [...] οφείλουμε να εντοπίσουμε εκείνους τους Πόλους Ισχύος οι οποίοι διαδρούν και επηρεάζουν τον Γεωπολιτικό μας παράγοντα, και δι' αυτού επιφέρουν ανακατανομές ισχύος στο εσωτερικό του Χώρου του Συστήματος. Οι Πόλοι αυτοί νοούνται και ως εθνοκρατικοί δρώντες, και ως Συλλογικά Συστήματα και Καθεστώτα Διεθνούς Ασφαλείας, και ως διεθνείς Οικονομικοί ή Πολιτισμικοί Πόλοι Ισχύος. Έχοντας ορίσει τις τρεις κλίμακες των Συστημάτων, θα πρέπει να προσδιορίσουμε τα υπό εξέταση πεδία γεωπολιτικής επιρροής του «γεωπολιτικού παράγοντος» του τίτλου μας [...]»⁸. Επιπλέον, ως *Υπερσύστημα* « [...] καλείται το σύνολο των πόλων διεθνούς ισχύος που επηρεάζουν την δράση

¹ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., *Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής: Το νεοθετικιστικό πλαίσιο*, Εκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα (2012), σελ. 398.

² Ό.π., σελ. 368.

³ Ό.π., σελ. 369.

⁴ Ό.π.

⁵ Ό.π.

⁶ Ό.π..

⁷ Ό.π.

⁸ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., ό.π., σελ. 370.

των Γεωπολιτικών Παραγόντων στο εσωτερικό των υποσυστημάτων και του αντιστοίχου συστήματος το οποίο τα εμπεριέχει [...]»⁹.

Των μεθοδολογικών εργαλείων και ορισμών δοθέντων, θα προχωρήσουμε στον καθορισμό του περιεχομένου των εργαλείων αυτών στην παρούσα έρευνα. Ο Γεωπολιτικός Παράγοντας ο οποίος προκαλεί την ανακατανομή ισχύος στον υπό διερεύνηση γεωγραφικό χώρο, καθίσταται ως η αναβάθμιση των Κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων. Βάσει της δράσης του Γεωπολιτικού Παράγοντα, μελετώνται τα εξής:

α) Γεωγραφικό Σύμπλοκο: Η Ανατολική Μεσόγειος, όπως ορίζεται από τον τίτλο της έρευνας.

β) Γεωγραφικά Υποσυστήματα: i) Υποσύστημα Ελλάδας – Κύπρου – Τουρκίας

ii) Υποσύστημα Ελλάδας – Κύπρου – Αιγύπτου – Ισραήλ – Τουρκίας

γ) Γεωγραφικό Σύστημα: Όσον αφορά στον προσδιορισμό του Γεωγραφικού Συστήματος, αυτό ορίζεται ως το άθροισμα των υποσυστημάτων, ήτοι του γεωγραφικού χώρου που περιλαμβάνει τους εξής εθνοκρατικούς δρώντες: Ελλάδα, Κύπρος, Αίγυπτος, Ισραήλ και Τουρκία. Παρατηρείται ότι το Γεωγραφικό Σύστημα δεν ταυτίζεται με το Γεωγραφικό Σύμπλοκο, καθ' ότι η Ανατολική Μεσόγειος περιλαμβάνει, επιπλέον προς τις προαναφερθείσες εθνοκρατικές οντότητες, την Παλαιστινιακή Αρχή (Παλαιστίνη), τον Λίβανο, τη Λιβύη, την Ιορδανία και τη Συρία, ενώ εντός των εθνοκρατικών οντοτήτων, περιλαμβάνονται σωρεία μειονοτήτων, με κύρια αυτή των Κούρδων που αποτελεί τουλάχιστον το 20% του τουρκικού πληθυσμού, ενώ διόλου ευκαταφρόνητο είναι το ποσοστό του κουρδικού πληθυσμού στη Συρία. Εν τούτοις, η μελέτη θα επικεντρωθεί στο Γεωγραφικό Υποσύστημα¹⁰ Ελλάδας – Κύπρου – Τουρκίας, και συγκεκριμένα στο τμήμα του Υποσυστήματος το οποίο περιλαμβάνει την Κύπρο και την Τουρκία.

δ) Υπερσυστημικοί Δρώντες: Υπερσυστημικοί Δρώντες, της υπό έρευνα περιοχής, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), ως διεθνή δρώντα που επιδρά πολιτικά στις σχέσεις μεταξύ των κρατών της περιοχής, ενώ διαλαμβάνει και ενεργειακό, οικονομικό, αμυντικό αλλά και πολιτισμικό ρόλο στις σχέσεις μεταξύ των εκεί κρατών. Επιπλέον, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (Η.Π.Α.) διαδραματίζουν μέσω του Ν.Α.Τ.Ο., στο οποίο μέλη αποτελούν η Ελλάδα και η Τουρκία (ήδη από το 1952), σημαίνοντα ρόλο στην

⁹ Ο.π.

¹⁰ Ο.π.

Ανατολική Μεσόγειο, ενώ μέσω των πολιτικοστρατιωτικών συμμαχιών με κράτη της περιοχής (π.χ. Ισραήλ) αλλά και των διπλωματικών σχέσεων που διατηρούν με την Κύπρο, την Ελλάδα και την Αίγυπτο, καθορίζουν τις εξελίξεις, τόσο σε πολιτικό, όσο και σε ενεργειακό και αμυντικό επίπεδο (εν σχέσει και με τις πρόσφατες εξελίξεις περί δημιουργίας του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου EastMed). Συν τοις άλλοις, η Γαλλία, χώρα μέλος της Ε.Ε., του Ν.Α.Τ.Ο. αλλά και αυτόνομος γεωπολιτικός εθνοκρατικός δρών διεθνώς, ασκεί σημαντική επιρροή σε κράτη της περιοχής και διατηρεί άριστες διπλωματικές, οικονομικές, ενεργειακές, αμυντικές και πολιτιστικές σχέσεις με την Κύπρο (με την οποία διατηρεί ενεργειακή συνεργασία καθώς η Total, η μεγαλύτερη γαλλικών συμφερόντων εταιρεία πετρελαίου και φυσικού αερίου, έχει αδειοδοτηθεί και εκμεταλλεύεται ενεργειακά διάφορα τεμάχια εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας), την Ελλάδα αλλά και άλλα κράτη όπως π.χ. ο Λίβανος και η Συρία. Τέλος, η Ρωσία, ως εγγυήτρια της εδαφικής ακεραιότητας και ενότητας της Συρίας, διατηρώντας πολυάριθμα στρατεύματα στο έδαφος της αραβικής χώρας, καθιστά την παρουσία της καταλυτική για τις πολιτικές διεργασίες στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου. Η στρατιωτική και πολιτική της συνεργασία με την Τουρκία φέρνει πολλαπλά δεδομένα στην υπό εξέταση περιοχή.

ε) Πυλώνες προς εξέταση: Για την πλήρη μελέτη βάσει της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης του υπό έρευνα θέματος επιλέγεται προς διερεύνηση ο πυλώνας Άμυνας/Ασφάλειας και θα γίνει χρήση κάποιων γεωπολιτικών αριθμητικών δεικτών που εμπίπτουν στο πλαίσιο της έρευνας του πυλώνα αυτού. Δοθέντων των επεξηγήσεων επί των μεθοδολογικών εργαλείων που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα έρευνα, στο επόμενο μέρος θα γίνει η επεξήγηση των δεδομένων και στοιχείων της έρευνας.

1.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ (STATE OF ART) - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα βιβλία, οι έρευνες, τα επιστημονικά άρθρα τα οποία έχουν συνταχθεί για το κυπριακό πρόβλημα, αφορούν, κατά πλειοψηφίαν, στην ιστορική του πτυχή και στον τομέα της πολιτικής ανάλυσης του ζητήματος. Ποτέ άλλοτε όμως δεν έχει γίνει μια προσπάθεια γεωπολιτικής ανάλυσης του προβλήματος (πάρεξ ελαχίστων εξαιρέσεων) και δη της ανάλυσης με τη χρήση της δεπιστημονικής μεθοδολογίας της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης η οποία θα δώσει δυνατότητες να ερευνηθεί και ο αμυντικός/στρατιωτικός τομέας του κυπριακού ζητήματος ο οποίος αφορά άμεσα στην επιβίωση της Κυπριακής Δημοκρατίας και των νομίμων κατοίκων της. Οι περιορισμοί της παρούσας έρευνας συνίστανται, κυρίως σε ό,τι αφορά στον Αμυντικό πυλώνα της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, στο ότι συγκεκριμένες αμυντικές πληροφορίες που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες για την περαιτέρω υποστήριξη της έρευνας, δεν μπορούν να δοθούν στον ερευνώντα, καθ' ότι αποτελούν πληροφορίες που άπτονται θεμάτων υψίστης εθνικής και κρατικής ασφαλείας, ενώ υφίσταται επίσης και το απόρρητο σε σχέση με ζητήματα Άμυνας/Ασφάλειας. Όποιοι δείκτες και πληροφορίες επί του Αμυντικού Πυλώνα χρησιμοποιηθούν θα χρησιμοποιηθούν μέσα από επίσημες ανοικτές πηγές (Υπουργείο Άμυνας και Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς της Κυπριακής Δημοκρατίας), αλλά και από συνεντεύξεις από αποστράτους αξιωματικούς της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι οποίοι θήτευσαν σε σημαντικότερες επιτελικές θέσεις και μπορούν να δώσουν πληροφορίες εν σχέσει με την παρούσα έρευνα. Για το παρόν πόνημα χρησιμοποιήθηκαν διάφορες έτερες πηγές οι οποίες προέρχονται είτε από τη διεθνή, είτε από την ελληνική βιβλιογραφία. Έγινε επίσης επεξεργασία και χρήση άρθρων από τον διεθνή έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, κυρίως αγγλικό και γαλλικό. Τέλος, αξιόπιστες ηλεκτρονικές ανοικτές πηγές που αφορούν σε οπικά συστήματα και σε θέματα Άμυνας/Ασφάλειας, έτυχαν επεξεργασίας και αποδελτίωσης με σκοπό να είναι όσο το δυνατόν πιο άρτιο το παρόν γράφημα στον τομέα που εξετάζει.

Η εργασία εκπονήθηκε κάτω από συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια και οι περιορισμοί είναι τέτοιοι που η μελέτη των ζητημάτων που άπτονται της Άμυνας/Ασφάλειας, τοποθετείται χρονικά μέχρι τον Ιανουάριο του 2020. Οι όποιες μεταγενέστερες εξελίξεις και γεγονότα που αφορούν στον πυλώνα Άμυνας/Ασφάλειας, δεν ήταν δυνατό να παρουσιασθούν στην παρούσα εργασία λόγω του ακαδημαϊκού περιορισμού που τίθεται, τόσο χρονικά όσο και ποσοτικά. Συνεπώς, ζητείται η κατανόηση του αναγνώστη για την πιθανότητα του ελλειπούς της εργασίας λόγω του ότι τερματίζεται η έρευνα τον Ιανουάριο του 2020.

2. Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ (1974) ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ (2004)

Τα τραγικά γεγονότα του θέρους του 1974 στην Κύπρο, δηλαδή το πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου κατά του νομίμου εκλεγμένου ηγέτη της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', και η συνακόλουθη παράνομη εισβολή της Τουρκίας στις δύο φάσεις της, στις 20 Ιουλίου και στις 16 Αυγούστου, οδήγησαν στην κατάληψη του 36,2% του εδάφους της Κύπρου από την Τουρκία, η κατοχή του οποίου συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ως συνέπεια της τουρκικής εισβολής και κατοχής, επηκολούθησε μια άνευ προηγουμένου ανθρωπιστική καταστροφή για τον Ελληνισμό της Κύπρου, η οποία συνίστατο στην προσφυγοποίηση 200.000 Ελλήνων Κυπρίων που ζούσαν στις περιοχές της Κύπρου που κατελήφθησαν από την Τουρκία (1/3 του Ελληνικού πληθυσμού της Κύπρου), στην ύπαρξη 1619 αγνοουμένων ατόμων αιχμαλώτων πολέμου από την Τουρκία, καθώς επίσης και στη δολοφονία σχεδόν 4000 οπλιτών και πολιτών. Έκτοτε, η διαδικασία επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, συνίσταται στη διεξαγωγή πολλαπλών γύρων διακοινοτικών συνομιλιών μεταξύ των δύο κοινοτήτων της Κύπρου. Ως στρατηγικός στόχος επίλυσης του κυπριακού προβλήματος έχει υιοθετηθεί από μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ελλαδικής και Κυπριακής πλευράς, μια ομοσπονδιακή λύση στο πολιτειακό ζήτημα, ως το αποτέλεσμα των πιθανών θετικών διακοινοτικών συνομιλιών. Η τραγικότητα της εισβολής, η οποία ανέτρεψε άρδην τα μέχρι τότε γεωπολιτικά δεδομένα στην Κύπρο, εξώθησε την Ελλαδική και Κυπριακή πολιτική ηγεσία, στην αποδοχή της λύσης της «Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας». Ο τότε πρόεδρος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο Γ', απεδέχθη την ομοσπονδιακή λύση ως «οδυνηρό» αλλά και «έντιμο συμβιβασμό»¹¹ συνέπεια της κατάστασης πραγμάτων που διεμορφώθηκε μέσα σε συνθήκες εθνικής καταστροφής.

Με την πάροδο των ετών και τη διενέργεια των άκαρπων πολλαπλών γύρων διακοινοτικών συνομιλιών, το 1977, η πορεία του κυπριακού προβλήματος έμοιαζε να έχει περιέλθει σε τέλμα. Έτσι, με τη μετακίνηση των Τουρκοκυπρίων στις κατεχόμενες περιοχές κατ' όπιν και της Συμφωνίας της Γ' Βιέννης του 1975¹² μεταξύ των δύο κοινοτήτων, ολοκληρώθηκε ο διαχωρισμός των κοινοτήτων που μέχρι και την εισβολή ζούσαν εν αναμείξει. Η διεθνής

¹¹ Ομιλία της Αυτού Μακαριότητος, του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας (κυρού κυρού) Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', εις το Παγκύπριον Συλλαλητήριο επί τη τρίτη επετείω της τουρκικής εισβολής, 20^{ης} Ιουλίου 1977, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

¹² Συμφωνία της Γ' Βιέννης, 2^{ας} Αυγούστου 1975, Ιστοσελίδα Υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/t3bhsz>.

κοινότητα αποδέχθηκε την κατάσταση πραγμάτων και, δεδομένης της αποτελμάτωσης της διαδικασίας επίλυσης του κυπριακού μεταξύ των δύο κοινοτήτων άρχισε να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την επίλυση του προβλήματος, με προεξάρχουσες στις διπλωματικές αυτές διεργασίες, τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Ταυτόχρονα προς τις έντονες διπλωματικές διεργασίες των Η.Π.Α., αλλά και της Μεγάλης Βρετανίας που από κοινού αποφάσισαν να συντάξουν προτάσεις για πιθανή επίλυση του προβλήματος¹³, η τουρκοκυπριακή πλευρά, δια του κατοχικού ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, κάλεσε με επιστολή της στις 9 Ιανουαρίου του 1977, τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο να παρακαθήσει σε συζήτηση για το Κυπριακό¹⁴ (σημειώνεται ότι ο Ραούφ Ντενκτάς στην επιστολή που απέστειλε στον πρόεδρο Μακάριο, υπέγραφε ως «πρόεδρος» του «Τουρκοκυπριακού Συνιστώντος Κρατιδίου» το οποίο είχε παράνομα ανακηρύξει ήδη από το 1975)¹⁵. Πραγματοποιήθηκε συνάντηση στις 17 Ιανουαρίου του 1977, ενώ, δεύτερη συνάντηση μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων έλαβε χώρα στις 12 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους¹⁶. Η συνάντηση έγινε υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, παρουσία του τότε Γενικού Γραμματέα, Κούρτ Βάλντχαϊμ. Στα πλαίσια της συνάντησης συνομολογήθηκε μια συμφωνία (που ονομάστηκε «Πρώτη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου» ή κατ' άλλους, «κατευθυντήριες γραμμές»¹⁷) που αφορούσε στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης λύσης του Κυπριακού¹⁸. Η συμφωνία αυτή, από γεωπολιτικής άποψης, νομιμοποιούσε, τρόπον τινά, ορισμένες πάγιες θέσεις της τουρκικής πλευράς, όσον αφορά στην επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Στις 3 Αυγούστου του ίδιου έτους, ο πρόεδρος Μακάριος απεβίωσε έπειτα από καρδιακή προσβολή. Ο θάνατός του υπήρξε ανεπανόρθωτο πλήγμα για τον Ελληνισμό της Κύπρου που θρηνούσε την απώλεια του ιστορικού του εθνικού ηγέτη επί των ερειπίων της τουρκικής εισβολής. Ο νέος πρόεδρος Κυπριανού, ως συνεχιστής του προέδρου Μακαρίου, επαναβεβαίωσε τις «κατευθυντήριες γραμμές» της Συμφωνίας του 1977, σε συνάντηση που έλαβε χώρα τον Μάιο του 1979 με τον τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς¹⁹.

¹³ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ, ό.π., σελ. 205.

¹⁴ Ο.π., σελ. 206.

¹⁵ VANEZIS, PROCOPIS N., *Makarios: Honourable compromise, not capitulation (Μακάριος: Έντιμος συμβιβασμός, όχι συνθηκολόγηση)*, Εκδόσεις: Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Λευκωσία (2017), σελ. 55.

¹⁶ Ο.π., σελ. 57.

¹⁷ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, *Σχέδιο Ανάν: Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2005), σελ. 92.

¹⁸ ΖΑΧΑΡΑΚΙΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ, *Άκρως απόρρητον: Ειδικού χειρισμού: Κατάθεση μνήμης και στοχασμών*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2008), σελ. 17.

¹⁹ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, ό.π., σελ. 91.

Συνοψίζοντας, η αποδοχή της «διζωνικής, δικαιοδοτικής ομοσπονδίας», για την ελληνική πλευρά, υπήρξε, όπως προαναφέρθηκε «οδυνηρή υποχώρηση». Η αποδοχή της ομοσπονδίας για τους Έλληνες, γινόταν (όπως γίνεται και σήμερα) αντιληπτή ως ένα κράτος με δύο περιφέρειες, με σαφώς καθορισμένες από την κεντρική κυβέρνηση περιορισμένες εξουσίες. Αντίθετα, για την τουρκική πλευρά, η «διζωνικότητα» συζεύγνυται με την ύπαρξη εθνικά «καθαρών» περιοχών υπό τη διοίκηση κάθε κοινότητας, με συγκεκριμένες εξουσίες που θα προσιδιάζουν σε οιονεί ανεξάρτητο κράτος²⁰. Συνεπώς, με την επίλυση του Κυπριακού στα πλαίσια της Δ.Δ.Ο. όπως η τουρκική πλευρά το αντιλαμβάνεται, στο Γεωπολιτικό Υποσύστημα Ελλάδας – Κύπρου – Τουρκίας, οι γεωπολιτικοί κρατικοί δρώντες θα είναι μόνον δύο, η Ελλάδα και η Τουρκία. Η Κυπριακή Δημοκρατία θα καταστεί γεωπολιτικό υβρίδιο μέσω του οποίου θα προβαίνει σε προβολή γεωπολιτικής ισχύος η Τουρκία, αλλά και θα μπορεί να εκπληρώνει τις πάγιες γεωστρατηγικές της επιδιώξεις στο προαναφερθέν Υποσύστημα αλλά και εν γένει στο Γεωγραφικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου, προκαλώντας μια τεράστια ανακατανομή γεωπολιτικής ισχύος προς όφελός της, θέτοντας τη γεωπολιτική επιρροή του Ελληνισμού εν αμφιβόλω. Επιπλέον προς τα πιο πάνω, τονίζεται ότι στις 15 Νοεμβρίου του 1983, στις κατεχόμενες από τον τουρκικό στρατό περιοχές της Κύπρου, η τουρκοκυπριακή ηγεσία υπό τον Ραούφ Ντενκτάς, σε πλήρη συνεννόηση με το δικτατορικό καθεστώς του στρατηγού Κενάν Εβρέν στην Άγκυρα, προέβησαν σε ανακήρυξη παράνομου αποσχιστικού μορφώματος με την ονομασία «Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου», το οποίο κανένα κράτος διεθνώς, πάρεξ της Τουρκίας δεν έχει αναγνωρίσει, κατά παράβαση βεβαίως πάσας αρχής και κανόνα του Διεθνούς Δικαίου, το οποίο ρητά κατονομάζει ως παράνομες τις οντότητες που δημιουργούνται ως προϊόντα παράβασης θεμελιωδών αρχών του Διεθνούς Δικαίου²¹. Ο Ο.Η.Ε., με δύο πολύ σημαντικά ψηφίσματα²² του Συμβουλίου Ασφαλείας, έχει προβεί σε καταγγελία της αποσχιστικής ενέργειας της Άγκυρας και της Τουρκοκυπριακής ηγεσίας, ως νομικά άκυρης και καλεί τη διεθνή κοινότητα να μην προβεί σε αναγνώριση του παράνομου αποσχιστικού μορφώματος. Μέχρι και σήμερα βέβαια,

²⁰ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, *Η διακυβέρνηση και η πολιτική οικονομία μιας ομοσπονδιακής Κύπρου*, Εκδόσεις: Ι. Σιδέρης, Αθήνα (2016), σελ. 31 – 37 και ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ Μ., *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, ό.π., σελ. 358.

²¹ MILANOVIC, MARKO, «A Footnote on Secession» (Μια υποσημείωση για την απόσχιση) εις *EJIL: Talk! Blog of the European Journal of International Law (EJIL: Μπλόγκ της Ευρωπαϊκής Επιθεώρησης Διεθνούς Δικαίου)*, καταχώρηση: 26/10/2017, σύνδεσμος: <https://www.ejiltalk.org/a-footnote-on-secession/> και Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Το Κυπριακό πρόβλημα – Ιστορική αναδρομή, καταχώρηση: Μάιος 2006, σύνδεσμος: http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa08_gr/mfa08_gr?OpenDocument.

²² Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. 541/1983 και Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. 550/1984, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας, σύνδεσμος: [https://www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-541-\(1983\).html](https://www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-541-(1983).html) και [https://+www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-550-\(1984\).html](https://+www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-550-(1984).html).

δεδομένων των γεωστρατηγικών επιδιώξεων της Τουρκίας επί της Κύπρου, οι εκκλίσεις της διεθνούς κοινότητας πέφτουν στο κενό²³.

Η Δύση, συγκεκριμένα οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και το Ηνωμένο Βασίλειο²⁴, ως οι Γεωπολιτικοί Υπερσυστημικοί Διεθνείς Δρώντες οι άμεσα ενδιαφερόμενοι περι το Κυπριακό πρόβλημα, εξεπόνησαν μεταεισβολικά και μέχρι και το 2004, πολλαπλές προτάσεις συμβιβαστικών λύσεων για την οριστική επίλυση του Κυπριακού. Ως διεθνές πρόβλημα που έθετε σε ένταση τις σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας, και συνεπώς δημιουργούσε τριγμούς και φόβητρο πιθανού ρήγματος στην Ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, η Δύση, αλλά ιδιαίτερα οι Η.Π.Α., είχαν κάθε λόγο να ενδιαφέρονται για την άμεση και πλήρη επίλυση του προβλήματος με σκοπό να προστατευθεί η συνοχή του ΝΑΤΟ²⁵, ιδίως την περίοδο του λεγόμενου «Ψυχρού Πολέμου». Λαμβανομένων υπ' όψιν των προτάσεων του Ο.Η.Ε., διαφαίνεται μια κοινή μορφή στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης, από πλευράς του διεθνούς οργανισμού, λύσης. Δεδομένου του γεγονότος ότι η ελληνική πλευρά προέβη το 1977 στην αποδοχή της ομοσπονδίας ως βάσης λύσης του Κυπριακού, ο διεθνής παράγοντας προσήρμοσε το πλαίσιο των συνομιλιών στη μορφή της Διζωνικής Δικαιοκοινωνικής Ομοσπονδίας²⁶.

Συνεπώς, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των πλευρών, ευθυγραμμιζόμενες προς τις γεωστρατηγικές αξιώσεις της Τουρκίας, διεξήχθησαν στη βάση της Διζωνικής Δικαιοκοινωνικής Ομοσπονδίας. Αξιοσημείωτο είναι ότι, ενώ η ομοσπονδία θα έπρεπε στην ουσία να αποτελεί ένα κράτος δομημένο στις αρχές και αξίες του Διεθνούς Δικαίου, των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου²⁷ (από το 2004, αφού, έκτοτε, η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί πλήρες κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης), εν τούτοις παρουσιάζει πολλαπλά σημεία απόκλισης από τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και από αυτήν καθ' εαυτήν την έννοια της ομοσπονδίας²⁸. Η Κυπριακή Δημοκρατία, όπως αυτή θα

²³ Περισσότερα για την παράνομη ανακήρυξη του ψευδοκράτους, αλλά και για τη φυσιογνωμία της παράνομης αποσχιστικής οντότητας των κατεχομένων, βλέπε: ΣΤΕΡΓΙΟΥ, ΑΝΔΡΕΑΣ, *Κυπριακό: Η λύση των δύο κρατών: Το γερμανικό παράδειγμα*, Εκδόσεις: Τουρίκη, Αθήνα (2012), σελ. 55 – 78.

²⁴ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. & ΜΠΑΛΑΦΟΥΤΑ, ΒΙΡΓΙΝΙΑ Γ., ό.π., σελ. 133.

²⁵ Για μια πληρέστερη ανάλυση για τη σημασία της Κύπρου για τη δυτική συμμαχία, κυρίως δε για το ΝΑΤΟ, ιδίως δε κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου (1945 – 1989/1991), ο Μιλτιάδης Χριστοδούλου παρέχει αρκετό πραγματολογικό υλικό στο τελευταίο του πόνημα, και επεξηγεί τον λόγο της δυτικής επιθυμίας για λύση στο Κυπριακό πρόβλημα σε συμβιβαστικά πλαίσια μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων. Βλ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ, *Το ΝΑΤΟ στην ψυχροπολεμική και τη μεταψυχροπολεμική εποχή και η Κύπρος*, Εκδόσεις: Πρόδος, Λευκωσία (2000), σελ. 78 – 81.

²⁶ ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ, ΒΑΓΓΕΛΗΣ, *Κύπρος: Ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ιστορική προοπτική, μετάφραση: Γιώργος Δεμερτζίδης*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2008), σελ. 56 – 57.

²⁷ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ, ό.π., σελ. 19 – 20.

²⁸ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, *Σχέδιο Ανάν: Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2005), σελ. 108.

διαμορφωνόταν θα αποτελούσε ένα γεωπολιτικό υβρίδιο²⁹ πρωτοφανούς μοναδικότητας στα παγκόσμια χρονικά. Η συνταγή της συμπερίληψης μέσα στο μόρφωμα, της πολιτικής ισότητας των δύο κοινοτήτων, η αριθμητική αλλά και ποιοτική συμμετοχή κεχωρισμένα των δύο κοινοτήτων στους θεσμούς του κράτους και στη λήψη αποφάσεων με τη δυνατότητα αρνησικυρίας και χρείας χωριστών πλειοψηφιών, καθώς επίσης και το γεγονός ότι το τεκμήριο αρμοδιότητας θα συνέτρεχε υπέρ των δύο περιφερειών, κάλλιστα θα μπορούσε να προσδώσει στη νέα πολιτεία, τον χαρακτηρισμό της συνομοσπονδίας³⁰.

Όσον αφορά στην πτυχή των στρατιωτικών εγγυήσεων, όλα τα σχέδια του Ο.Η.Ε. δεν προέβαιναν σε κατάργηση του, πανθομολογουμένως απηρχημένου, αυτού θεσμού για το Κυπριακό κράτος. Στην ουσία αναπροσαρμόζεται ο θεσμός των εγγυήσεων³¹, με σκοπό να εκπληρωθούν οι γεωστρατηγικές επιδιώξεις του τουρκικού κράτους ως του γεωπολιτικού δρώντος του πλέον ισχυρού στο υπό μελέτην Γεωπολιτικό Υποσύστημα Ελλάδα – Κύπρου – Τουρκίας. Η ελληνική πλευρά, ως η παθούσα από τη χρήση των εγγυητικών δικαιωμάτων από πλευράς της Τουρκίας το 1974 (που είχαν θεσμοθετηθεί με τις Συνθήκες του 1959 – 1960), επιθυμούσε –και επιθυμεί και σήμερα- την πλήρη κατάργηση των εγγυητικών και επεμβατικών δικαιωμάτων (που ευρίσκονται σε σαφή αντιπαράθεση προς τον Χάρτη του Ο.Η.Ε. και σε παράβαση κάθε έννοιας διεθνούς δικαίου, ως αποικιακό κατάλοιπο). Η τουρκική πλευρά από την άλλη επιθυμεί³² τον γεωπολιτικό έλεγχο της Κύπρου. Τονίζει την ανάγκη συνέχισης του καθεστώτος των εγγυήσεων με χωριστό πλέον δικαίωμα επέμβασης/εισβολής για τις δύο περιφέρειες του ομοσπονδιακού κράτους³³. Από γεωπολιτικής σκοπιάς, η ύπαρξη εγγυήσεων, κρατά σε γεωπολιτική ομηρία την Κυπριακή Δημοκρατία, αφού μοιραία θα οδηγείται σε ευθυγράμμιση προς τις αξιώσεις της Τουρκίας.

Εν τέλει, η πλέον ολοκληρωμένη προσπάθεια για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος, υπήρξε το Σχέδιο Ανάν. Ως τέτοια, η διεθνής κοινότητα, με πρωτοστάτη τον τότε Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε., Κόφι Ανάν, αλλά και τις Η.Π.Α. και το Ηνωμένο Βασίλειο, κράτη τα οποία είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την επίλυση του Κυπριακού, εκτόνησαν ένα σχέδιο λύσης μέσα από επίπονες και μακρές διαδικασίες που τέθηκε ενώπιον του Κυπριακού λαού σε δημοψήφισμα την 24^η Απριλίου του 2004.

²⁹ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. & ΜΠΑΛΑΦΟΥΤΑ, ΒΙΡΓΙΝΙΑ Γ., ό.π.

³⁰ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ Μ., *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, ό.π.

³¹ Για το ζήτημα της ασφάλειας στο Κυπριακό πρόβλημα, βλ. ΚΕΝΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, *Η ασφάλεια στο πλαίσιο λύσης του Κυπριακού*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2013).

³² ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., ό.π.

³³ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ, «Αποκαλυπτικό έγγραφο: Οι γραπτές τουρκικές προτάσεις στο Γκράν Μοντανά», *Sigmalive*, καταχώρηση: 17/02/2020, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/1bchs2>.

Κατά τη διάρκεια των ετών 1998 – 1999, διαφάνηκε ενδιαφέρον εν σχέσει με την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος από τις μεγάλες χώρες της Δύσης, κυρίως από τις χώρες της λεγόμενης «Ομάδας των Οκτώ» (G-8). Όπως αναφέρει ο Βαγγέλης Κουφουδάκης εν σχέσει με τις γεωπολιτικές επιδιώξεις της Δύσης στα τέλη της δεκαετίας του 1990: «Το 1996, η Ουάσινγκτον γινόταν όλο και πιο ανήσυχη απέναντι στην αναβίωση του θρησκευτικού φονταμενταλισμού και στο ενδεχόμενο τρομοκρατικών ενεργειών στη Μέση Ανατολή κι αλλού. Τούτο αναβάθμισε τη σημασία της Τουρκίας ως περιφερειακού στρατηγικού εταίρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Εκμεταλλευόμενη επίσης την ευφορία από τη βελτίωση του κλίματος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η Ουάσινγκτον επιχείρησε να ευαισθητοποιήσει την Αθήνα και τη Λευκωσία ως προς την αβάνκη να επιδείξουν μεγαλύτερη ανταπόκριση απέναντι στις περιφερειακές ανάγκες και στα εσωτερικά προβλήματα της Τουρκίας. Ακόμη, η Ουάσινγκτον προώθησε ενεργά την προσπάθεια της Τουρκίας για ένταξη στην Ε.Ε. Η επίλυση του Κυπριακού θα διευκόλυνε την πορεία της Τουρκίας προς την Ευρώπη. Κατά τη διάρκεια αυτή, η Ουάσινγκτον επιχείρησε σιωπηρά να αναβαθμίσει τη θέση του κατοχικού καθεστώτος στη Λευκωσία σε όλες τις συνομιλίες για την Κύπρο στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η προσδοκία ήταν ότι τέτοιες κινήσεις θα καθιστούσαν την Τουρκία και τους Τουρκοκύπριους πιο πρόθυμους για ένα νέο γύρο διαπραγματεύσεων. Το αποτέλεσμα ήταν ακριβώς το αντίθετο. Η Τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι θεώρησαν τις κινήσεις αυτές ως το πρώτο βήμα για την αναγνώριση»³⁴. Ο γεωπολιτικός χάρτης της υφελίου ήταν απότοκο μιας άνευ προηγουμένου ανακατανομής ισχύος λόγω της λήξης του Ψυχρού Πολέμου με την αποσύνθεση του δεύτερου μεγαλύτερου σε ισχύ γεωπολιτικού εθνοκρατικού δρώντα της εποχής του Ψυχρού Πολέμου, δηλαδή της Σοβιετικής Ένωσης³⁵.

Κατ' όπιν των ανωτέρω, μπορούμε να αντιληφθούμε ότι, στο, αναφορικά προς τη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωγραφικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου, κυρίως δε στο Υποσύστημα του Συμπλόκου, το οποίο περιλαμβάνει τον χώρο μεταξύ των κρατών Ελλάδα – Κύπρος – Τουρκία, οι υπερσυστημικοί δρώντες οι οποίοι την περίοδο του 1999 – 2004, δρούσαν και καθόριζαν τις γεωπολιτικές εξελίξεις βάσει των δικών τους γεωστρατηγικών επιδιώξεων, υπήρξαν αφ' ενός οι Η.Π.Α. και αφ' ετέρου το Ηνωμένο Βασίλειο. Ως δύο εκ των κατ' εξοχήν κύριων υπερσυστημικών κρατικών δρώντων της Δύσης, Ηνωμένες Πολιτείες και

³⁴ ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ, ΒΑΓΓΕΛΗΣ, ό.π., σελ. 75 – 76.

³⁵ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, ό.π., σελ. 620 και SCHLEZINGER, JAMES, «Quest for a Post - Cold War Foreign Policy» (Σε αναζήτηση μιας μετά – Ψυχροπολεμικής εξωτερικής πολιτικής) εις *Foreign Affairs*, 02 Απριλίου 1993, σύνδεσμος: <https://www.foreignaffairs.com/articles/1993-02-01/quest-post-cold-war-foreign-policy>. και ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ, ό.π., σελ. 91 – 92.

Ηνωμένο Βασίλειο καθόριζαν και συντόνιζαν, μέσω της συμμετοχής τους στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, τις κινήσεις που θα ακολουθούντο εν σχέσει με τη διεξαγωγή των συνομιλιών προς επίτευξιν λύσης στο Κυπριακό πρόβλημα, ενώ ταυτόχρονα, έθεταν συνεχή προσκόμματα στην ενταξιακή πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας προς την Ενωμένη Ευρώπη³⁶. Ο Ο.Η.Ε., ως ο ύπατος υπερσυστημικός μη κρατικός δρών παγκοσμίως, μιας και αποτελεί τον κυριώτερο διεθνή οργανισμό στον οποίον συμμετέχουν όλα τα ανεξάρτητα και κυρίαρχα, σχεδόν, κράτη της υφηλίου και που επιλαμβάνεται όλων των διεθνών διαφορών, όφειλε να αναλάβει κύριο ρόλο στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού³⁷. Αντ' αυτού, βάσει και της στάσης των δύο εκ των πέντε μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του, κατέληξε ως το υπερσυστημικό γεωστρατηγικό προκάλυμμα των κρατών Η.Π.Α. και του Ηνωμένου Βασιλείου, τα οποία, καλυπτόμενα πίσω από την υποτιθέμενη «ουδέτερη» στάση του οργανισμού³⁸, εξύφαιναν σχέδιο λύσης στο Κυπριακό συγκεκριμένων προδιαγραφών και επίνευσης, κατά παράβαση των αρχών του Διεθνούς Δικαίου και του Καταστατικού Χάρτη του Οργανισμού³⁹. Απο την άλλη, ο έτερος γεωπολιτικός δρών, η Ρωσία, είχε τις δικές τις γεωστρατηγικές επιδιώξεις δεδομένης της τότε υπό διαμόρφωσιν ακόμη, γεωπολιτικής κατάστασης στα πρώτα μεταψυχροπολεμικά χρόνια, παρεμβάινοντας έτσι συνεχώς στις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε.

Το Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε., Κόφι Ανάν, το οποίο τέθηκε προς δημοψήφισμα ενώπιον των δύο κοινοτήτων, κατά τη γνώμη της Ελληνικής πλευράς, και συγκεκριμένα του τότε προέδρου Παπαδόπουλου, ο οποίος τέθηκε αναφανδόν υπέρ της καταψήφησης του Σχεδίου, σε τηλεοπτικό διάγγελμα προς τον Κυπριακό Ελληνισμό στις 22 Απριλίου του 2004⁴⁰, περιείχε πολλαπλές ετεροβαρείς πρόνοιες για την Ελληνική πλευρά, που καθιστούσαν αδύνατη τη λειτουργικότητα της λύσης. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση και τον Πυλώνα της Άμυνας/Ασφάλειας, στην περίπτωση του Σχεδίου Ανάν και της παράθεσης των προνοιών του Σχεδίου όσον αφορά στην πτυχή της Άμυνας και

³⁶ ΒΑΓΓΕΛΗΣ, ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ, ό.π.

³⁷ Ο.π.

³⁸ Ο.π.

³⁹ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., *Γεωπολιτικά ζητήματα στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή και Μεσόγειο, τόμος 1^{ος}*, Εκδόσεις: Λειμών, Αθήνα (2017), σελ. 20 – 21 και KONONENKO, VADIM, «From Yugoslavia to Iraq: Russia's Foreign Policy and the effects of Multipolarity» (Από τη Γιουγκοσλαβία στο Ιράκ: Η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας και οι επιπτώσεις της Πολυπολικότητας) εις *UPI (The Finnish Institute of International Affairs (FIIA) Working Papers (Φινλανδικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Έγγραφα Εργασίας)*, 42 (2003), Ελσίνκι, Φινλανδία, σελ. 4 – 6.

⁴⁰ Το διάγγελμα του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Τάσσου Παπαδόπουλου, θεωρείται ως ιστορικής σημασίας, καθ' ότι αποκρυστάλλωσε με πολύ συγκεκριμένο τρόπο τους λόγους απόρριψης του σχεδίου από Ελληνικής πλευράς, και συνέβαλε καθοριστικά στην εκλογική απόρριψή του στις 24 Απριλίου του 2004. Για το διάγγελμα, βλέπε: σύνδεσμος: <https://www.youtube.com/watch?v=L5LMTyi9kso>.

της Ασφάλειας, η πρόταση του Γενικού Γραμματέα Ανάν για την επίλυση του Κυπριακού, παρουσίαζε πολλαπλές καινοτομίες, που δεν είχαν μέχρι τότε εφαρμοστεί σε καμία άλλη χώρα του κόσμου. Το δε Σύστημα Ασφαλείας το οποίο προτεινέτο από πλευράς Σχεδίου Ανάν με σκοπό τη διευθέτηση σε συνολικό πλαίσιο λύσης του ζητήματος της Ασφάλειας, εθεωρείτο ως μια αναπροσαρμογή του συστήματος ασφαλείας που εφαρμόστηκε στην Κύπρο με τις Συνθήκες Ζυρίχης – Λονδίνου του 1960⁴¹. Στο υπό το Σχέδιο Ανάν σύστημα Ασφαλείας περιλαμβανόταν η Θεμελιώδης Συμφωνία, τα Συντάγματα των Συνιστωσών Πολιτειών, η Συνθήκη σχετικά με τα θέματα που θα αφορούσαν στη Νέα Τάξη Πραγμάτων, το Σχέδιο Πράξης για προσαρμογή των Όρων Προσχώρησης της «Ηνωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας» στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα θέματα που θα υποβάλλονταν στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για απόφαση⁴². Συγκεκριμένα, η Θεμελιώδης Συμφωνία περιελάμβανε εν αρχή, την αποκήρυξη της βίας (εν συγκρούσει με διάφορες άλλες πρόνοιες του Σχεδίου Ανάν στις οποίες η χρήση έννομου καταναγκασμού ήταν αποδεκτή μέσω της παρουσίας ξένων στρατευμάτων (Συνθήκη Συμμαχίας και Εγγυήσεων). Ταυτόχρονα, η Θεμελιώδης Συμφωνία περιείχε ρητή δέσμευση από τις αρχές της «Ηνωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας», με την οποία θα υποχρεούτο το νέο κράτος να διατηρήσει «ισορροπίες» και «φιλικές σχέσεις» με την Ελλάδα και την Τουρκία. Τα άρθρα της Θεμελιώδους Συμφωνίας ήσαν σαφή:

1. Η Συνθήκη Συμμαχίας, Εγκαθίδρυσης και Εγγυήσεων που συνομολογήθηκαν το 1959/1960, θα συνεχίζονταν και θα προσετίθοντο νέες πρόνοιες.
2. Θα υπήρχε και θα διατηρείτο «ισορροπία» μεταξύ της «Ηνωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας» αφ' ενός και της Ελλάδας και της Τουρκίας αφ' ετέρου, δεδομένης της «ιστορικής σχέσης» της Ελληνοκυπριακής κοινότητας με την Ελλάδα και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας με την Τουρκία⁴³. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρατηρείται η παρεμβολή μιας πάγιας γεωστρατηγικής επιδίωξης της Τουρκίας στο υπό μελέτην Υποσύστημα, αλλά και στο Γεωγραφικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου ειδικότερα. Η Συνθήκη της Λοζάνης, είχε, κατά την αυθαίρετη θέση της Τουρκίας, επιβάλει μια «ισορροπία δυνάμεων» στο Ελληνοτουρκικό Υποσύστημα, μια

⁴¹ Πρόσωπα και Γεγονότα: Το Σχέδιο Ανάν, ό.π., σελ. 27.

⁴² ΚΕΝΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, *Η ασφάλεια στο πλαίσιο λύσης του Κυπριακού*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2013), σελ. 102.

⁴³ Ο.π., σελ. 103 και ΚΕΝΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, ό.π., σελ. 104 και ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ Μ., *Το Σχέδιο Ανάν*, ό.π., σελ. 258.

ιδιότυπη σχέση που διατηρείτο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, και η οποία δεν έπρεπε επ' ουδενί να ανατραπεί.

3. Σε σχέση με την εδαφική πτυχή του Κυπριακού, το Σχέδιο Ανάν περιείχε πρόνοιες που συνέδεαν και προσήρμοζαν το ήδη υπάρχον Καθεστώς Ασφαλείας της Κυπριακής Δημοκρατίας, στη Διζωνική, Δικοινοτική Ομοσπονδιακή μορφή του νέου κράτους. Συνεπώς, στα θέματα ασφαλείας, η Τουρκία είχε τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο⁴⁴.
4. Το Σχέδιο Ανάν προνοούσε την αποστρατιωτικοποίηση της Κύπρου, η οποία όμως, εξ όσων φαίνεται, θα πραγματοποιείτο σε επιλεκτικό βαθμό⁴⁵.
5. Όσον αφορούσε στη Συνθήκη Εγγυήσεως του 1959/1960, βάσει του Σχεδίου Ανάν, όπως προαναφέρθηκε, αυτή θα διατηρείτο και θα προσαρμόζετο στα νέα δεδομένα. Από γεωπολιτικής άποψης, μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι με την επέκταση των εγγυητικών δικαιωμάτων των Εγγυητριών Δυνάμεων απέναντι στο Ομόσπονδο κράτος αλλά και κερχωρισμένα προς τα συνιστώντα κρατίδια, θα νομιμοποιείτο μια πιθανή νέα εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο. Όπως αναφέρεται: « [...] Πραγματική πρόθεση της Τουρκίας ήταν η νομιμοποίηση της χρήσεως βίας στο μέλλον [...] »⁴⁶.

Διεφάνηκε μέσα από τις συνεχείς διαπραγματεύσεις για το πλαίσιο λύσης του Κυπριακού, ότι οι θέσεις της Τουρκικής πλευράς είχαν γίνει πλήρως αποδεκτές. Λόγω όλων των ετεροβαρών προνοιών, αλλά και της διαδικασίας της διαπραγμάτευσης του Σχεδίου Ανάν, μέσω των ασφυκτικών χρονοδιαγραμμάτων που ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε. έθεσε καθώς επίσης και της επιδιαιτησίας πολλών προνοιών του Σχεδίου, κατέστη σχεδόν σαφής η απόρριψη του Σχεδίου από Ελληνοκυπριακής πλευράς. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις παραινέσεις του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσσου Παπαδόπουλου και του ιστορικού του διαγγέλματος της 24^{ης} Απριλίου του 2004, απέρριψε το Σχέδιο Ανάν με το συντριπτικό ποσοστό της τάξης του 76%. Ένα 24% υπερψήφισε το Σχέδιο, ενώ από Τουρκοκυπριακής πλευράς το Σχέδιο υπερψηφίστηκε από ένα ποσοστό της τάξης του 65% και κατεψηφίσθη από το 35% (μεταξύ των ψηφίζόντων περιλαμβάνονταν και πολλοί έποικοι). Με την επιτυχή απόρριψη του Σχεδίου, ο δρόμος για την πλήρη ένταξη της Κύπρου ως πλήρους κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν γεγονός. Απηλλαγμένη η Κύπρος από ένα σαφώς μεροληπτικό σχέδιο, μπορούσε να ατενίζει με αισιοδοξία το μέλλον στους κόλπους της ενωμένης Ευρώπης.

⁴⁴ ΚΕΝΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, ό.π., σελ. 104.

⁴⁵ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ Μ., *Το Σχέδιο Ανάν*, ό.π., σελ. 258.

⁴⁶ Ο.π., σελ. 320.

3. Η ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ: Ο ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΑΜΥΝΑΣ/ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

Στο παρόν μέρος της εργασίας, στο οποίο γίνεται η χρήση της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, τον Γεωπολιτικό Παράγοντα, ως αυτός έχει οριστεί από τον τίτλο της παρούσας εργασίας, αποτελεί η Αναβάθμιση των Ε.Δ. (Εθνική Φρουρά) της Κυπριακής Δημοκρατίας με σκοπό την ανακατανομή ισχύος στο Γεωγραφικό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου⁴⁷. Στην εν λόγω περίπτωση, ο Γεωπολιτικός Παράγοντας όπως επιλέγεται, διαιρεί το Γεωγραφικό Σύμπλοκο σε επι μέρους ενότητες, τα Υποσυστήματα⁴⁸, αναλόγως της δράσης του Γεωπολιτικού Παράγοντα.

Όπως έχει αναφερθεί στο Μεθοδολογικό μέρος, τα Υποσυστήματα στα οποία δρά ο Γεωπολιτικός Παράγοντας, είναι τα εξής:

1. **Υποσύστημα Πρώτον: Ελλάδα – Κύπρου – Τουρκίας**, ως το κύριο προς εξέτασιν Υποσύστημα στο οποίο δρα ο Γεωπολιτικός Παράγοντας.
2. **Υποσύστημα Δεύτερον: Ελλάδα – Κύπρου – Αιγύπτου – Ισραήλ – Τουρκίας**, ως το Υποσύστημα στο οποίο ο Γεωπολιτικός Παράγοντας δρα σε συσχέτιση με τις διακρατικές σχέσεις μεταξύ των άνωθι αναφερομένων κρατών.

Όσον αφορά στον προσδιορισμό του Γεωγραφικού Συστήματος, αυτό ορίζεται ως το άθροισμα των υποσυστημάτων, ήτοι του γεωγραφικού χώρου που περιλαμβάνει τους εξής εθνοκρατικούς δρώντες: Ελλάδα, Κύπρος, Αίγυπτος, Ισραήλ και Τουρκία. Παρατηρείται ότι το Γεωγραφικό Σύστημα δεν ταυτίζεται με το Γεωγραφικό Σύμπλοκο. Για την πλήρη μελέτη βάσει της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης του υπό έρευνα θέματος, επιλέγεται προς διερεύνησιν ο πυλώνας της Άμυνας/Ασφάλειας και θα γίνει χρήση κάποιων γεωπολιτικών αριθμητικών δεικτών που εμπίπτουν στο πλαίσιο της έρευνας εντός του άνωθι αναφερομένου πυλώνα. Τέλος, η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, προνοεί την ύπαρξη των Υπερσυστημικών Δρώντων.

⁴⁷ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής*, Εκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα (2012), σελ. 368 – 372.

⁴⁸ *Civitas Gentium*, Τεύχος 5, Αριθμός 2, Αθήνα, Απρίλιος 2017, σελ. 14.

Η Εθνική Φρουρά (Ε.Φ.) αποτελεί τις Ένοπλες Δυνάμεις (εφεξής Ε.Δ.) της Κυπριακής Δημοκρατίας. Διέπεται από τον *Περί Εθνικής Φρουράς Νόμο του 2011 (19(I)/2011)*⁴⁹ και το *Τροποποιητικό Άρθρο 41 του Περί Εθνικής Φρουράς Νόμου 2011 έως 2019*⁵⁰, τα οποία ψηφίσθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας, καθώς και από διάφορες Υπουργικές Αποφάσεις⁵¹ εν σχέσει με τη λειτουργία της Εθνικής Φρουράς (εφ' εξής Ε.Φ.).

Ο ρόλος της Ε.Φ. μετά από την τουρκική εισβολή του 1974 στην Κύπρο, είναι κύριος όσον αφορά στην άμυνα των ελεύθερων περιοχών της Κυπριακής Δημοκρατίας, έναντι της Τουρκικής προκλητικότητας και επιθετικότητας που επιδεικνύεται με κάθε ευκαιρία από πλευράς Τουρκίας και Τουρκοκυπριακής κατοχικής ηγεσίας. Έκτοτε βρίσκεται συνεχώς σε εμπόλεμη κατάσταση με τις τουρκικές δυνάμεις κατοχής. «Από το 1974 και μέχρι σήμερα, η Ε.Φ. επιτέλεσε και συνεχίζει να επιτελεί σημαντικό έργο. Υιοθετώντας τις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις και στελεχωμένη συνεχώς από άρτια εκπαιδευμένα στελέχη, που αποστέλλονται για εκπαίδευση σε στρατιωτικές σχολές της Ελλάδας και του εξωτερικού, η Ε.Φ. έχει σήμερα καταστεί μια υπολογίσιμη και αξιόμαχη αποτρεπτική δύναμη, με υψηλό βαθμό εκπαίδευσης. Μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 η Ε.Φ. συμμετέχει ενεργά στην Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας σύμφωνα με τις δυνατότητές της»⁵².

Σήμερα, η υποχρεωτική θητεία στην Ε.Φ. για τους κληρωτούς οπλίτες είναι 14 μήνες. Το σύνολο του ανθρωπίνου δυναμικού της Ε.Φ. ανέρχεται στις 10.000 άτομα (Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί, Κληρωτοί, συμπεριλαμβανομένου πολιτικού αλλά και εργατικού προσωπικού). Η εφεδρεία της Ε.Φ., η οποία αποτελείται από υπηρετήσαντες παλαιότερα κληρωτούς στρατιώτες αριθμεί γύρω στους 50.000 άνδρες οι οποίοι και εκπαιδεύονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Όπως αναφέρει ο Άριστος Αριστοτέλους: «[...] Το δε σύνολο του ανθρώπινου στρατιωτικού δυναμικού υπό τα όπλα περιλαμβανομένης και της ΕΛΔΥΚ (950) υπολογίζεται στις 60.950»⁵³. Αλλαγού αναφέρεται: «[...] Το δυναμικό της Ε.Φ. και ιδιαίτερα

⁴⁹ Υπουργείο Άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νόμος που ενοποιεί και αναθεωρεί τους περι της Ε.Φ. Νόμους του 1964 έως 2018, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/file/bWwzIXEZYcr2nxXo9+AUZw==/>.

⁵⁰ Υπουργείο Άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ο περί Ε.Φ. Νόμος του 2011 έως 2019, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/file/5NLiYcPXQEX2nxXo9+AUZw==/>.

⁵¹ Γενικό Επιτελείο Ε.Φ. της Κυπριακής Δημοκρατίας, Υπουργικές Αποφάσεις, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/page/nomothesia>.

⁵² Γενικό Επιτελείο Ε.Φ. της Κυπριακής Δημοκρατίας, Σύντομο Ιστορικό της Ε.Φ., σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/page/history>.

⁵³ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, «Οι στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο 2017», *Κυπριακό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών*, 31 Μαΐου 2017, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ycqrfe7b>.

των κληρωτών έχει μειωθεί κατά τα τελευταία χρόνια ένεκα μειωμένου ρυθμού αύξησης του πληθυσμού κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και τις αρχές του 2000, καθώς και της μείωσης της θητείας στους 14 μήνες το 2016, παρόλο που έχουν προσληφθεί γύρω στους 2700 εθελοντές συμβασιούχοι οπλίτες [...]»⁵⁴.

Στο μέτωπο των αμυντικών εξοπλισμών της Κυπριακής Δημοκρατίας, περιλαμβάνεται και το προσωπικό αλλά και οι εξοπλισμοί της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (ΕΛ.ΔΥ.Κ.). Με την εγκαθίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960, συνήφθηκε, μεταξύ άλλων, η Συνθήκη Συμμαχίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας. «Η Συνθήκη Συμμαχίας, με τη σειρά της, προέβλεπε τη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και της νέας ολιγάριθμης κυπριακής στρατιωτικής δύναμης για την προστασία της Κύπρου [...] προέβλεπε την εγκατάσταση μιας ελληνικής στρατιωτικής δύναμης 950 ανδρών [Ελληνική Δύναμη Κύπρου – ΕΛ.ΔΥ.Κ.] και μιας τουρκικής 650 ανδρών [Τουρκική Δύναμη Κύπρου – ΤΟΥΡ.ΔΥ.Κ.] στο νησί. Για πρώτη φορά μετά την ανάληψη της διοίκησης του νησιού από τους Βρετανούς το 1878, τουρκικά στρατεύματα επέστρεψαν νόμιμα στην Κύπρο. Μέλη της τουρκικής δύναμης έγιναν δίαυλοι για παροχή τουρκικής στρατιωτικής βοήθειας προς τους Τουρκοκυπρίους κατά τη διάρκεια της τουρκοκυπριακής εξέγερσης την περίοδο 1963 – 1974. Η τουρκική δύναμη επίσης έπαιξε καθοριστικό ρόλο κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο το 1974. Επιπλέον, στις Συνθήκες της ανεξαρτησίας συμπεριλήφθηκαν [...] παραρτήματα, αυξάνοντας τον πολιτικό ρόλο των εγγυητριών δυνάμεων και περιορίζοντας την ανεξαρτησία της νέας Δημοκρατίας»⁵⁵.

Η Διοίκηση της Ε.Φ. αποτελείται από τη Διοίκηση Στρατού Ξηράς, τη Διοίκηση Ναυτικού και τη Διοίκηση Αεροπορίας. Συγκεκριμένα:

Στον Στρατό Ξηράς⁵⁶ περιλαμβάνονται:

1. Πρώτη Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία Πεζικού (1^η Μ/Κ ΤΑΞ ΠΖ),
2. Δεύτερο Σύνταγμα Πεζικού (2^ο ΣΠ),
3. Δεύτερη Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία Πεζικού (2^η Μ/Κ ΤΑΞ ΠΖ),
4. Τετάρτη Ταξιαρχία Πεζικού (4^η ΤΑΞ ΠΖ),
5. Έκτη Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία Πεζικού (6^η Μ/Κ ΤΑΞ ΠΖ),
6. Εικοστή Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία (XX ΤΘΤ),

⁵⁴ Ο.π.

⁵⁵ ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ, ΒΑΓΓΕΛΗΣ, ό.π., σελ. 178.

⁵⁶ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, ό.π.

7. Έβδομη Μηχανοκίνητη Ταξιαρχία Πεζικού (7^η Μ/Κ ΤΑΞ ΠΖ),
8. Τακτικό Συγκρότημα Πέμπτου Συντάγματος Πεζικού (ΤΣ 5^ο ΣΠ),
9. Τακτικό Συγκρότημα Ογδού Συντάγματος Πεζικού (ΤΣ 8^ο ΣΠ),
10. Τρίτη Ταξιαρχία Υποστήριξης (3^η ΤΑΞΥΠ),
11. Διοίκηση Πυροβολικού (ΔΠΒ),
12. Διοίκηση Καταδρομών (ΔΚΔ),
13. Διοίκηση Μηχανικού (ΔΜΧ),
14. Διεύθυνση Εθνοφυλακής (ΔΕΘ).

Η Διοίκηση Ναυτικού περιλαμβάνει:

1. Διοίκηση Ναυτικής Βάσης,
2. Διοίκηση Πολεμικών Πλοίων,
3. Διοίκηση Παράκτιας Επιτήρησης,
4. Διοίκηση Επάκτιων Συστοιχιών,
5. Μονάδα Υποβρυχίων Καταστροφών.

Τέλος, η Διοίκηση Αεροπορίας (Λακατάμεια)⁵⁷ αποτελείται από την:

1. 55 Σμηναρχία Μάχης/Αεροπορική Βάση Πάφου που περιλαμβάνει:
 - a) την 450 Μοίρα Επιθετικών Ελικοπτέρων,
 - b) 460 Μοίρα Έρευνας – Διάσωσης,
 - c) 470 Μοίρα Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών,
 - d) 420 Μοίρα Προστασίας Αεροδρομίου,
 - e) Μοίρα Επιχειρησιακής Υποστήριξης,
2. 4^ο Κέντρο Ελέγχου Περιοχής στην περιοχή Τροόδους,
3. 451 Μοίρα Ενεργού Αεράμυνας,
4. 453 Μοίρα Ενεργού Αεράμυνας και,
5. την 419 Μοίρα Προστασίας Αεροδρομίου.

⁵⁷ Γενικό Επιτελείο Ε.Φ., Διοίκηση Αεροπορίας, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/page/dioikisi-aeroporias>.

Τα οπλικά συστήματα τα οποία κατέχει η Ε.Φ.⁵⁸ είναι τα εξής (περιλαμβάνεται και το οπλοστάσιο της ΕΛ.ΔΥ.Κ.)⁵⁹:

ΟΠΛΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ
Αρματα Μάχης	216	<ol style="list-style-type: none"> 1. 82 Τ - 80U/UK με πυροβόλο των 125mm 2. 52 AMX - 30B2 με πυροβόλο των 105mm 3. 82 M48A5 MOLF με πυροβόλο των 105mm (ΕΛ.ΔΥ.Κ.)
Τεθωρακισμένα Οχήματα	601	<p>Μάχης:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 43 BMP - 3, 2. 27 VAB – VCI <p>Μεταφοράς Προσωπικού:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 285 ΛΕΩΝΙΔΑΣ 2 (82 στην ΕΛ.ΔΥ.Κ.) 2. 108 VAB - VTT <p>Αναγνώρισης:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 105 ΕΕ - 9 CASCAVEL 2. Φορείς Α-Τ 15 ΕΕ - 3 JARARACA (MILAN), 3. 18 VAB VCAC (με HOT - 2)
Αυτοκινούμενα Πυροβόλα	48	<ol style="list-style-type: none"> 1. 24 NORA B52 των 155mm 2. 12 M2000G Zuzana των 155mm 3. 12 Mk3F των 155mm
Ρυμουλκούμενα Πυροβόλα	116	<ol style="list-style-type: none"> 1. 12 M114 των 155mm (ΕΛ.ΔΥ.Κ.) 2. 12 TR - F1 των 155mm 3. 72 M56 των 105mm 4. 20 M1944 των 100mm
Πολλαπλοί Εκτοξευτές Πυραύλων	22	<ol style="list-style-type: none"> 1. 18 Μ - 63 Plamen των 128mm 2. 4 ΒΜ - 21 GRAD των 122mm
Όλμοι	320	<ol style="list-style-type: none"> 1. 180 Ε44 των 81mm

⁵⁸ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, «Οι στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο 2020», *Κυπριακό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών*, Ιούλιος 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y4oe5cxd>.

⁵⁹ ΔΟΥΡΕΙΟΣ ΠΙΠΟΣ ALMANAC 2017 - 2018, Τεύχος 6, 2019, σελ. 78 – 85.

		<ul style="list-style-type: none"> 2. 114 MO – 120PT61 των 120mm 3. M2 των 107mm
Αντιαρματικά Όπλα	-	<p>Κατευθυνομένων Βλημάτων:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. 26 Συστήματα KOPNET 2. 45 MILAN - 3, 3. 18 HOT – 2 <p>Πυροβόλα Άνευ Οπισθοδρομής:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. 1.000 APILAS των 122mm 2. 144 M40A1 των 106mm
Αντιαεροπορικά Όπλα	62	<ul style="list-style-type: none"> 1. 4 BUK M1 – 2 2. 6 TOR - M1 3. 12 SKYGUARD με 24×4 ASPIDE (130 βλήματα) 4. 12 ATLAS (12×2 MISTRAL) 5. 18 MISTRAL
Αεροπορικά Μέσα	28	<p>Ελικόπτερα:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. 11 Mi - 35P 2. 4 SA341L1 GAZELLE 3. 3 AW139 4. 2 BELL 206L3 <p>Μη Επανδρωμένα Αεροσκάφη:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. 8 AEROSTAR
Αεροπλάνα	2	<ul style="list-style-type: none"> 1. BN – 2B1 Maritime Defender 2. 1 PC – 9
Περιπολικά	-	<p>Περιπολικό Ανοικτής Θαλάσσης:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. ΑΡΧΙΠΛΟΙΑΡΧΟΣ Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ (P61) <p>Παράκτια Περιπολικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. ΤΣΟΜΑΚΗΣ (P03) 2. ΓΕΩΡΓΙΟΥ (P04) 3. ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ (P05) <p>Πλοίο Γενικής Υποστήριξης:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. ΑΛΑΣΙΑ (A620)
Επάκτια Άμυνα	3	EXOCET MM - 40 BLOCK2

Σημειώνεται ότι στις 20 Ιανουαρίου του 2020, στο δυναμικό της Ε.Φ. και συγκεκριμένα της Διοίκησης Ναυτικού, εντάχθηκαν 2 Σκάφη Ανορθοδόξου Πολέμου (Σ.Α.Π.). Τα ταχύπλοα αυτά σκάφη έχουν κατασκευασθεί το 2019, και αναμένεται ότι θα συντείνουν στην αναβάθμιση της Μονάδας Υποβρυχίων Καταστροφών (Μ.Υ.Κ.) της Διοίκησης Ναυτικού της Ε.Φ.: « [...] Τα σκάφη ναυπηγήθηκαν από την ιταλική Fabio Buzzi Design [...] μήκους 42 ποδών και δεν έχουν καμπίνα κλειστού τύπου αλλά με την χρήση τέντας, πίσω από το διαμέρισμα διακυβέρνησης, μπορεί να καλυφθεί χώρος για προστασία μεταφερόμενου προσωπικού από το νερό και τον άνεμο [...] Μεταξύ των ηλεκτρονικών συστημάτων των σκαφών, ξεχωρίζει ηλεκτροπτικό σύνολο»⁶⁰.

Επιπλέον, πρόσφατα, η Ε.Φ. προέβη σε άσκηση βολής μεταξύ της 17^{ης} και 19^{ης} Μαρτίου, όπου και δοκιμάστηκαν τα νεοαποκτηθέντα αυτοκινούμενα πυροβόλα Σερβικής κατασκευής NORA - B52 των 155 χιλιοστών⁶¹. Σημειώνεται ότι η λειτουργία των NORA είναι εν πολλοίς αυτοματοποιημένη (Τα NORA διαθέτουν σωλήνα πυροβόλου 52 διαμετρημάτων και επιτυγχάνει ταχυβολία 4 βολών ανά λεπτό, με μέγιστο βεληνεκές κοινής οβίδας τα 32 χιλιόμετρα, το οποίο δύναται να επεκταθεί στα 41,85 χιλιόμετρα με οβίδες μεγαλύτερου βεληνεκού που κατασκευάζει η Σερβική κρατική εταιρεία αμυντικής βιομηχανίας, YugoImport – SDPR)⁶².

Τελευταία δημοσιεύματα έχουν αποκαλύψει ότι, η Κυπριακή Δημοκρατία, στα πλαίσια του προγράμματος αναβάθμισης των Ε.Δ.⁶³, έχει προβεί σε υπογραφή συμβολαίου με την εταιρεία κατασκευής πυραύλων MBDA, για την αγορά πυραύλων MISTRAL ύψους 150 εκατομμυρίων ευρώ, καθώς επίσης και την αγορά πυραύλων EXOCET ύψους 90 εκατομμυρίων ευρώ⁶⁴. Θεωρείται ότι η επιλογή των προαναφερομένων εξοπλισμών, έχει πολιτική χροιά, και ενδυναμώνει τους δεσμούς Γαλλίας και Κύπρου⁶⁵.

⁶⁰ ΒΛΑΣΣΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ Δ., «Ενταξη δύο νέων Σ.Α.Π. στην Μ.Υ.Κ. της Ε.Φ.», *Δούρειος Ίππος*, 20 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://doureios.com/entaxi-dyo-neon-sap-stin-myk-tis-ethnikis-fouras/>.

⁶¹ ΒΛΑΣΣΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ Δ., «Πρώτες βολές των πυροβόλων NORA - B52 της Ε.Φ.», *Δούρειος Ίππος*, 20 Μαρτίου 2020, σύνδεσμος: <https://doureios.com/protes-voles-ton-pyrovolon-nora-b52-tis-ethnikis-fouras/>.

⁶² Ο.π.

⁶³ «Η Κύπρος αναβαθμίζει τα οπικά της συστήματα», *Το Βήμα*, 7 Φεβρουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://www.tovima.gr/2020/02/07/world/i-kypros-anavathmizei-ta-oplika-tis-systimata/>.

⁶⁴ «Αναβάθμιση Exocet και γαλλικά αντιαεροπορικά για την Ε.Φ.», *Η Καθημερινή Κύπρου*, 23 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ybfnlzpvy>.

⁶⁵ CABIROL, MICHEL, «Le missile MBDA signe deux contrats à Chypre» (Η εταιρεία κατασκευής πυραύλων MBDA υπογράφει δύο συμβόλαια στην Κύπρο), *La Tribune*, 6 Φεβρουαρίου 2020, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/8gchsz>.

Τέλος, παρατίθενται στοιχεία επί του Αμυντικού Προϋπολογισμού⁶⁶ της Κυπριακής Δημοκρατίας για τα τελευταία 3 έτη:

«Ο αμυντικός προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας περιλαμβάνει 4 κεφάλαια:

1. Δαπάνες μισθοδοσίας μονίμων Αξιωματικών και Υπαξιωματικών και καταβολής επιδομάτων:

2018: €135.340.506,00

2019: €142.154.424,00

2020: €151.201.024,00

2. Ε.Φ.: Μισθοδοσία ΕΠΥ/ΣΥΟΠ (Εθελοντών Πενταετούς Υποχρέωσης/Συμβασιούχων Οπλιτών), μισθοτροφοδοσία οπλιτών, υπηρεσίες συντήρησης:

2018: €143.096.690,00

2019: €156.843.185,00

2020: €163.802.117,00

3. Διοίκηση Υπουργείου: Μισθοδοσία και λειτουργικά έξοδα Υπουργείου Άμυνας:

2018: €6.113.957,00

2019: €7.751.579,00

2020: €8.430.469,00

4. Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης (προμήθεια, εκσυγχρονισμός, συντήρηση οπλικών συστημάτων, εκτέλεση έργων που αφορούν σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις):

2018: €76.910.214,00. Με την κατάθεση συμπληρωματικού προϋπολογισμού, οι Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης ενισχύθηκαν με €20.099.436,00 και ανήλθαν σε €97.009.650,00.

2019: €51.867.129,00. Με την κατάθεση συμπληρωματικού προϋπολογισμού, οι Δαπάνες Αμυντικής Θωράκισης ενισχύθηκαν με €68.820.000,00 και ανήλθαν σε €120.687.129,00.

2020: €43.566.390,00⁶⁷.

⁶⁶ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, ό.π.

⁶⁷ «Στρατιωτικές Δυνάμεις στην Κύπρο», *Ισοζύγιο Στρατιωτικής Ισχύος*, 15 Απριλίου 2020, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/7ichsz>.

4. ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΑΙ ΟΠΛΟΣΤΑΣΙΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ/ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Πέραν της Ε.Φ., στην κατεχόμενη Κύπρο υφίστανται, από τον Ιούλιο του 1974 σωρεία Τουρκικών δυνάμεων κατοχής. Τούτο το γεγονός, επηρεάζει αρνητικά το ισοζύγιο ισχύος στο νησί, προς όφελος της Τουρκικής πλευράς. Λόγω ακριβώς της υφιστάμενης στρατιωτικής της δομής, η Τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι διατηρούν επί της Κύπρου την υπεροπλία και εν πολλοίς, και το συντριπτικό πλεονέκτημα όσον αφορά στον στρατιωτικό τομέα, έναντι των νομίμων Ε.Δ. της Κυπριακής Δημοκρατίας, δηλαδή της Ε.Φ. Το γεγονός αυτό καθιστά επισφαλή εις το διηνεκές την ασφάλεια των ελευθέρων περιοχών Κυπριακής Δημοκρατίας, και του Ελληνισμού στην Ανατολική Μεσόγειο γενικότερα.

Συγκεκριμένα σε ανθρώπινο δυναμικό, οι Τουρκικές Δυνάμεις Κατοχής διαθέτουν εν όπλοις 43.000 στρατιώτες, « [...] μετά [και] την αναπλήρωση του κενού από την αποχώρηση ενός τάγματος στρατιωτών που είχαν μεταφερθεί για ενίσχυση της στρατιωτικής δράσης της Τουρκίας στα νοτιοανατολικά σύνορα της Τουρκίας»⁶⁸. Η δομή τους είναι η εξής⁶⁹:

1. «Διοίκηση Τουρκικών Ειρηνευτικών Δυνάμεων Κύπρου» [όπως αποκαλούνται από την Τουρκία οι Τουρκικές Δυνάμεις Κατοχής] (Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı - Κ.Τ.Β.Κ.): Μείζων Σχηματισμός επιπέδου Σώματος Στρατού που περιλαμβάνει τις δυνάμεις του Τουρκικού Στρατού, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν κατά την εισβολή ή αναπτύχθηκαν αργότερα. Αποτελείται από:
 - a) 2 Μηχανοκίνητες Μεραρχίες Πεζικού,
 - b) 1 Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία,
 - c) 1 Σύνταγμα Καταδρομών,
 - d) 1 Σύνταγμα Πυροβολικού,
 - e) 1 Σύνταγμα Διοικητικής Μέριμνας: Υπάγεται απ' ευθείας στη Διοίκηση Χερσαίων Δυνάμεων και μετά το 2017 διοικείται από Τούρκο ανώτατο αξιωματικό με βαθμό Υποστρατήγου.
2. Τουρκική Δύναμη Κύπρου/ΤΟΥΡ.ΔΥ.Κ. (Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı – Κ.Τ.Κ.Α.) [Σύνταγμα Τουρκικών Δυνάμεων Κύπρου]. Μονάδα επιπέδου Συντάγματος που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Συνθήκης [Συμμαχίας] του 1960. Περιλαμβάνει:
 - a) 2 Μηχανοκίνητα Τάγματα Πεζικού

⁶⁸ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, ό.π.

⁶⁹ Ο.π.

- b) 1 Μοίρα Α/Κ Πυροβολικού. Διοικείται από Τούρκο ανώτερο αξιωματικό με βαθμό Συνταγματάρχη.
3. «Διοίκηση Δυνάμεων Ασφαλείας/Δ.Δ.Α.» (Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı – G.K.K.). Σχηματισμός επιπέδου Μεραρχίας που συγκροτήθηκε το 1976 και στελεχώνεται από Τουρκοκυπρίους.
- Περιλαμβάνει:
- a) 4 Συντάγματα Πεζικού (2 ενεργά, 2 επιστρατεύόμενα) καθώς και,
- b) «Σώματα Ασφαλείας» του ψευδοκράτους. Διοικείται από Τούρκο ανώτατο αξιωματικό με βαθμό Ταξιάρχου ενώ καθήκοντα Υποδιοικητή ασκεί ομοιόβαθμος Τουρκοκύπριος.

Οι Τουρκικές Δυνάμεις Κατοχής παρατάσσονται σε επιθετική διάταξη, εντεύθεν του Πενταδάκτυλου⁷⁰, σε προωθημένες θέσεις κατά μήκος της Γραμμής Αντιπαράταξης [Νεκρά Ζώνη, 180 χερσαία χιλιόμετρα] με την 28^η Μηχανοκίνητη Μεραρχία Πεζικού ανατολικά (από το ύψωμα Άρωνας στο Γέρι μέχρι τη Δερύνεια) και την 39^η Μηχανοκίνητη Μεραρχία Πεζικού δυτικά (από τον Άγιο Βασίλειο μέχρι τον Πύργο Τηλλυρίας). Αναλυτικά⁷¹:

⁷⁰ Για περισσότερες πληροφορίες εν σχέσει με τη διοίκηση των Τουρκικών Δυνάμεων Κατοχής και εν γένει το στρατιωτικό άψυχο και έμψυχο υλικό στα κατεχόμενα, βλέπε την επιστολή που απέστειλε η Κυπριακή Δημοκρατία προς τον Γ.Γ. του Ο.Η.Ε., 23 Φεβρουαρίου του 2007: Σύνδεσμος: <http://www.cyprus.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/All/4FC90989378EAD00C225729000290986?OpenDocument>.

⁷¹ Ο.π.

ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ	Κερύνεια
Σύνταγμα Καταδρομών	Χαλεύκα
Σύνταγμα Πυροβολικού	Αγύρτα
Σύνταγμα Διοικητικής Μέριμνας	Κάτω Δίκωμο
28 ^η Μηχανοκίνητη Μεραρχία Πεζικού	Άσκεια
28 ^ο Μηχανοκίνητο Σύνταγμα Πεζικού	Μαραθόβουνος
230 ^ο Μηχανοκίνητο Σύνταγμα Πεζικού	Τύμπου
61 ^ο Σύνταγμα Πεζικού	Τρεμετουσιά
39 ^η Μηχανοκίνητη Μεραρχία Πεζικού	Μύρτου
14 ^ο Μηχανοκίνητο Σύνταγμα Πεζικού	Πεντάγεια
50 ^ο Μηχανοκίνητο Σύνταγμα Πεζικού	Αγία Μαρίνα Σκυλλούρας
49 ^ο Μηχανοκίνητο Σύνταγμα Πεζικού	Κάτω Ζώδεια
39 ^ο Σύνταγμα Πυροβολικού	Άγιος Βασίλειος Λευκωσίας
14 ^η Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία	Κυθρέα
ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΥΠΡΟΥ (ΤΟΥΡ.ΔΥ.Κ.)	Λευκωσία
«Διοίκηση Δυνάμεων Ασφαλείας»	Μπογάζι Κερύνειας

Τα τρία λιμάνια της Αμμοχώστου, της Κερύνειας και του Καραβοστασίου τα οποία παραμένουν κλειστά για τη διεθνή ναυσιπλοΐα βάσει Διατάγματος που εξεδόθη από το Υπουργικό Συμβούλιο, χρησιμοποιούνται κατά κόρον από τις κατοχικές δυνάμεις για μεταφορές στρατιωτικού υλικού⁷². Συν τοις άλλοις, τα παράνομα αεροδρόμια της Τύμπου και του Λευκονοίκου στα κατεχόμενα, χρησιμοποιούνται, πέραν από τις παράνομες πτήσεις πολιτικών αεροσκαφών, και για τη διενέργεια παράνομων πτήσεων από στρατιωτικά αεροσκάφη. Η χρήση των αεροδρομίων αυτών αντιβαίνει κάθε κανόνα διεθνούς αεροπλοΐας, βάσει των αρχών του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (International Civil Aviation Organization – I.C.A.O.), και παραβιάζει συνεχώς τον Εθνικό Εναέριο Χώρο της Κυπριακής Δημοκρατίας και παραβαίνει τους κανόνες Διεθνούς Αεροπλοΐας στον Χώρο Ελέγχου Πτήσεων (F.I.R.) της Λευκωσίας⁷³. Επίσης: « [...] [στο Κρηνί της Κερύνειας] εδρεύει Λόχος Αεροπορίας Στρατού, και [υπάρχουν] συστήματα επιτήρησης εναερίου και θαλασσίου χώρου με εγκαταστάσεις στον Πενταδάκτυλο (Προφήτης Ηλίας, Καντάρα) και στον Κορμακίτη [...] »⁷⁴.

⁷² Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Κλειστά λιμάνια και αεροδρόμια, σύνδεσμος: http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa13_gr/mfa13_gr?OpenDocument.

⁷³ Ο.π.

⁷⁴ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, ό.π.

Στο μέτωπο των Οπλικών Συστημάτων που διαθέτει το ψευδοκράτος⁷⁵, περιλαμβάνονται:

ΟΠΛΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ
Άρματα Μάχης	329	<ol style="list-style-type: none"> 1. 42 LEOPARD - 2A4 με πυροβόλο των 120mm 2. 287 M48A5T2 με πυροβόλο των 105mm
Τεθωρακισμένα Οχήματα	558	<p>Μάχης:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 126 ACV – AIFV <p>Μεταφοράς Προσωπικού:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 106 ACV - AAPC, 2. 266 M113A2 <p>Φορείς Α – Τ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 60 ACV – ATV
Αυτοκινούμενα Πυροβόλα	86	<ol style="list-style-type: none"> 1. 20 T - 155 Firtina των 155mm, 2. 66 M52T
Ρυμουλκούμενα Πυροβόλα	84	<ol style="list-style-type: none"> 1. 12 M115 των 203mm 2. 36 M114A2 των 155mm 3. 36 M101A1 των 105mm
Πολλαπλοί Εκτοξευτές Πυραύλων	9	<ol style="list-style-type: none"> 1. 9 T - 122 των 122mm
Όλμοι	376	<ol style="list-style-type: none"> 1. 135 HY - 12DI των 120mm 2. 70 M2/M30 των 107mm 3. 171 UT1 των 81mm
Αντιαρματικά Όπλα	372	<p>Κατευθυνομένων Βλημάτων:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 72 9M113M Konkurs - M 2. 72 MILAN 3. 48 TOW 4. ERYX <p>Πυροβόλα Άνευ Οπισθοδρομής:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 180 M40A1 των 106mm
Αντιαεροπορικά Όπλα	250	<p>Κατευθυνομένων Βλημάτων:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 170 FIM - 92B/C Stinger POST/RMP 2. 8 9M39 Iгла <p>Πυροβόλα:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 28 GDF - 003 των 35mm 2. 44 Mk20 Rh202 των 20mm
Αεροπορικά μέσα (περιοδική στάθμευση)		<p>Ελικόπτερα:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2 AS532 Cougar Mk1 2. 1 UH - 1H <p>Μη Επανδρωμένα Αεροσκάφη:</p>

⁷⁵ Ο.π.

		BAYRAKTAR TB2
Πολεμικά Πλοία	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. KKTCSG - 01 2. KKTCSG - 02 3. KKTCSG - 04 4. KKTCSG - 301 5. KKTCSG - 302

Επιπλέον, όσον αφορά στις Αμυντικές Δαπάνες του ψευδοκράτους, αυτές περιλαμβάνονται στον αμυντικό προϋπολογισμό της Τουρκίας. «Σύμφωνα με έκθεση της «πρεσβείας της Τουρκίας», τα κατεχόμενα επιδοτήθηκαν απ' ευθείας από την Τουρκία για το 2017 με το ποσό των \$187.154.325,00 εκ των οποίων τα \$80.894.968,00 διατέθηκαν για στρατιωτικούς σκοπούς του ψευδοκράτους»⁷⁶.

Όπως καταδεικνύει ο Δρ. Άριστος Αριστοτέλους, το έμφυχο υλικό της Ε.Φ. ευρίσκεται σε υποδεέστερη θέση από το αντίστοιχο του ψευδοκράτους σε αντιστοιχία 4,3 : 1, υπέρ των Τουρκικών Δυνάμεων Κατοχής. Επιπροσθέτως, όσον αφορά στα Άρματα Μάχης, εκ νέου παρατηρείται ένα ανισοζύγιο δύναμης υπέρ των Τουρκικών Δυνάμεων Κατοχής έναντι της Ε.Φ. σε αντιστοιχία 2,5 : 1. Επιπλέον, στον τομέα του Πυροβολικού, υφίσταται εκ νέου ανισοζύγιο της τάξης του 1,8 : 1 έναντι της Ε.Φ.. Στους υπόλοιπους τομείς, φαίνεται να διατηρείται το ισοζύγιο, με μόνη διαφορά ανισοροπία ισοζυγίου υπέρ της Ε.Φ. έναντι των Τουρκικών Δυνάμεων Κατοχής, στον τομέα των Πολυεκτοξευκτών Πυραύλων (M.R.L.) σε αντιστοιχία 3,6 : 1⁷⁷.

⁷⁶ Ο.π.

⁷⁷ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, ό.π.

4.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΑΡΑΤΕΘΕΝΤΩΝ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΥΛΩΝΑ ΑΜΥΝΑΣ/ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΟ ΥΠΟ ΕΞΕΤΑΣΙΝ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ⁷⁸

Στα πλαίσια της τουρκικής επεκτατικής πολιτικής έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας, η τουρκική στρατιωτική παρουσία επί της κατεχόμενης Κύπρου, συνίσταται ως ανωτέρω, στη διατήρηση του ανισοζυγίου δυνάμεων υπέρ της τουρκικής πλευράς. Οι πρόσφατες αναβαθμίσεις στις οποίες προέβη η Ε.Φ., μέσω της αγοράς των σερβικών αυτοκινούμενων πυροβόλων NORA - B52 των 155 χιλιοστών⁷⁹, της προμήθειας των 2 νέων Σκαφών Ανορθοδόξου Πολέμου για τη Μοίρα Υποβρυχίων Καταστροφών της Διοίκησης Ναυτικού της Ε.Φ.⁸⁰ καθώς επίσης και της προσπάθειας απόκτησης επιπλέον πυραύλων MISTRAL αλλά και EXOCET από τη Γαλλία⁸¹, δεν φαίνονται ικανές να ανατρέψουν το ανισοζύγιο δυνάμεων. Το Κυπριακό πρόβλημα, ως γεωπολιτικό πρόβλημα ύψιστης εθνικής σημασίας για την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, καθίσταται ως επί το πλείστον όμηρος της τουρκικής στρατιωτικής υπεροπλίας, όχι μόνον επί της κατεχόμενης Κύπρου, αλλά και της Ανατολικής Μεσογείου.

Δεδομένου του γεγονότος ότι η δυνατότητα παρέμβασης της Τουρκίας επί της Κύπρου σε περίπτωση ενός πολεμικού επεισοδίου με την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, είναι χρονικά άμεση, λόγω γεωγραφικής γειτνίασης των τουρκικών παραλίων με την Κύπρο, ο Ελληνισμός καθίσταται όμηρος της γεωγραφίας της Ανατολικής Μεσογείου. Δεν είναι τυχαίο που, πρόσφατα ο Τούρκος πρόεδρος Ερντογάν ανακοίνωσε την πρόθεσή του να εγκαταστήσει μια ναυτική βάση στην κατεχόμενη Κύπρο. Οι λόγοι ποικίλλουν, με τον κυριότερο να αποτελεί τη δυνατότητα μέσω της ενισχυμένης ύπαρξης τουρκικών ναυτικών δυνάμεων, αλλά και αεροπορίας, να παρεμβαίνει άμεσα, δίχως στρατιωτικό ρίσκο, με σκοπό να παρεμποδίζει συνεχώς το ενεργειακό πρόγραμμα εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων της Κυπριακής Δημοκρατίας, στα πλαίσια του στρατιωτικοπολιτικού δόγματος της τουρκικής «Γαλάζιας Πατρίδας»⁸².

⁷⁸ Παράρτημα Πινάκων και Χαρτών της παρούσας εργασίας, σελ. 58.

⁷⁹ ΒΛΑΣΣΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ Δ., «Πρώτες βολές των πυροβόλων NORA - B52 της Ε.Φ.», ό.π.

⁸⁰ ΒΛΑΣΣΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ Δ., «Ένταξη δύο νέων Σ.Α.Π. στην Μ.Υ.Κ. της Ε.Φ.», ό.π.

⁸¹ «Η Κύπρος αναβαθμίζει τα οπικά της συστήματα», *Το Βήμα*, ό.π. και «Αναβάθμιση Exocet και γαλλικά αντιαεροπορικά για την Ε.Φ.», *Η Καθημερινή Κύπρου*, ό.π., καθώς επίσης και CABIROL, MICHEL, «Le missilier MBDA signe deux contrats à Chypre» (Η εταιρεία κατασκευής πυραύλων MBDA υπογράφει δύο συμβόλαια στην Κύπρο), *La Tribune*, ό.π.

⁸² GURCAN, METIN, «Why Turkey wants a permanent naval base in Northern Cyprus» (Γιατί η Τουρκία επιθυμεί μια μόνιμη ναυτική βάση στη «Βόρεια» Κύπρο), *AI – Monitor*, 12 Σεπτεμβρίου 2018, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/mjchsz>.

Ο στρατηγός εν αποστρατεία της Ε.Φ., Ανδρέας Πενταράς καταθέτει ότι: « [...] Όλη αυτή η ρευστότητα του γεωπολιτικού σκηνικού της περιοχής οδηγεί την Τουρκία σε μια άνευ προηγουμένου επιθετική στρατηγική εναντίον της Κύπρου και της Ελλάδας. [...] η Τουρκία δρομολογεί το δικό της Ενιαίο Επιθετικό Δόγμα «Μεσόγειος – Αιγαίο». Κάτι που σημαίνει ότι η Τουρκία θα διαχειρισθεί μια ένταση, ένα θερμό επεισόδιο ή μια σύγκρουση, ταυτόχρονα στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο (Κύπρο), ανεξάρτητα από το πού θα ξεκινήσει η κρίση.

Διεθνείς αναλυτές [...] υποστηρίζουν ότι η σύγκρουση Ελλάδας – Τουρκίας είναι αναπόφευκτη πλέον και ήδη ο πόλεμος στην υβριδική του μορφή έχει ξεκινήσει [...] κανένας δεν μπορεί να αποκλείσει μια σύγκρουση που μπορεί να προέλθει από την κλιμάκωση ενός τυχαίου επεισοδίου, εξαιτίας των συνεχών προκλήσεων της Τουρκίας στη θάλασσα και στον Εθνικό Εναέριο Χώρο της Ελλάδας.

Αυτή η σύγκρουση θα πρέπει να θεωρούμε βέβαιον ότι θα επεκταθεί και στην Κύπρο και ιδιαίτερα στην Αποκλειστική Οικονομική της Ζώνη με τη μορφή ναυτικού αποκλεισμού της Α.Ο.Ζ., που παράνομα διεκδικεί η Τουρκία για την ίδια και το ψευδοκράτος. Και το ερώτημα που γεννιέται [...] είναι, αν η Κυπριακή Δημοκρατία είναι έτοιμη να διαχειρισθεί χωρίς απώλειες μια τέτοια μείζονα κρίση [...] »⁸³.

Τέλος, προς επίρρωση των ανωτέρω: «Στις 16 Σεπτεμβρίου 2018, ο πρόεδρος Ερντογάν [...] επιβεβαίωσε τουρκικά δημοσιεύματα [...], που έφεραν το τουρκικό Γενικό Επιτελείο [...] να έχει εισηγηθεί τη δημιουργία βάσης στην κατεχόμενη [...] Κύπρο. Ο Ερντογάν μίλησε για αύξηση των δυνάμεων κατοχής ενώ άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο της δημιουργίας βάσης, χωρίς να παραλείψει να αναφέρει τα γεωγραφικά δεδομένα που ευνοούν την ταχεία επέμβαση από πλευράς Τουρκικών Ε.Δ.. Η τουρκική επιδίωξη δεν μπορεί παρά να αφορά τη δημιουργία προκεχωρημένης ναυτικής βάσης, όχι τόσο για ένα ενδεχόμενο πολεμικής αναμέτρησης με την Κυπριακή Δημοκρατία, όσο για την άσκηση πίεσης στη Λευκωσία, ως προς το πρόγραμμα εκμετάλλευσης του υποθαλασσίου ενεργειακού πλούτου. Η μόνιμη παρουσία τουρκικού στολίσκου στην Κύπρο, θα ενισχύσει το κλίμα αβεβαιότητας [...] σε όποιο διεθνές ενδιαφέρον εκδηλωθεί για συνεργασία με την Κυπριακή Δημοκρατία, αφού με πειρατικές επεμβάσεις θα

⁸³ ΠΕΝΤΑΡΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, «Η ρευστότητα του γεωπολιτικού σκηνικού της Ανατολικής Μεσογείου οδηγεί την Τουρκία σε μια άνευ προηγουμένου επιθετική στρατηγική εναντίον της Κύπρου και της Ελλάδας», *Sigmalive*, 28 Απριλίου 2019, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/0jchsz> και ΠΕΝΤΑΡΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, «Ρίσκο η μεταφορά των τουρκικών drones στο κατεχόμενο Λευκόνειο», *AlphaNews Live*, 16 Δεκεμβρίου 2019, σύνδεσμος: <https://www.alphanews.live/politics/pentaras-risko-i-metafora-ton-toyrkikon-drones-sto-katehomeno-leykonoiko-vid>.

μπορούν να εμποδίζονται οι σχετικές εργασίες, όπως συνέβη τον Φεβρουάριο του 2018 με την «αναχαίτιση» του πλωτού γεωτρύπανου της Ιταλικής E.N.I. από τουρκικά πολεμικά [...] Συνοψίζοντας, η δημιουργία τουρκικής ναυτικής βάσης στα κατεχόμενα, αποβλέπει στη δια της πλαγίας απομόνωση Αθήνας και Λευκωσίας από τους Ευρωπαίους εταίρους, ενισχύει τη στρατηγική παρουσία της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο και συντελεί στην επιβολή της θέλησής της [...]»⁸⁴.

«Οι συσχετισμοί στρατιωτικών δυνάμεων στην Κύπρο [...] παρουσιάζονται πιο δυσμενείς για την Κυπριακή Δημοκρατία από τα προηγούμενα χρόνια. Η αριθμητική ισχύς των τουρκικών κατοχικών δυνάμεων έχει επανέλθει στα προηγούμενα της επίπεδα, ήτοι στις 43.000 που ήταν πριν την μεταφορά ενός τάγματος στην Νοτιοανατολική Τουρκία. Η δε μείωση του αριθμού των κληρωτών στην Ε.Φ. ένεκα μειωμένου ρυθμού γεννητικότητας και δεκαετημέρας θητείας, όπως και η μη αναπλήρωση ή ενίσχυση του οπλοστασίου της, θέτει τη δύναμη σε δυσχερέστερη θέση έναντι των κατοχικών στρατευμάτων και καθιστά το θέμα της Α.Ο.Ζ. ιδιαίτερα ευαίσθητο αντικείμενο πιέσεων στο Κυπριακό.

Ιδιαίτερα η μείωση της θητείας στην Ε.Φ., χωρίς την εκ των προτέρων εξασφάλιση των αναγκαίων εξισορροπητικών ρυθμίσεων σε ανθρώπινο δυναμικό, οργάνωση, τεχνολογικά μέσα και εξοπλισμό, διεύρυνε περαιτέρω την ήδη υπάρχουσα διαφορά με την τουρκική πλευρά, όχι μόνο αριθμητικά αλλά και λειτουργικά. Η πρόσληψη γύρω στους 2700 εθελοντές οπλίτες όπως και η προσεχτική άσκηση αμυντικής διπλωματίας είναι στοιχεία βοηθητικά, ουδόλως συμπληρώνουν τα κενά ικανοτήτων ή βελτιώνουν ουσιαστικά τη μαχητικότητα της Ε.Φ. [...] Επίσης, [...] οι πολιτικές προτεραιότητες διαδοχικών κυπριακών κυβερνήσεων [...] λειτούργησαν σε βάρος του αμυντικού τομέα [...] Τέλος, λαμβανομένου υπ' όψιν του στρατιωτικού εκτοπίσματος της Τουρκίας, οι Τουρκικές Ε.Δ. διατηρούν συντριπτική και αδιαμφισβήτητη υπεροχή στον κυπριακό χώρο σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στο Ναυτικό και την Αεροπορία [...]»⁸⁵.

Συμπερασματικά, καταλήγει ο αναγνώστης στο ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες, λαμβανομένων υπ' όψιν όλων των παρατεθέντων γεωπολιτικών δεικτών, καθώς επίσης και της πάγιας επιθετικής πολιτικής της Τουρκίας, τόσο στην Κύπρο, όσο και στο Αιγαίο και εύρύτερα στην Ανατολική Μεσόγειο, δεν υφίσταται περίπτωση ανακατανομής ισχύος στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου προς όφελος Ελλάδας και Κύπρου. Οι πρόσφατες αγορές οπλικών

⁸⁴ ΔΟΥΡΕΙΟΣ ΠΙΠΟΣ ALMANAC 2017 – 2018, ό.π., σελ. 79 – 80.

⁸⁵ ΑΡΙΣΤΟΣ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ό.π.

συστημάτων από την Εθνική Φρουρά (οι οποίες προαναφέρθηκαν στην παρούσα εργασία), δεν είναι σε θέση επ' ουδενί να προκαλέσουν ανατροπή της παρούσας στρατιωτικοπολιτικής κατάστασης στη Μεγαλόνησο, πολλώ δε μάλλον στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου.

Στο επόμενο μέρος της εργασίας, θα γίνει απόπειρα να παρουσιασθεί, βάσει των πιο πάνω παρατεθέντων στοιχείων, μία διαδικασία Γεωστρατηγικής Σύνθεσης όσον αφορά στη δημιουργία ενός νέου δόγματος άμυνας αλλά για την Κυπριακή Δημοκρατία, ικανού να συντείνει στην ανακατανομή της ισχύος στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου, μέσω κυρίως της αναβάθμισης των Κυπριακών Ε.Δ.

4.2. Η ΝΕΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

Υπάρχει επί τάπητος μια νέα στρατιωτική επανάσταση ως απότοκο πολλαπλών γεωπολιτικών και τεχνολογικών ανακατατάξεων. Εν αρχή, η «Πυραυλική Επανάσταση» (Missile Revolution), είναι ένας από τους τεχνολογικούς παράγοντες που συντείνει στη Νέα Στρατιωτική Επανάσταση. Κατά τα προηγούμενα έτη, ευρασιατικές δυνάμεις με κυρίαρχη στον τομέα τούτο, τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Σχετική μελέτη του ειδησεογραφικού πρακτορείου Reuters γράφει: « [...] Με την προσοχή του Πενταγώνου αποσπασμένη με έναν πολυδάπανο πόλεμο σχεδόν δύο δεκαετιών στη Μέση Ανατολή και το Αφγανιστάν, ο Κινεζικός στρατός [...] έχει εκμεταλλευθεί μια περίοδο σταθερών αυξήσεων στον προϋπολογισμό και ταχείες τεχνικές βελτιώσεις για να κατασκευάσει [...] ένα οπλοστάσιο προοδευμένων πυραύλων [...] Σε σχέση με όλες τις κατηγορίες αυτών των όπλων [...] οι πύραυλοι της Κίνας αντιπαραβάλλονται ή και υπερκεράζουν τους ίδιους στο οπλοστάσιο των Η.Π.Α. και των συμμάχων τους [...] »⁸⁶. Επί τούτου, ο Κωνσταντίνος Γρίβας τοποθετείται: « [...] η ανάπτυξη προηγμένων στρατηγικών πυραυλικών συστημάτων θα συμπαρασύρει και τα πιο τακτικά συστήματα [...] Η εξέλιξη αυτή ενδέχεται να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία του Πολέμου, σηματοδοτώντας το τέλος της εποχής των «υπερπλατοφόρων» μάχης, δηλαδή πανάκριβων και πολύπλοκων τεχνουργημάτων, φορτωμένων με «εξωτικές» τεχνολογίες [...] ενώ ελάχιστα έως καθόλου συνεισέφεραν στις επιθετικές της δυνατότητες. Πλέον το κέντρο βάρους της πολεμικής διαδικασίας μετατοπίζεται στα βλήματα [...] διαμορφώντας [τον] «βληματοκεντρικό» πόλεμο (projectile-centric warfare) [...] »⁸⁷.

Τέλος, η «Επανάσταση στις Στρατιωτικές Υποθέσεις» (Revolution in Military Affairs), ήταν μια «χαμένη επανάσταση»⁸⁸. Σήμερα όμως « [...] Η R.M.A. και οι αντιλήψεις του πληροφοριοκεντρικού δικτυοκεντρικού πολέμου έρχονται ξανά δυναμικά στο προσκήνιο [...] έχουν πλέον αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό τεχνολογίες που επιτρέπουν τη δημιουργία των πολεμικών τεχνουργημάτων και δομών που προέβλεπε η R.M.A. [...] έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για την επαναφορά της R.M.A. στο ιστορικό προσκήνιο, συνδυασμένης αυτή τη φορά με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της Πυραυλικής Επανάστασης και τις τεχνολογίες της 4^{ης} Βιομηχανικής Επανάστασης. Θα είναι όμως μια R.M.A. πιο «μετριοπαθής» από αυτήν της πρώιμης εποχής, χωρίς τις αφέλειες και την αλαζονεία της [...] Εν κατακλείδι, λοιπόν, αυτή

⁸⁶ «The China challenge: Rocket man» (Η κινεζική πρόκληση: «Ο πυραυλάνθρωπος»), *Reuters*, 25 Απριλίου 2019, σύνδεσμος: <https://www.reuters.com/investigates/section/china-army/>.

⁸⁷ ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ό.π., σελ. 31 – 35.

⁸⁸ Ο.π., σελ. 37.

που έρχεται είναι μια «χαοτική», εύπλαστη και ευέλικτη R.M.A., η οποία θα δίνει έμφαση στην προσαρμοστικότητα και δεν θα επιδιώκει να καθυποτάξει τη χαοτική πραγματικότητα της μάχης στη βούληση των ανώτατων κλιμακίων [...]»⁸⁹.

Τούτων δοθέντων, αντιλαμβάνεται κανείς ότι η Ε.Φ., ως ο φορέας άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας από την τουρκική επιθετικότητα, καθίσταται στο επίκεντρο των προαναφερομένων γεωπολιτικών εξελίξεων. Εντός των πλαισίων τούτων, θα επιχειρηθεί να γίνει μια παράθεση πιθανών εξοπλιστικών επιλογών στις οποίες μπορεί να προστρέξει η Κύπρος, με σκοπό να επιτύχει την απαιτούμενη στρατιωτική αναβάθμισή της, που, να δύναται μεταγενέστερα να προκαλέσει ανακατανομή της ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο, μέσω του γεωπολιτικού παράγοντα της αναβάθμισης της Ε.Φ.

⁸⁹ Ο.π., σελ. 38 – 39, 41.

4.3. ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ

Στα πλαίσια του υπό εξέτασιν Γεωγραφικού Υποσυστήματος, Ελλάδα – Κύπρος – Τουρκίας, και κυρίως δε στον κυπριακό χώρο, παρατηρείται ότι η γεωγραφία του μετώπου αντιπαράθεσης της Κυπριακής Δημοκρατίας – Ελλάδας αφ' ενός και της Τουρκίας αφ' ετέρου, είναι περιορισμένη, λόγω του μικρού μεγέθους της Κύπρου (9251 χλμ²). Συνεπώς, η αναβάθμιση της Ε.Φ. ως γεωπολιτικός παράγοντας, θα δράσει στον συγκεκριμένο χώρο με σκοπό να προκαλέσει ευρύτερη ανακατανομή ισχύος μεταγενέστερα, στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο Κωνσταντίνος Γρίβας καταθέτει ότι: «Τον τελευταίο καιρό η τουρκική επιθετικότητα έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει φθάσει σε πρωτοφανή επίπεδα μετά το 1974, δια της εισβολής στον χώρο θαλάσσιας κυριαρχίας της Κύπρου [...] μια λογική «συμβιβασμού» με την Τουρκία και «επίλυσης» του Κυπριακού [...] θα απειλήσει να μετατρέψει την Κυπριακή Δημοκρατία σε [γεωπολιτικό φάντασμα] [...] ένας από τους λόγους που [...] ωθούν [...] σε αυτή την [...] πολιτική είναι μια ακραία απαισιόδοξη άποψη αναφορικά με τις στρατιωτικές δυνατότητες, τόσο της Κυπριακής Δημοκρατίας όσο και της Ελλάδας, να αντιμετωπίσουν τυχόν στρατιωτική επίθεση εναντίον του ελεύθερου κομματιού της Μεγαλονήσου. Πολύ απλά θα μπορούσαμε να πούμε ότι η αντίληψη αυτή [είναι] [...] πως η αποδοχή ακόμη και της πιο ακραίας αξίωσης της Τουρκίας είναι προτιμότερη από μια μετωπική αντιπαράθεση, η οποία θα απειλούσε να οδηγήσει σε τουρκική εισβολή και σε συντριπτική ήττα, πιθανώς και σε εξάλειψη της Κυπριακής Δημοκρατίας. [...] έχει δημιουργηθεί μια [...] αντίληψη ότι η Κύπρος είναι έρμαιο των τουρκικών διαθέσεων και [...] «η ρεαλιστική» επιλογή είναι η αποδοχή των αξιώσεων της Αγκυρας, δηλαδή [...] η εξάλειψη της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ανεξαρτήτου γεωπολιτικού δρώντος. [...] Βέβαια, η Τουρκία κατέχει ένα μεγάλο μέρος της Κύπρου και διαθέτει [...] στρατιωτικές δυνάμεις [...] [και] απολαμβάνει περίπου πλήρη κυριαρχία πάνω από τη Μεγαλόνησο και πολλοί υποστηρίζουν ότι μπορεί να συντρίψει την κυπριακή άμυνα [...]»⁹⁰.

Ως επίσης τονίζει ο συνταγματάρχης ε.α. της Ε.Φ., Α. Λοΐζου σε άρθρο του: «Η Τουρκική πολιτική της Γαλάζιας Πατρίδας είναι μια ακόμη απειλή κατά της Ελλάδος και της Κύπρου

⁹⁰ ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, *Η Νέα Στρατιωτική Επανάσταση και η Ελληνική Αμυντική Στρατηγική*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2019), σελ. 439 – 440.

και αποτελεί μια συνέχεια στη στρατηγική της Τουρκίας να υλοποιήσει τον στόχο της να αναβιώσει την Οθωμανική Αυτοκρατορία και να γίνει περιφερειακή ηγεμονία [...] Οι συνεχείς από μέρους της Τουρκίας, αμφισβητήσεις των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι ολοένα κλιμακούμενες προκλήσεις στην Α.Ο.Ζ. της Κύπρου αποτελούν αυταπόδεικτα στοιχεία [...] και κρούουν [...] τον κώδωνα του κινδύνου για επιδείνωση μη αποκλεισμένης της πολεμικής σύρραξης [...] Δεν πρέπει επίσης να περνά απαρατήρητος ο υβριδικός πόλεμος που διεξάγει η Τουρκία κατά της Ελλάδας και της Κύπρου με τους παράνομους μετανάστες που στέλνει από την ηπειρωτική χώρα στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου και στη συνέχεια από τη θάλασσα ή διασχίζοντας την νεκρή ζώνη προς τις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου. Με τον τρόπο αυτό δημιουργεί ένα τεράστιο πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό πρόβλημα [...] η κατάσταση με τους λαθρομετανάστες είναι, πολύ δύσκολο να διαχειριστεί και οικονομικά πολυδάπανη [...] »⁹¹.

Άλλως τε, κατά τον Ιωάννη Θ. Μάζη: « [...] Ἡ Κύπρος [...] μὲ τὴν ἀνατολικὴ μύτη τῆς στέκεται ὡσὰν βέλος ἐστραμμένο στὴν Μέση Ἀνατολὴ ἐνῶ μὲ τὴν δυτικὴ ράχη τῆς ἀποτελεῖ τὴν θεμελίαν λίθου τῶν στρατηγικῶν ἰσορροπιῶν ποὺ ὑπάρχουν στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, τὰ Βαλκάνια καὶ τὴν Βόρειο Ἀφρική [...]» «Τὴν Κύπρο δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀγνοήσει καμμία περιφερειακὴ ἢ παγκόσμιος δύναμις ποὺ κάμνει στρατηγικοὺς ὑπολογισμοὺς στὴν Μέση Ἀνατολή, τὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, τὸ Αἰγαῖο, τὸ Σουέζ, τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσα καὶ τὸν Κόλπο. Ἡ Κύπρος εὐρίσκεται σὲ τόσο ἰδανικὴ ἀπόσταση ἀπ’ ὅλες αὐτὲς τὶς περιοχάς, ποὺ ἔχει τὴν ιδιότητα μιᾶς παραμέτρου ποὺ ἐπηρεάζει εὐθέως καθεμία ἀπ’ αὐτές. Τὸ στρατηγικὸ πλεονέκτημα ποὺ ἀπέκτησε ἡ Τουρκία, τὴν δεκαετία τοῦ 1970 ἐπ’ αὐτῆς τῆς παραμέτρου, πρέπει νὰ τὸ ἀξιοποιήσει ὄχι ὡς στοιχεῖο μιᾶς ἀμυντικῆς Κυπριακῆς πολιτικῆς μὲ στόχο τὴν διαφύλαξη τοῦ στάτους κβό, ἀλλ’ ὡς ἓνα θεμελιῶδες στήριγμα μιᾶς διπλωματικῆς φύσεως ἐπιθετικῆς θαλασσίας στρατηγικῆς»⁹².

Αντιλαμβάνεται κανείς ότι θεωρείται ουτοπικό να μην ευρίσκεται η Ε.Φ. στο πλέον αξιόμαχο εξοπλιστικό επίπεδο με σκοπό να θεωρείται ως σημαντικός παράγοντας στρατιωτικοπολιτικής και πολεμικής αποτροπής, όταν η κατοχική Τουρκία έχει πανθομολογουμένως καταδείξει ποιές είναι οι προθέσεις και πολλώ δε μάλλον, η γεωστρατηγική στοχοθεσία της επί της Κύπρου και της Ανατολική Μεσογείου.

⁹¹ ΛΟΪΖΟΥ, ΑΝΤΗΣ, «Ἡ Τουρκικὴ πολιτικὴ ἐν συντομίᾳ», καταχώρηση: 27 Ἀπριλίου 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y9z3c918>.

⁹² ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., *Γεωπολιτικά ζητήματα στην Ευρύτερη Μέση Ανατολή και Μεσόγειο*, ὁ.π., σελ. 533 – 535.

a. ΣΤΡΑΤΟΣ ΞΗΡΑΣ: ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΟΠΛΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Όπως έχει προαναφερθεί, η εποχή των «υπερπλατφορμών», με τεράστιους και ογκώδεις εξοπλισμούς, έχει παρέλθει, αφού το ζητούμενο για κάθε πλατφόρμα είναι « [...] να μεταφέρει βλήματα με τα οποία ασκεί καταστρεπτικά αποτελέσματα σε κάποιους στόχους. Κατά συνέπεια, εάν τα βλήματα μπορούν να μετακινηθούν από το σημείο Α στο σημείο Β [...] χωρίς να χρειάζεται η πλατφόρμα μεταφοράς, τότε το κόστος περιορίζεται δραστικά. Και αυτό είναι κάτι που μπορεί όντως να συμβεί σε γεωγραφικά περιορισμένους χώρους όπως είναι η Κύπρος, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη συστημάτων Πυροβολικού αυξημένου βεληνεκού, που είναι μια από τις κυρίαρχες σημερινές τάσεις [...]»⁹³. Σε αυτά τα πλαίσια, εντάσσονται οι Πολλαπλοί Εκτοξευκτές Ρουκετών (Multiple Rocket Launchers), στα πλαίσια της βληματοκεντρικής θέασης του πολέμου. Η Κύπρος δεν διαθέτει στρατιωτική αεροπορία και συνεπώς είναι αδύνατον γι' αυτήν υπό τις παρούσες συνθήκες να πλήξει στόχους εκ του μακρόθεν, και, παρ' όλο που έχει ένα ικανοποιητικό για το μέγεθός της οπλοστάσιο πυροβολικού αλλά και όλμων, δύναται να εντάξει στο ενεργητικό της και οπικά συστήματα τα οποία περιλαμβάνονται στην κατηγορία του «Ρουκετοβόλου Πυροβολικού», «ως υποκατάστατα αεροπορικών δυνάμεων σε αποστολές κρούσης εναντίον κινούμενων μηχανοκίνητων σχηματισμών»⁹⁴ και μη.

Τα τελευταία χρόνια, οι M.R.L. έχουν εισέλθει δυναμικότερα στην πολεμική τεχνολογία και αποτελούν σημαντικό όπλο στη φαρέτρα των σύγχρονων στρατιωτικών σχηματισμών. Πρόσφατα, η σερβική αμυντική βιομηχανία έχει αναπτύξει τον πολλαπλό εκτοξευκτή πυραύλων SUMADIJA με αυξημένο βεληνεκές το οποίο μπορεί να φθάσει μέχρι και τα 285 χλμ. Δύναται να εκτοξεύσει μέχρι 4 πυραύλους των 400 χιλιοστών ή μέχρι 12 των 262 χιλιοστών, με δυνατότητα μέχρι και 75 χλμ βεληνεκές. Το σύστημα μπορεί να αποβεί μοιραίο για τα κέντρα ισχύος του εχθρού⁹⁵. Δεδομένης της μικρής γεωγραφικής διάπλασης του μετώπου στην Κύπρο, η χρήση ενός τέτοιου συστήματος από πλευράς της Ε.Φ., μπορεί να προσδώσει πολλαπλές δυνατότητες στις Κυπριακές Ε.Δ. έναντι των Τουρκικών Δυνάμεων Κατοχής. Πρόσφατα, το Ισραήλ παραθέτει ποικιλία συστημάτων παρόμοιων προς τον σερβικό Sumadija. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, ο Ισραηλινός στρατός έχει προμηθευθεί με το σύστημα L.A.R.-160⁹⁶, με βεληνεκές έως και 45 χλμ., το οποίο έχει εκπληκτική

⁹³ ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ό.π., σελ. 441.

⁹⁴ Ο.π., σελ. 442.

⁹⁵ «Shumadija – Modular Self-Propelled Multiple Launch Weapon», *YugoImport S.D.P.R.*, σύνδεσμος: <https://www.yugoimport.com/en/proizvodi/shumadia-modular-self-propelled-multiple-launch-weapon>.

⁹⁶ «IMI Systems Ltd.», *Sibat: The International Defense Cooperation Directorate of the Israel Ministry of Defense (Διεύθυνση Διεθνούς Αμυντικής Συνεργασίας του Ισραηλινού Υπουργείου Άμυνας)*, σύνδεσμος: <http://www.sibat.mod.gov.il/Exhibitions/Fidae/Documents/imi%20sod.pdf>.

αποτελεσματικότητα, και ήδη έχει αγορασθεί και ενσωματωθεί σε στρατούς χωρών εκτός Ισραήλ, όπως της Αργεντινής, της Γεωργίας, του Καζακστάν κ.λπ.

Αποτελεί βέβαια θέμα, το ότι εκτοξευκτές όπως οι προαναφερθέντες, λόγω του μεγάλου βεληνεκούς τους, μεταφέρουν μικρό αριθμό ρουκετών. Συνεπώς, είναι δύσκολο να υπάρξουν πλήγματα στον εχθρό με εύρος πέραν των 100 χλμ. Παρ' όλα αυτά όμως, δεδομένου του γεγονότος ότι το στο υποσύστημα Κύπρου – Τουρκίας, το μέτωπο των επιχειρήσεων σε περίπτωση πολέμου θα διεξαχθεί στον γεωγραφικά μικρό χώρο της Κύπρου, βεληνεκή από 40 μέχρι 100 χλμ είναι αρκούντως ικανοποιητικά για την Ε.Φ. « [...] Γι' αυτό πολύ σημαντικό μπορεί να αποδειχθεί το κλασικό σοβιετικό διαμέτρημα των 122 χιλιοστών, στο οποίο διατίθενται πλέον ρουκέτες το βεληνεκές των οποίων προσεγγίζει ή και ξεπερνά τα 50 χλμ., όπως είναι οι σερβικές G2000/52»⁹⁷.

Συνεχίζοντας, η τελευταία λέξη της τεχνολογίας στα ρουκετοβόλα, αποτελεί το αραβικής πρόελευσης JOBARIA MCL (Multiple Cradle Launcher). Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ανέπτυξαν ένα οπλικό σύστημα ακριβώς τέτοιου βεληνεκούς που να ταιριάζει στη δική τους γεωγραφική περιοχή. Με μέγιστο βεληνεκές γύρω στα 40 χιλιόμετρα, το JOBARIA αποτελείται από ένα εμπορικό όχημα που μεταφέρει 4 συστοιχίες των 60 ρουκετών έκαστη⁹⁸. Οι ρουκέτες αυτές έχουν ένα βεληνεκές 122 χιλιοστών, ευρέως διαδεδομένο σε πολλές χώρες, συνεπώς υπάρχουν πολλαπλές δυνατότητες προμήθειας. Όπως αναφέρει ο Κώστας Γρίβας: « [...] Κάθε ρουκετοβόλο μεταφέρει 240 ρουκέτες με βεληνεκές 40 χλμ, και έχει πλήρωμα μόλις τριών ατόμων. Δέκα τέτοιοι εκτοξευτές μπορούν να εξαπολύουν μέσα σε μερικά λεπτά μια ομοβροντία 2400 ρουκετών. Μια ομοβροντία 240 ρουκετών με κεφαλές υψηλής εκρηκτικότητας μπορεί να καλύψει με φονικά αποτελέσματα μια έκταση 4,2 km² [...] Με θερμοβαρικές κεφαλές αυτή η βροχή των 2400 ρουκετών μπορεί να είναι ακόμη πιο καταστρεπτική [...] Σε περιορισμένους χώρους, όπως είναι η Μεγαλόνησος, παρόμοιες «μέγα-ομοβροντίες» είναι σε θέση να κρίνουν τα αποτελέσματα μιας σύγκρουσης ακόμη και από την αρχή [...] »⁹⁹.

b. ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ

Η Ε.Φ., όπως έχει καταδειχθεί, δεν διαθέτει μεγάλο εύρος ναυτικών δυνάμεων, και, μέχρι πρόσφατα, περιελάμβανε μόνο Σκάφη Έρευνας και Διάσωσης στη Διοίκηση Ναυτικού. Η

⁹⁷ ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ό.π., σελ. 446.

⁹⁸ «Jobaria Multiple Cradle Launcher System», *Army Recognition*, καταχώρηση: 15 Μαΐου 2013, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/imchsZ>

⁹⁹ Ο.π., σελ. 447.

ανυπαρξία ναυτικού εξοπλισμού της Ε.Φ. έδωσε το δικαίωμα στην Τουρκία, αρχής γενομένης από το 2018, να παρεμβαίνει άμεσα στην Α.Ο.Ζ. της Κυπριακής Δημοκρατίας, αμφισβητώντας τα κυριαρχικά δικαιώματα της Κύπρου και προσπαθώντας να ακυρώσει εν τοις πράγμασι το πρόγραμμα γεωτρήσεων και εκμετάλλευσης των θαλασσιών κοιτασμάτων της Κύπρου, με την αποστολή πειρατικών σειсмоγραφικών και γεωτρητικών σκαφών στην κυπριακή Α.Ο.Ζ. Πολλάκις η ύπαρξη των γεωτρητικών της Τουρκίας, έχει προκαλέσει προβλήματα στην ολοκλήρωση των γεωτρητικών προγραμμάτων της Κύπρου¹⁰⁰. Βέβαια, όπως καταθέτουν οι Μάζης & Σγουρός: «Το πλεονέκτημα της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ότι έχει ήδη ανακηρύξει και οριοθετήσει Α.Ο.Ζ. με όλες τις γειτονικές της χώρες με τις οποίες έχει ήδη αναπτύξει συνεργασία στον ενεργειακό τομέα όπως η Αίγυπτος και το Ισραήλ. Πέραν όμως τούτου και έχοντας ξεπεράσει τα νομικά κωλύματα, βρίσκεται στην καρδιά της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου και σε μία περιοχή που έχει ερευνηθεί εκτενώς κατά την τελευταία δεκαετία αναδεικνύοντας εξαιρετικές προοπτικές για εύρεση και άλλων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων προς εκμετάλλευση εντός της Α.Ο.Ζ. της. Είναι προφανές ότι το πρόγραμμα γεωτρήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας θα συνεχιστεί, παρά τις οιοσδήποτε αντιδράσεις από πλευράς Τουρκίας. Με συντηρητικές εκτιμήσεις και μετά το πέρας ολοκλήρωσης των ερευνητικών γεωτρήσεων θα καλύψει τις ενεργειακές της ανάγκες και θα αποτελέσει επίσης δυνητικό ενεργειακό πάροχο στον ενεργειακό πλέγμα της Ε.Ε., είτε μέσω του EastMed, είτε μέσω συνεργειών με την Αίγυπτο και τροφοδότηση του LNG σταθμού της Damietta είτε συνδυασμό των ανωτέρω»¹⁰¹.

Όπως όμως αναφέρει ο Κωνσταντίνος Γρίβας: «[...] αυτό δεν μπορεί να γίνει δια [...] πλοίων επιφανείας. Πράγματι, η γειτνίαση με την Τουρκία και η ύπαρξη της Τουρκικής Αεροπορίας δεν αφήνουν πολλά περιθώρια δράσης σε έναν κυπριακό στόλο επιφανείας [...] δεν θα μπορούσε να ελπίζει ότι θα επιζούσε περισσότερο από μερικά λεπτά σε τόσο κοντινές θάλασσες στην Τουρκία χωρία αεροπορική υποστήριξη. Στην πολεμική τέχνη όμως, όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης μιας ισάξιας δύναμης με αυτή του αντιπάλου, προσπαθούμε να την παρακάμψουμε. Εν προκειμένω, αν ο αντίπαλος κυριαρχεί στον αέρα και στην επιφάνεια της θάλασσας, εμείς κινούμαστε κάτω από τη θάλασσα, επιτυγχάνοντας «άρνηση επαφής» (contact denial)»¹⁰². Παρακάτω, ο Γρίβας αναφέρει: «[...] Ακόμη και η κατασκευή μικρών

¹⁰⁰ Για ένα χρονολόγιο των γεγονότων επί της Κυπριακής Α.Ο.Ζ. από το 2018 και εντεύθεν, βλέπε: ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., & ΣΓΟΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, *Γεωπολιτική Ανάλυση στο Ενεργειακό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου*, Εκδόσεις: Λεμών, Αθήνα (2020), σελ. 7 – 8.

¹⁰¹ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., & ΣΓΟΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, *Γεωπολιτική Ανάλυση στο Ενεργειακό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου*, Εκδόσεις: Λεμών, Αθήνα (2020), σελ. 28 - 29.

¹⁰² ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ό.π., σελ. 506.

υποβρυχίων δεν είναι εκτός των δυνατοτήτων της Ελλάδας και της Κύπρου»¹⁰³. Επιπλέον: «σε πιο «ακραία» σενάρια, η υποβρύχια έκρηξη μιας τορπίλης είναι επισήμως ανώνυμη. Έτσι προσφέρει μια έστω και προσχηματική δυνατότητα διαψευσιμότητας (deniability) [...] ώστε να μην «αναγκάσει» τον αντίπαλο να προχωρήσει σε ένοπλη ανταπόδοση, τουλάχιστον άμεσα. Επιπροσθέτως, η έκρηξη αυτή δεν είναι ανάφκη να είναι φονική σε πρώτη φάση. Μπορεί να είναι «προειδοποιητική» σε κάποια απόσταση από τα εισβάλλοντα πλοία [...]»¹⁰⁴. Στα πιο πάνω, προστίθεται και η αγορά από την Ε.Φ. νέων πυραύλων EXOCET, όπως έχει γραφεί σε άλλο μέρος της παρούσας εργασίας.

c. ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΕΡΑΜΥΝΑ

Εν αρχή, όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, η Κύπρος έχει ανάγκη αντιαεροπορικής άμυνας, καθ' ότι αποτελεί έρμαιο στα χέρια της Τουρκίας που διατηρεί υπεροπλία στην περιοχή σε αεροναυτικό επίπεδο. Είναι γνωστό ότι κατά τα έτη 1998 – 1999, η κυπριακή κυβέρνηση υπό τον τότε πρόεδρο της Δημοκρατίας Γλαύκο Κληρίδη, προέβη σ' ένα μεγάλο άλμα, αγοράζοντας το τότε υπερσύγχρονο αντιαεροπορικό σύστημα, ρωσικής προέλευσης, τα S-300. Βέβαια είναι γνωστό ότι το όπλο αυτό είναι όπλο στρατηγικό, με βεληνεκές αρκετά μεγάλο το οποίο ανέρχεται στα 195 χιλιόμετρα, συνεπώς το κατατάσσει στα πλαίσια των πυραύλων εδάφους - αέρος μεγάλου βεληνεκούς. Ο πύραυλος που εκτοξεύεται διαθέτει εκρηκτική κεφαλή, και η συστοιχία περιλαμβάνει 4 πυραύλους¹⁰⁵. Βέβαια, αντιλαμβάνεται ο ειδικευμένος αναγνώστης, ότι αυτό το στρατηγικό όπλο υπερβαίνει κατά πολύ τις ανάγκες της Κύπρου, μιας και η Τουρκία απέχει μόλις 42 ναυτικά μίλια από τη βόρεια ακτή της Κύπρου (δηλαδή γύρω στα 70 χιλιόμετρα). Ένα τέτοιο όπλο δίδει δυνατότητες που η Κύπρος δεν χρειάζεται, αφού η ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων όχι μόνο έφερε διεθνείς αντιδράσεις, έντονες πολιτικές πιέσεις και στρατιωτικές απειλές από την Τουρκία, αλλά και το Ισραήλ, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εν τέλει, η κυπριακή κυβέρνηση απεφάσισε να μην προχωρήσει στην απόκτηση των πυραύλων, οι οποίοι σε συνεργασία με την τότε κυβέρνηση Σημίτη, εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη¹⁰⁶.

¹⁰³ Ο.π., σελ. 508.

¹⁰⁴ Ο.π., σελ. 512.

¹⁰⁵ «S-300 PMU2, SA-20B Gargoyle B, Surface-to-Air missile», *Army Recognition*, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/4mchsz>.

¹⁰⁶ Περισσότερα για την πολιτική ιστορία της περιόδου, τις διεθνείς σχέσεις και τα γεγονότα που διαμορφώθηκαν γύρω από την αγορά και προμήθεια των S-300 από την κυπριακή κυβέρνηση, βλέπε: ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2015) και ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΗ, Περίοδος: 1993 – 2002, σύνδεσμος: <http://papademetris.net/>.

Αντιαεροπορική άμυνα μπορεί ν' αναπτυχθεί στην Κύπρο με άλλα, πιο ευέλικτα και πιο τακτικά μέσα, πράγμα το οποίο δεν θα προκαλέσει τη μήνιν καμίας μεγάλης δύναμης, αφού δεν θα κατατάσσονται τα όπλα αυτά στα στρατηγικά όπλα. Ήδη, η Εθνική Φρουρά κατέχει τα ρωσικής προέλευσης αντιαεροπορικά BUK M1-2, τα οποία έχουν βεληνεκές από 2,5 μέχρι 50 χιλιόμετρα και που διαθέτουν συστοιχία 4 πυραύλων μέσου βεληνεκού εδάφους - αέρος¹⁰⁷. Βέβαια, τα συστήματα που κατέχει η Εθνική Φρουρά ανέρχονται σε 2 τον αριθμό, πράγμα που καθιστά δυσχερή τη θέση της έναντι της τουρκικής αεροπορίας. Συν τοις άλλοις, η τεχνολογία των BUK M1-2 έχει εξελιχθεί, κι εδώ και καιρό, η ρωσική αμυντική βιομηχανία έχει αναπτύξει τα BUK M3. Τα εξελιγμένα αυτά BUK, έχουν αυξημένο βεληνεκές που ανέρχεται στα 70 χιλιόμετρα απόσταση, ακριβώς το βεληνεκές που χρειάζεται η Κύπρος, ώστε με το που θα ανυψωθεί η πολεμική αεροπορία της Τουρκίας από τα παράλια της ανατολικής Μικράς Ασίας να μπορεί να πλήξει με τους πυραύλους της τα πολεμικά αεροπλάνα, ενώ πλήττει διαγωνίως ό,τι ίπταται σε ύψος μέχρι και 35 χιλιόμετρα. Το BUK M3, μπορεί να κλειδώσει 36 στόχους ταυτόχρονα, ενώ με τη συστοιχία 6 πυραύλων (αντί 4 του προηγούμενου όπλου), καθίσταται υπερβολικά χρηστικό για την Κυπριακή Δημοκρατία. Έχει δυνατότητα, πέραν των αεροπορικών στόχων, να πλήττει και στόχους εδάφους αλλά και θαλάσσιους, πράγμα που μετατρέπει τη χρήση του σε πολυεπίπεδη. Έναντι του ηλεκτρονικού πολέμου είναι αρκετά ανθεκτικό, ενώ διαθέτει τηλεθερμικό πλεόν ανιχνευτή, και όχι τηλεοπτικό όπως κατείχε το προηγούμενο. Οι πυραυλοί του, 9R31M, μπορούν να θέσουν άμεσα εκ ποδών κάθε ιπτάμενο στόχο, ακόμη και αν το BUK δεχθεί ηλεκτρονική επίθεση προς ακρήστευσίν του¹⁰⁸.

Ο πρώην διοικητής της Διοίκησης Αεροπορίας της Ε.Φ., υποπτέραρχος ε.α. Γαβριήλ Δημητρίου, υποστηρίζει: « [...] Βασική προϋπόθεση για την άσκηση αποτρεπτικής άμυνας και διασφάλισης των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων στο F.I.R. και την A.O.Z. είναι η απόκτηση από την Κυπριακή Δημοκρατία μιας μικρής δύναμης αεροσκαφών αναχαίτισης. Μια δύναμη 10 μαχητικών αεροσκαφών, είναι ικανή να λειτουργήσει αποτρεπτικά και να ασκεί πολιτική παρουσίας στον εναέριό μας χώρο [...] Ασφαλώς και είναι ουτοπία να πιστεύουμε ότι με δέκα αεροσκάφη θα ανατρέψουμε την ισορροπία δυνάμεων και θα νικήσουμε κατά κράτος την τουρκική πολεμική μηχανή. Όπως, επίσης, είναι ουτοπία να πιστεύουμε ότι στο στάδιο της αποτροπής και της διαπραγματευτικής διαδικασίας θα έχουμε στη φαρέτρα μας την αεροπορική υποστήριξη φίλων ή συμμαχικών χωρών [...] Πρέπει, επιτέλους, η Πολεμική μας

¹⁰⁷ «BUK-M2, SA-17 Grizzly 9K317, 9A317E, Medium-range surface-to-air defense missile system», *Army Recognition*, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/unchsz>.

¹⁰⁸ «Russian troops receive three advanced BUK Missile Systems», *Sputnik News*, 21 Οκτωβρίου 2016, σύνδεσμος: <https://sputniknews.com/military/201610211046578106-russia-buk-systems/>.

Αεροπορία να αποκτήσει τα ΔΙΚΑ της ΦΤΕΡΑ, για να επιτελέσει την αποστολή της, που είναι η διαφύλαξη του εναερίου χώρου και των ειδικών κυριαρχικών δικαιωμάτων [...] Η Πολεμική μας Αεροπορία διαθέτει σήμερα άριστες υποδομές, με μίαν Αεροπορική Βάση που κρίθηκε επαρκής για την εξυπηρέτηση μαχητικών αεροσκαφών από Αμερικανούς, Ρώσους, Γερμανούς, Γάλλους και την Ευρωπαϊκή Στρατιωτική Επιτροπή. Επίσης διαθέτει άριστα καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, που διακρίνεται και πρωτεύει κατά τη φοίτησή του στις Στρατιωτικές Σχολές και αποτελεί τον πολλαπλασιαστή ισχύος της [...] Παράλληλες αποφάσεις πρέπει να ληφθούν και για το Πολεμικό Ναυτικό με την απόκτηση εξοπλισμένων ναυτικών μονάδων ικανών να ασκήσουν την αποτρεπτική αμυντική στρατηγική σε όποιον επιβουλεύεται ή αμφισβητεί τα κυριαρχικά μας δικαιώματα στα χωρικά μας ύδατα και στην Α.Ο.Ζ. [...]»¹⁰⁹.

Με βάση τα πιο πάνω, η σημασία της αεράμυνας για την Κυπριακή Δημοκρατία είναι κεφαλαιώδης. Η δυνατότητα της Ε.Φ. να κάνει χρήση της αντιαεροπορικής άμυνας με σκοπό να ακυρώσει τα πλεονεκτήματα της Τουρκίας και τη σημερινή της στρατιωτική πρωτοκαθεδρία στους αιθέρες της Ανατολικής Μεσογείου και της Κύπρου. Παράδειγμα μικρού κράτους που προστατεύει την εδαφική του ακεραιότητα και ανεξαρτησία έναντι γιγάντιων γειτόνων, όπως η Κίνα, η Μαλαισία και η Ινδονησία, είναι η Σιγκαπούρη. Όπως αναφέρουν Σιγκαπουρινοί αξιωματικοί: «Με μόνο 699 km², είμαστε πλήρως αστικοποιημένοι και μια από τις πιο πυκνοκατοικημένες χώρες. Δεν υπάρχει φυσικό φράγμα μεταξύ των [...] υποδομών μας, και του εξωτερικού περιβάλλοντος. Χωρίς ενδοχώρα, χωρίς στρατηγικό βάθος, δεν έχουμε τη δυνατότητα της υποχώρησης και της επανόδου από επίθεση [...]»¹¹⁰. Ακόμη: «Η έλλειψη στρατηγικού βάθους μέσα σε μια τεταμένη περιοχή έχει ευαισθητοποιήσει τους ηγέτες της στην πρόσκτηση στρατιωτικής ισχύος για την διασφάλιση της επιβίωσης και της επιτυχίας της. Μια σειρά από τεταμένες σχέσεων με τους γείτονες, οδήγησε στην ανάπτυξη της Σιγκαπουρινής Αεράμυνας για την αποτροπή επιθέσεων και την προώθηση μιας επιτυχούς συμβατικής αποτροπής»¹¹¹.

¹⁰⁹ ΥΠΟΠΤΕΡΑΡΧΟΣ Ε.Α. ΓΑΒΡΙΗΛ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *Η Κύπρος έχει ανάγκη τα δικά της φτερά*, 08 Οκτωβρίου 2019, σύνδεσμος: https://www.sigmalive.com/news/opinions_sigmalive/591263/i-kypros-exei-anagki-ta-dika-tis-ftera.

¹¹⁰ Ο.π., σελ. 61.

¹¹¹ KWAN, TOH BOON, «Singapore's development and use of military power: Diplomacy, Deterrence, Compellence and Counter – coercion (Η ανάπτυξη και χρήση της στρατιωτικής ισχύος από την Σιγκαπούρη: Διπλωματία, Αποτροπή, Εξαναγκασμός και αντιμετώπισή του)», *Researchgate*, Ιανουάριος 2016, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/tochsz>.

4.3.1. ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΝΕΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΔΟΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ

Η Κύπρος ανήκει στην κατηγορία των μικρών σε γεωγραφικό μέγεθος κρατών. Από την άλλη, είναι επιβεβλημένη ανάγκη να τονισθεί ότι η σημερινή εποχή έχει φέρει τεράστιες ανακατατάξεις στο ζήτημα των οπλικών τεχνολογιών αλλά και της πολεμικής δραστηριότητας εν γένει. Ο αρχηγός του ρωσικού επιτελείου εθνικής άμυνας ανέφερε συγκεκριμένα: « [...] οι «κανόνες του πολέμου» αυτοί καθαυτοί έχουν αλλάξει σημαντικά. Μη στρατιωτικές επιλογές καλούνται να διαδραματίσουν ένα μεγαλύτερο ρόλο στην επίτευξη πολιτικών και στρατηγικών στόχων και, σε κάποιες περιπτώσεις, είναι κατά πολύ ανώτεροι από την ισχύ των όπλων. Ο ρόλος των Διοικήσεων Μεικτών Δυνάμεων οι οποίες λειτουργούν σ' ένα περιβάλλον ενσωματωμένης αναγνώρισης και πληροφοριών, αναπτύσσεται μέσω της χρήσης νέων ευκαιριών [...] »¹¹². Εν συνεχεία, ο αναλυτής Rod Thornton, αναφέρει ότι οι Ρώσοι στρατιωτικοί αναλυτές, θεωρητικοί και ιθύνοντες, έχουν αναπτύξει ένα νέο δόγμα που ονομάζεται «Ανέπαφος πόλεμος» (Contactless war), και ο οποίος προσδίδει μεγάλες δυνατότητες στη Μόσχα. Τονίζει: « [...] Αυτός ο ανέπαφος πόλεμος έχει πολλά πλεονεκτήματα. Προφανέστατα, όσον αφορά στο κόστος, αμφότερο οικονομικό και ανθρώπινο, είναι σημαίνον. Παρ' όλα αυτά, ο ανέπαφος πόλεμος είναι επίσης καίριος, από ρωσικής θέασης [...] ώστε ν' αποτρέψει επέμβαση από τις δυτικές δυνάμεις [...]. Μ' αυτό τον τρόπο, η Ρωσία μπορεί ν' ακυρώσει το σημαντικό πλεονέκτημα που κατέχουν οι ΗΠΑ και οι νατοϊκοί σύμμαχοι όσον αφορά στις συμβατικές τους στρατιωτικές δυνάμεις, περισσότερο στον τεχνολογικό τομέα. Εάν η Μόσχα μπορεί να επιτύχει τους σκοπούς της χωρίς καμιά επαφή, τότε δεν θα υπάρχει καμία δικαίωση για δυτική επέμβαση. Πιστοί στη σύλληψη του ασύμμετρου πολέμου, οι Ρώσοι στρατιωτικοί θεωρητικοί επιθυμούν να μετατρέψουν την αμερικανική ισχύ, σε αδυναμία [...] »¹¹³.

Εν αρχή, είναι πολύ σημαντικό να αντιληφθεί κανείς ότι οι Τ.Δ.Κ., πέραν του μεγάλου αριθμού έμψυχου υλικού που διαθέτουν, είναι ουσιαστικά εγκλωβισμένες μέσα σε ένα γεωγραφικό χώρο της τάξης των 3.355 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Η κατεχόμενη Κύπρος μπορεί να αποβεί πραγματικό γεωγραφικό και χωρικό δεσμοπήριο για τις Τ.Δ.Κ., αφού η κίνηση όλων των βαρέων οπλισμών τους από την κατεχόμενη προς την ελεύθερη περιοχή,

¹¹² Lieutenant General (Ret) (Αντιστράτηγος ε. α.) BOGDANOV, S. A. & Colonel (Res) (Συνταγματάρχης εν ενεργεία) CHEKINOV, S. G., «The nature and content of a new generation war» (Η φύση και το περιεχόμενο ενός πολέμου νέας γενεάς) εις *Military Thought, Τεύχος 10* (2013), σελ. 12 – 13.

¹¹³ THORNTON, ROD, «The changing nature of modern warfare» εις *The RUSI Journal*, τεύχος Αυγούστου – Σεπτεμβρίου 2015, σελ. 44.

λόγω του συνωστισμού δυνάμεων, μπορεί να αποβεί μοιραία για αυτές. Συνεπώς, η κυπριακή πλευρά οφείλει να αναπτύξει ένα νέο μοντέλο πολέμου στα πλαίσια του «Αποκεντρωτικού πολέμου» (Γερμανικά: Auftragstaktik). Σε περιπτώσεις δηλαδή μαχών, οι οποίες προφανώς θα γίνουν με περιορισμένες δυνάμεις και σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο (όπως είχαν γίνει και κατά τη διάρκεια της εισβολής), η τόλμη και η προσωπική πρωτοβουλία των αξιωματικών και των οπλιτών, παίζουν σημαντικότατο ρόλο στη δυνατότητα της ελληνικής κυπριακής πλευράς να καταγάγει πλήγματα προς τους Τούρκους. Ο αμερικανός αξιωματικός, Michael J. Gunther, έγραφε: « [...] Αυτό το νέο σύστημα διοίκησης, το οποίο αναφέρεται ως Auftragstaktik, επέτρεπε στους υφισταμένους ανεξαρτησία ως προς την ερμηνεία της κατάστασης και εκτέλεση πράξεων οι οποίες εκπλήρωναν την επιθυμία του διοικητή, παρά την εντολή του [...] Ο στρατός αναμένει από τους υπευθύνους να παραχωρήσουν στους υφισταμένους τους την υπέρτατη ελευθερία εκτέλεσης διαταγών, και, ως αντάλλαγμα, οι υπεύθυνοι αναμένουν από τους υφισταμένους από τους υφισταμένους τους στο να εκτελέσουν αυτή την αποστολή [...] Το δόγμα διευκρινίζει ότι η «Αποστολή Εντολής» αποτελεί μια εξισορρόπηση μεταξύ της επιστήμης του ελέγχου αλλά και της τέχνης της διοίκησης, καθώς επίσης και εξισορρόπηση μεταξύ της πρωτοβουλίας του υφισταμένου και του λειτουργικού κινδύνου [...] »¹¹⁴. Ο δε John T. Nelsen αναφέρει τα εξής σημαντικά: «Η ευρεία αποδοχή είναι εντόνως σημαντική, μιας και κάθε αποκεντρωτική προσέγγιση, πρέπει να εφαρμοσθεί από πάνω προς τα κάτω στην αλυσίδα της ιεραρχίας. Η εφαρμογή μπορεί να σταματήσει από κάθε διοικητή που επιθυμεί να λειτουργεί συγκεντρωτικά [...] »¹¹⁵. Τέλος, ο Wess Mitchell γράφει: « [...] Ο τρόπος αποτροπής ενός εχθρού είναι να καταστεί δυσχερές για αυτόν το να επιτύχει τον αντικειμενικό του σκοπό. Αυτή η μορφή αποτροπής βασίζεται εξ ίσου στον φόβο και τη ζημία που θα προκληθεί κατά τη διάρκεια της επιθετικής πράξης. Αποζητεί στο να καταστήσει την επίθεση ζημιόγono, καθιστώντας τον στόχο είτε δυσχέρως στο να επιτευχθεί, είτε δυσχερές στο να συντηρηθεί, είτε και αμφότερα. Για να λειτουργήσει, χρειάζεται ο αμυνόμενος να κατέχει επαρκείς θανατηφόρες δυνατότητες εντός ή κοντά στο πιθανό σημείο της επίθεσης, με σκοπό να καταδείξει ότι η νίκη θα είναι αδύνατη ή δυσχερές στο να επέλθει. Οι δυνατότητες των αμυνομένων χρειάζεται να είναι γνωστό ότι θα μπορούν να προκαλέσουν ανάλογη ζημία, όχι

¹¹⁴ Major GUNTHER, MICHAEL J., *Auftragstaktik: The basis for modern military command? (Ο αποκεντρωτικός πόλεμος: Η βάση της σύγχρονης στρατιωτικής διοίκησης)*, School of Advanced Military Studies - United States Army Command and General Staff College (Σχολή Ανωτάτων Στρατιωτικών Σπουδών – Κολλέγιο Στρατιωτικής Διοίκησης και Γενικού Επιτελείου των Η.Π.Α.), Κάνσας – Η.Π.Α. (2012), σελ. 53.

¹¹⁵ NELSEN, JOHN T., «Auftragstaktik: A case for decentralized battle (Ο αποκεντρωτικός πόλεμος: Μια περίπτωση για αποκεντρωτική μάχη)» εις *Parameters*, Σεπτέμβριος 1987, US Army War College, Πενσυλβάνια – Η.Π.Α., Σεπτέμβριος 1987, σελ. 31.

κατά τη διάρκεια αντεπίθεσης, αλλά στην άμυνα [...] Η έννοια της αποτροπής μέσω άρνησης, έχει καταστεί δημοφιλής μεταξύ των μικρών κρατών».

Τέλος: « [...] η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα όπου ο ισχυρός στα χαρτιά ηττήθηκε στο πεδίο της μάχης, ακόμη κι αν η διαφορά ισχύος φαίνεται συντριπτική υπέρ του». Βέβαια: «κάθε πολεμική αντιπαράθεση είναι απευκαταία και ειδικά στην Κύπρο [...] Όμως, η άκριτη και άλογη πίστη στην τουρκική στρατιωτική παντοδυναμία δεν είναι η κατάλληλη μέθοδος για την αποφυγή του πολέμου. Αντιθέτω, μια αποτρεπτική λογική που θα βασίζεται σε ρεαλιστική πιθανότητα νίκης της Ε.Φ. σε τυχόν πολεμική αντιπαράθεση, είναι μια πολύ πιο σίγουρη μέθοδος για τη διατήρηση της ειρήνης»¹¹⁶.

¹¹⁶ ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ό.π., σελ. 515.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία, στην οποία έγινε χρήση της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, υπάρχει χρεία ποσοτικοποίησης των χρησιμοποιηθέντων γεωπολιτικών δεικτών και χρήσης μαθηματικών τύπων με σκοπό να εξαγάγει ο μελετητής το «Υπόδειγμα Τάσεων Ανακατανομής Ισχύος» ως μετρήσιμο απότοκο της Σ.Γ.Α. Παρ' όλα αυτά, λόγω των περιορισμένων δεδομένων που υπάρχουν σε ελεύθερη μορφή (μιας και τα στοιχεία ετούτα άπτονται θεμάτων υψίστης εθνικής και κρατικής ασφαλείας), η όποια προσπάθεια ανάλυσης χωρίς τα δεδομένα αυτά, δεν είναι πλήρης και δεν μπορεί να ολοκληρωθεί. Συνεπώς, η παρούσα μελέτη παραμένει μέχρι τη διαδικασία της, κατά τη Σ.Γ.Α., Γεωστρατηγικής Σύνθεσης.

Σε γεωπολιτικό επίπεδο, δεικνύεται ότι ο Γεωπολιτικός Παράγοντας συνίσταται στην αναβάθμιση της Εθνικής Φρουράς με εξοπλισμούς επαρκείς να αντιμετωπίσουν την Τουρκία και τις κατοχικές της δυνάμεις στην Κύπρο. Στο διπλωματικό επίπεδο έχει επέλθει μια στροφή όσον αφορά στις προτεραιότητες που τίθενται επί του Κυπριακού, όπως διαφάνηκε στις διαπραγματεύσεις του Κραν - Μοντάνα τον Ιούνιο – Ιούλιο του 2017 οπότε και απαιτήθηκε από ελληνικής πλευράς η πλήρης αποχώρηση των ξένων κατοχικών στρατευμάτων και των εγγυητικών δικαιωμάτων τρίτων κρατών από την Κύπρο. Επιπλέον, αχνοφαίνεται μια προσπάθεια αναβάθμισης των Κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων τον τελευταίο καιρό με την προσπάθεια αγοράς από πλευράς της Κυπριακής πολιτείας των πυραύλων MISTRAL και EXOCET από τη γαλλική αγορά, συμπεριλαμβανομένης επίσης της προμήθειας των πυροβόλων NORA από τη Σερβία που έχουν πλήρως και επιτυχώς ενταχθεί στο οπλοστάσιο της Εθνικής Φρουράς. Παρ' όλα αυτά, για να μπορέσει κανείς να κάνει λόγο για αναβάθμιση των Ενόπλων Δυνάμεων σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί αυτή η αναβάθμιση να λειτουργήσει ως γεωπολιτικός παράγοντας ανακατανομής της ισχύος, όχι μόνον στο υποσύστημα Κύπρου – Ελλάδας – Τουρκίας, αλλά σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο, προϋποτίθεται ότι θα πρέπει να υπάρξει μια πλήρης αλλαγή και διαφοροποίηση στον σημερινό τρόπο θέασης του Κυπριακού προβλήματος ως γεωπολιτικού ζητήματος υψίστης εθνικής σημασίας για τα δύο κρατικά κέντρα του Ελληνισμού. Συνεπώς, υπό τις παρούσες συνθήκες, δεν μπορεί να επισυμβεί κάτι τέτοιο στην Κύπρο, πολλώ δε μάλλον σε ολόκληρη την Ανατολική Μεσόγειο. Ούτως ειπείν, σε μια πιθανή περίπτωση όπου υπάρξει πολιτική ηγεσία στους δύο εθνοκρατικούς γεωπολιτικούς δρώντες του Ελληνισμού, η οποία θα θελήσει να αλλάξει τη βάση λύσης του Κυπριακού, θα διαθέτει τις εξής 3 βασικές επιλογές για την τοποθέτησή της επί της επιδιωκόμενης μόρφης λύσης του προβλήματος:

1. Στη συνέχιση της υφιστάμενης διαπραγματευτικής διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε., η οποία περιλαμβάνει την εφαρμογή επί της Κύπρου της Διζωνικής Δικαιοδικής Ομοσπονδίας, με το περιεχόμενο που αυτή έχει λάβει κατά τη διάρκεια των 46 ετών διαπραγματεύσεων μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων:

Η Διζωνική Ομοσπονδία περιλαμβάνει πολλές πρόνοιες όσον αφορά στον τομέα της διακυβέρνησης, της κατανομής εξουσιών, της οικονομίας, της μετανάστευσης και του εποίκισμού κ.λπ. που έχουν κατά πολύ υπερβεί τις λεγόμενες «κόκκινες γραμμές» τις οποίες κατά καιρούς έχει θέσει η Ελληνική πλευρά. Ας μη λησμονούμε ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα σε περίπτωση της λύσης Διζωνικής Δικαιοδικής Ομοσπονδίας θα υπόκεινται σε περιορισμό, αφού, βάσει συγκεκριμένων ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε., έχει καταγραφεί ότι θα υπάρχει πλειοψηφία πληθυσμού και ιδιοκτησίας γης στις δύο μελλοντικές ομόσπονδες περιοχές. Όταν η πληθυσμιακή πλειοψηφία καταστεί κύρια πρόνοια της πιθανής λύσης της Δ.Δ.Ο., πώς αυτή θα μπορέσει να ανατραπεί και εν τέλει να εφαρμοστεί πλήρως το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης, εγκατάστασης, παρουσίας και εργασίας στη μελλοντική τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία; Αυτό θα απαιτεί απόκλιση από το ευρωπαϊκό κεκτημένο, με το να καταστεί η λύση τύπου Δ.Δ.Ο. ως πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που από το 2004 η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πλήρες μέλος), πράγμα που δεν θα επιτρέπει την εκ των υστέρων καταγγελία των αρνητικών για τον Ελληνισμό προνοιών της λύσης.

Όσον αφορά στο θέμα του Εποίκισμού, η μέχρι τώρα διαπραγματευτική διαδικασία δεν έχει προνοήσει τρόπο με τον οποίο οι Τούρκοι έποικοι θα επαναπατρισθούν στην Τουρκία μετά τη λύση του Κυπριακού. Ο αριθμός τους μέχρι σήμερα παραμένει άγνωστος, μιας και το ψευδοκράτος και οι κατοχικές αρχές αρνούνται πεισματικά να προβούν σε απογραφή του πληθυσμού των κατεχομένων. Προσπάθειες διεθνούς αντιμετώπισης του θέματος του εποίκισμού, οι οποίες έγιναν από πλευράς του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1992 (από τον Ισπανό Γερουσιαστή Alfons Cucco¹¹⁷) και το 2003 (από τον Φινλανδό Βουλευτή Jaako Laakso¹¹⁸), δεν έτυχαν της δέουσας χρησιμοποίησης από Κυπριακής πλευράς, και συνεπώς το

¹¹⁷ CUCO, ALFONS GINER, *Demographic structure of the Cypriot communities (Δημογραφική σύνθεση των Κυπριακών κοινοτήτων)*, Council of Europe, Committee on Migration, Refugees and Population (Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού), Doc. 6589, 27 Απριλίου 1992, σύνδεσμος: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=6916&lang=EN>.

¹¹⁸ LAAKSO, JAAKKO, *Colonisation by Turkish settlers of the occupied part of Cyprus (Εποίκισμός από Τούρκους εποίκους του κατεχομένου τμήματος της Κύπρου)*, Council of Europe, Committee on Migration, Refugees and Population (Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού),

θέμα αυτό έχει μείνει μετέωρο. Σε περίπτωση λύσης του Κυπριακού, οι έποικοι θα παραμείνουν, ή, ακολουθώντας το γράμμα του Διεθνούς Δικαίου θα αποχωρήσουν; Η περίπτωση της παραμονής τους μετά τη λύση του Κυπριακού συνιστά «Δίλημμα Δημογραφικής Ασφαλείας» για την Κυπριακή Δημοκρατία και γενικά για τον Ελληνισμό. Ο Ιωάννης Κωτούλας αναφέρει σχετικά: «Ενδεχόμενη επανένωση της Κύπρου με ισλαμικό τουρκογενή πληθυσμό που έχει υπέρτερη γεννητικότητα σε σχέση με τον χριστιανικό/εκκοσμηκευμένο ελληνικό πληθυσμό ενέχει δυνητικές αρνητικές συνέπειες για την ασφάλεια του ελληνικού πληθυσμού στην Κύπρο και για τον ιστορικό χαρακτήρα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το σχετικό ποσοστό των τουρκογενών της Κύπρου, το οποίο ανωτέρω προσδιορίστηκε σε ένα προσλαμβανόμενο ποσοστό 30%, μετά την επίλυση και την δημιουργία του συνομοσπονδιακού κρατικού σχηματισμού θα αυξανόταν εντός ορισμένων δεκαετιών σε 40% και σε 50% επί του συνόλου του κράτους. Σημειωτέον ότι η αύξηση αυτή θα επιτυγχανόταν μόνο χάρις στην υπέρτερη γονιμότητα του τουρκογενούς ισλαμικού πληθυσμού σε σχέση με τον ελληνικό πληθυσμό. Αν συνυπολογίσουμε την εξωτερική ανατροφοδότηση του συστήματος και προσλάβουμε τον πληθυσμό της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ανοικτό πληθυσμό, τότε η μεταβολή των εθνοτικών αναλογιών θα είναι πολύ πιο έντονη. Ακόμη και αν τμήμα των εποίκων απομακρυνόταν μετά από ενδεχόμενη λύση σε μια Κύπρο με θεσμικώς αναγνωρισμένο τουρκογενή πληθυσμό, δεν θα ήταν δυνατόν να παρεμποδισθούν οι μαζικές άμεσες μεταναστευτικές ροές από την Τουρκία [...] Ο ελληνικός πληθυσμός της Κύπρου δεν θα έχει την νομική δυνατότητα να αντιταχθεί στην έμμεση μεταβολή των εθνοτικών αναλογιών στο σύνολο της Κύπρου»¹¹⁹.

Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει προβεί σε μια αρκετά επιτυχημένη διαχείριση των ενεργειακών της πόρων και έχει θέσει επί τάπητος μια ολοκληρωμένη ενεργειακή στρατηγική¹²⁰. Η διαχωρισθείσα σε τεμάχια Α.Ο.Ζ. της Κύπρου έχει προκαλέσει διεθνές ενδιαφέρον, και εταιρείες κολοσσοί στον τομέα της εκμετάλλευσης ενεργειακών κοιτασμάτων έχουν εισρεύσει στην περιοχή. Ενεργειακά μεγαθήρια όπως η ExxonMobil, η γαλλική TOTAL και η ιταλική E.N.I. είναι μόνο μερικές από τις πολυεθνικές που επιδεικνύουν έντονη δραστηριότητα στην κυπριακή Α.Ο.Ζ. Σε ένα πλαίσιο λύσης Δ.Δ.Ο., δεν εγγυάται κανείς στην Κυπριακή Δημοκρατία ότι θα μπορεί να συνεχίσει απρόσκοπτη το

Doc. 9799, 2 Μαΐου 2003, σύνδεσμος: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=10153&Lang=EN>.

¹¹⁹ ΚΩΤΟΥΛΑΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ, «Το Κυπριακό ως Δίλημμα Δημογραφικής Ασφαλείας» εἰς *Foreign Affairs, Greek Edition*, Τεύχος Φεβρουαρίου – Μαρτίου, σελ. 111.

¹²⁰ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., & ΣΓΟΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, *Γεωπολιτική Ανάλυση στο Ενεργειακό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου*, Εκδόσεις: Λεμών, Αθήνα (2020).

ενεργειακό της πρόγραμμα. Το Σχέδιο Ανάν φερ' ειπείν, αποστερούσε την Κύπρο από τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί τους φυσικούς της πόρους μέσα από πολλαπλές πρόνοιες που την καθιστούσαν όμηρο σε διάφορους τομείς. Συνεπώς είναι παράταιρο να πιστεύει κανείς ότι οι συνεχιζόμενες σε αυτά τα πλαίσια διαπραγματεύσεις μπορούν να απαλλαγούν από το πλαίσιο που έθετε το Σχέδιο Ανάν. Εν γένει, η λύση της Δ,Δ.Ο. έχει απορριφθεί από τον Κυπριακό λαό στο Δημοψήφισμα για το Σχέδιο Ανάν το 2004. Αποτελεί απορίας άξιον πώς δύναται να επανέρχεται στο προσκήνιο μια λύση παρομοίου είδους η οποία τέθηκε εκ ποδών από τη συντριπτική πλειοψηφία του Κυπριακού λαού σε ποσοστό 76% του εκλογικού σώματος.

2. Στην επισημοποίηση της διχοτόμησης με τη δημιουργία (μετά από σχετική εδαφική αναπροσαρμογή προς όφελος της ελληνικής πλευράς με επιστροφή εδαφών κατά μήκος της Νεκράς Ζώνης, της Αμμοχώστου και της Μόρφου, κατά τα πρότυπα ίσως του Σχεδίου Ανάν) δύο ανεξαρτήτων κρατών επί της Κύπρου, ενός καθαρά Ελληνικού κράτους κι ενός καθαρά Τουρκικού κράτους¹²¹.

Είναι γεγονός ότι η λύση των δύο κρατών ποτέ δεν έχει αρθεί ως θέμα επίσημης πολιτικής συζήτησης και δεν έχει τύχει επεξεργασίας σε πολιτικό επίπεδο. Ουδείς μέχρι σήμερα Έλληνας (Ελλαδίτης ή Κύπριος) πολιτικός έχει αποτολμήσει τέτοια κολοσσιαία στροφή στην πολιτική της ελληνικής πλευράς επί του Κυπριακού, δεδομένης της άρνησης του μεγαλύτερου μέρους του Κυπριακού λαού για αποδοχή λύση οριστικής διχοτόμησης και δημιουργίας μιας καθαρά «Ελληνικής Δημοκρατίας της Κύπρου». Με την αποδοχή μιας τριαύτης λύσης, το Κυπριακό πρόβλημα λύνεται δια παντός και η λύση που θα δοθεί θα είναι μόνιμη. Θα επιστραφούν πιθανώς εδάφη στην ελληνική πλευρά έναντι αναγνώρισης των κατεχομένων ως τουρκικού κράτους, και θα διατηρηθεί στο μεγαλύτερο μέρος της Κύπρου ένα δεύτερο ελληνικό κράτος που θα μπορεί να διαδραματίζει πλέον χωρίς το άγος του Κυπριακού σημαίνοντα ρόλο μαζί με την Ελλάδα στην Ανατολική Μεσόγειο και στην Ε.Ε. Πιθανώς να μπορέσει η ελληνική πλευρά να επιβάλει κάποιες ρυθμίσεις με σκοπό να επιστραφούν οι σφετερισθείσες από τον κατοχικό στρατό περιουσίες των Ελλήνων προσφύγων από τα κατεχόμενα σε ένα ιδιότυπο περιουσιακό διακανονισμό, όπου όλοι οι Κυπριακής καταγωγής πολίτες, ανεξαρτήτως αν είναι υπήκοοι του Ελληνικού ή του Τουρκικού ανεξάρτητου κράτους, να απολαμβάνουν των περιουσιακών τους δικαιωμάτων στο άλλο Κυπριακό κράτος χωρίς περιορισμό. Συν τοις άλλοις, θα ήταν προς διαπραγματευτικό όφελος της Ελληνικής πλευράς εάν θα μπορούσε, ως δέλεαρ για την

¹²¹ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ Μ., *Σχέδιο Ανάν*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2005), σελ. 501 – 504.

αναγνώριση τουρκικού κράτους στα κατεχόμενα, να απαιτήσει την πλήρη αποχώρηση των παράνομων Τούρκων Εποίκων που εισέρρευσαν μετά την εισβολή στα κατεχόμενα και που διαστρεβλώνουν τον δημογραφικό χαρακτήρα της Κύπρου. Έτσι, έστω και υπό την οδυνηρή επιλογή της απόσχισης των κατεχομένων από την Κυπριακή Δημοκρατία, ο συνολικός δημογραφικός χαρακτήρας του νησιού να επανερχόταν (ακόμη και στα πλαίσια της λύσης των δύο κρατών) στην προ του 1974 πληθυσμιακή ισοτιμία. Αρνητικά στη λύση των δύο κρατών θα πρέπει να θεωρούνται η παραίτηση της Κυπριακής Δημοκρατίας από τα όποια δικαιώματα έχει νόμιμα στις κατεχόμενες περιοχές. Επιπλέον, οι θαλάσσιες ζώνες των δύο Κυπριακών κρατών, πιθανώς να αποστερήσουν τη μελλοντική «Ελληνική Δημοκρατία της Κύπρου» από τη δυνατότητα της πλήρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών κοιτασμάτων της Α.Ο.Ζ. της. Επιπροσθέτως, θα δημιουργηθούν σκληρά σύνορα με ένα τουρκικό κράτος, πράγμα που πιθανώς θα επιτείνει την Ελληνοτουρκική διαμάχη για το Αιγαίο και τη Θράκη, προσθέτοντας επίσημα πλέον, και όχι μόνο άτυπα, και την Κύπρο στην αλυσίδα των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ως ξεχωριστό κράτος η Ελλάδα με την Τουρκία. Ουδείς θα εγγυάται ότι μεταγενέστερα η Τουρκία δεν θα εγκαταστήσει, νόμιμα πλέον με το διεθνώς ανεξάρτητο και αναγνωρισμένο «Τουρκοκυπριακό κράτος», τεράστιο αριθμό στρατιωτών και οπλικών συστημάτων (όπως υπάρχουν σήμερα). Πάντοτε θα υπάρχει το φόβητρο μιας πιθανής τουρκικής επίθεσης προς τη νότια πλευρά της Κύπρου, αφού πλέον ο Τουρκικός στρατός στο μελλοντικό «τουρκοκυπριακό κράτος» θα ευρίσκεται νόμιμα και θα μπορεί χωρίς να θεωρείται εισβολέας, να ακονίζει τη μάχαιρά του έναντι της «Ελληνικής Δημοκρατίας της Κύπρου»¹²².

3. Στην επανατοποθέτηση του Κυπριακού σε νέα βάση:

Η πρόταση αυτή, εντάσσεται στα πλαίσια του «Μακροχρόνιου αγώνα» που κήρυξε ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπος Μακάριος σε πάνδημο συλλαλητήριο επί τη τρίτη επετείο του προδοτικού πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής, στις 20 Ιουλίου του 1977. Στην πρόταση αυτή, θα αποπειραθεί η ελληνική πλευρά να άρει τις δεσμεύσεις που λήφθηκαν από αυτήν υπό το κράτος της βίας και του φόβου των Τούρκων. «Αυτό σημαίνει ότι [...] δεν θα γίνει ποτέ αποδεκτή de jure η τουρκική εισβολή και τα αποτελέσματά της. Μέσω της διαιώνισης του προβλήματος θα δημιουργούνται προβλήματα αφ' ενός στην Τουρκία, που θα βρίσκει ως συνεχές εμπόδιο το Κυπριακό [...] και αφ' ετέρου στους Τουρκοκύπριους [...] Ταυτοχρόνως, θα συνεχίζεται η υπενθύμιση της παραβίασεως

¹²² Επί της λύσης των δύο κρατών, έχουν γραφεί τα εξής: ΒΑΛΗΝΑΚΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ, *Η Καθημερινή*, 23 Ιουλίου 1989 και ΜΑΝΟΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΣ, *Εστία*, 5 Απριλίου 2004. Ως ολοκληρωμένη μελέτη: ΛΥΓΕΡΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ, *Κυπριακό: Η αιρετική λύση*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2014).

κανόνων του διεθνούς δικαίου και της εισβολής και κατοχής σε κράτος – μέλος του Ο.Η.Ε.»¹²³. Σε αυτά τα πλαίσια, δηλαδή της επανατοποθέτησης σε νέα βάση του Κυπριακού, περιλαμβάνεται και η αποκήρυξη πιθανώς, των αρνητικών προνοιών της Δ.Δ.Ο. που περιλαμβάνονται σε αριθμό ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε., και η συνολική διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου λύσης του Κυπριακού από την Κυπριακή Δημοκρατία, στο οποίο να περιλαμβάνονται πρόνοιες για τη λειτουργία του Κυπριακού κράτους, πιθανώς και υπό ομοσπονδιακή μορφή, στα πλαίσια όμως πάντοτε του σεβασμού στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου. Η Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι ένα κράτος που θα σέβεται τους πολίτες της, ανεξαρτήτως της εθνικής τους καταγωγής, δεν θα προβαίνει σε δυσμενείς διακρίσεις μέσω πολύπλοκων προνοιών στα πλαίσια της «πολιτικής ισότητας», δεν θα νομιμοποιεί τετελεσμένα παραβίασης του διεθνούς δικαίου (τα απότοκα της εισβολής), και θα μπορεί να εκμεταλλεύεται τον φυσικό της πλούτο προς όφελος του συνόλου των πολιτών της, ανεξάρτητα της εθνικής τους καταγωγής. Βάση αυτού του σχεδίου θα είναι ο πλήρης σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Κυπρίων πολιτών, και η αποδοχή των τεσσάρων βασικών ατομικών ελευθεριών της Ε.Ε., ήτοι της ελευθερίας διακίνησης, της ελευθερίας εγκατάστασης, της ελευθερίας ιδιοκτησίας και της ελευθερίας στην εργασία. Επιπλέον, θα πρέπει η Κυπριακή Δημοκρατία να προωθήσει την καταδίκη της Τουρκίας για τα διεθνή εγκλήματα που διέπραξε κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας και του λαού της από τη βάρβαρη εισβολή της στο νησί το 1974 και εντεύθεν¹²⁴. Βεβαίως, όλοι αντιλαμβάνονται το δυσχερές (πιθανώς και αδύνατο) του εγχειρήματος αυτού. Θεωρείται τουλάχιστον αδιανόητο ότι μετά από σχεδόν πέντε δεκαετίες διαπραγματεύσεων των δύο πλευρών στα πλαίσια της Δ.Δ.Ο., η διεθνής κοινότητα και κυρίως ο Ο.Η.Ε. υπό την αιγίδα του οποίου διενεργούνται οι διαπραγματεύσεις, θα συναινέσουν με ευκολία στην απόδοξη της νέας βάσης λύσης του Κυπριακού που θα είναι η λύση βάσει των αρχών και αξιών του Διεθνούς Δικαίου, του Ευρωπαϊκού Κεκτημένου και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, έστω κι αν αυτό ακούγεται ορθό από ηθικής πλευράς. Οι δεδομένες γεωπολιτικές ισορροπίες και συσχετισμοί είναι τέτοιοι που δεν επιτρέπουν αλλαγή στη βάση λύσης, οπότε η μορφή αυτή της λύσης του «Μακροχρόνιου αγώνα» δεν εγγυάται την κάμψη της τουρκικής κατοχής και τη δίκαιη λύση του Κυπριακού. Το πιθανότερο είναι ότι η παρούσα κατάσταση επί του Κυπριακού, δηλαδή οι ατέρμονες

¹²³ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2015), σελ. 775.

¹²⁴ ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. & ΜΠΑΛΑΦΟΥΤΑ, ΒΙΡΓΙΝΙΑ Γ., *Γεωπολιτική Πραγματικότητα στο Δίπολο Ελλάδα – Κύπρον*, Εκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα (2014), σελ. 81 – 104.

τελματωμένες διαπραγματεύσεις να συνεχιστούν χωρίς αποτέλεσμα και η κατάσταση μη λύσης να είναι η εκ των πραγμάτων λύση¹²⁵.

Εν κατακλείδει, προτάσεις για την επίλυση του Κυπριακού έχουν κατατεθεί πάμπολλες. Στο παρόν γράφημα το οποίο εκπονήθηκε στα πλαίσια της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, έγινε απόπειρα να καταδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο ο γεωπολιτικός παράγοντας της αναβάθμισης των Κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων, μπορεί να προκαλέσει, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, την ανακατανομή της ισχύος στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου. Η εν λόγω ανακατανομή της ισχύος, βεβαίως και κατά την άποψη του γράφοντος, θα επέβαινε θετική προς την Κυπριακή Δημοκρατία και την Ελλάδα, μέσω της οικοδόμησης ενός αξιόμαχου στρατεύματος στην Κύπρο¹²⁶ που θα μπορούσε, σε συνθήκες πολέμου, να κατανικήσει, ή έστω, να αμυνθεί απέναντι στην επιτιθέμενη Τουρκία, διατηρώντας την κρατική ανεξαρτησία/κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας ως του δεύτερου ελληνικού Γεωπολιτικού εθνοκρατικού δρώντος μέσα στα πλαίσια του Διεθνούς Υπερσυστήματος αλλά και του Συμπλόκου της Ανατολικής Μεσογείου, από κοινού με την Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά δεν διεκδικείται το ακαδημαϊκό αλάθητο και, όπως ο καθηγητής Ιωάννης Θ. Μάζης, υπό τη θεωρητική και ακαδημαϊκή καθοδήγηση του οποίου συνεγράφη το παρόν πόνημα, αναφέρει πλειστάκις στα συγγράμματά του: «Ουδείς ορθοτομεί τον λόγο της Αληθείας». Χρέος των μελλοντικών ερευνητών και μελετητών της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, είναι, κάνοντας χρήση της διεπιστημονικής μεθόδου αυτής και χρησιμοποιώντας άπαντα τα επιστημολογικά και μεθοδολογικά εργαλεία τα οποία προσφέρει στον ερευνητή, να προβούν σε πληρέστερη και πιο εμπειρίστατη από την παρούσα, έρευνα για την ανακατανομή της ισχύος στο Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου, με γεωπολιτικό παράγοντα την αναβάθμιση των Κυπριακών Ενόπλων Δυνάμεων.

¹²⁵ Επί της λύσης της «μη λύσης» βλέπε και την αντιπαραβολή με την Αιγυπτιακή υπόθεση κατοχής του Σινά από το Ισραήλ μεταξύ 1967 – 1982: ELARABY, NABIL, «No – peace solution» (Η λύση της μη ειρήνης), *The Cairo Review of Global Affairs* (Καίρινη επιθεώρηση των Διεθνών Υποθέσεων), Δεκέμβριος 2019, σύνδεσμος: <https://www.thecaireview.com/essays/no-peace-solution/>.

¹²⁶ Επί μίας νέας συνολικής προσέγγισης του Ελληνισμού στα πλαίσια ενός νέου αμυντικού δόγματος βλέπε: MAZIS, IOANNIS TH., «Greece's New Defence Doctrine: A Framework Proposal» (Το Νέο Αμυντικό Δόγμα της Ελλάδας: Μια πρόταση πλαίσιο) εις *Geopolitics Academic Dissertations* (Ακαδημαϊκές Διατριβές Γεωπολιτικής), Vol. I, Εκδόσεις: Λειμών, Αθήνα (2016), σελ. 405 – 463.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (2020)¹²⁷

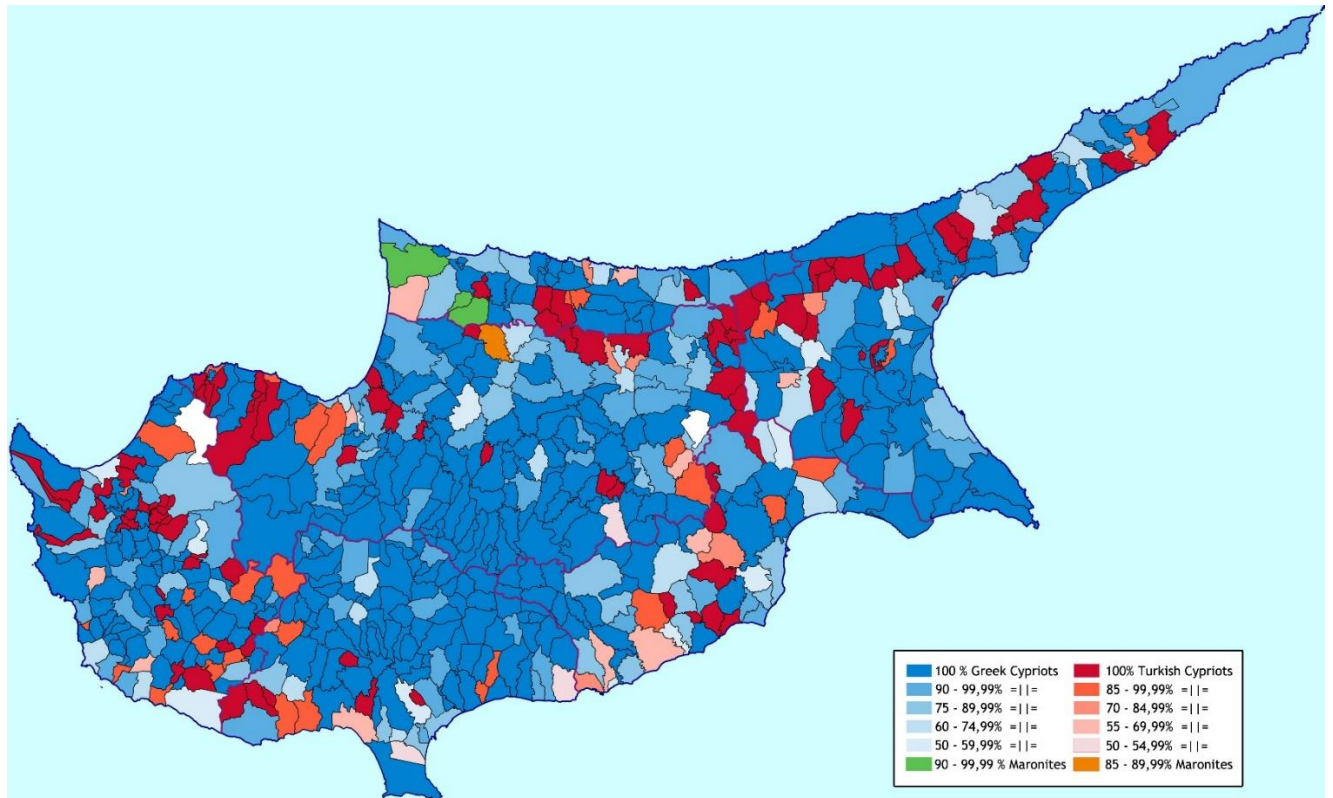
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, 2020			
ΤΟΜΕΙΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ (Ε.Φ.)	ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΤΟΧΗΣ (Τ.Δ.Κ.)	ΑΝΑΛΟΓΙΑ
ΕΜΨΥΧΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	9.000	34.000	1 : 3,7
ΑΡΜΑΤΑ ΜΑΧΗΣ	134	342	1 : 2,5
ΤΕΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (Τ.Ο.Μ.Π.)	294	492	1 : 1,6
ΤΕΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΜΑΧΗΣ (Τ.Ο.Μ.)	70	147	1 : 2,1
ΠΥΡΟΒΟΛΑ	128	228	1 : 1,7
ΠΟΛΛΑΠΛΟΙ ΕΚΤΟΞΕΥΚΤΕΣ ΠΥΡΑΥΛΩΝ	22	9	2,4 : 1
ΟΛΜΟΙ	372	376	1 : 1
Π.Α.Ο.	153	192	1 : 1,2
ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΑ ΑΝΤΙΑΡΜΑΤΙΚΑ	114	115	1 : 1
ΑΝΤΙΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ	108	170	1 : 1,5

Όπως αναφέρει ο Άριστος Αριστοτέλους: «Οι διαφοροποιήσεις στα κατοχικά στρατεύματα και οι εξελίξεις στο στρατόπεδο της Κυπριακής Δημοκρατίας (Κ.Δ.) κατά το 2020 είναι μάλλον ενισχυτικές της τουρκικής στρατιωτικής υπεροχής στο νησί. Περαιτέρω συρρίκνωση της άμυνας της Κύπρου, που είναι δυνατή ένεκα υπογεννητικότητας, περιορισμένων οικονομικών πόρων και Covid-19, αν δεν αντιμετωπιστεί θα διευρύνει ακόμα παραπάνω τη διαφορά ισχύος προς όφελος των δυνάμεων κατοχής. Η μείωση στον αριθμό των κατοχικών δυνάμεων στις 34.000 το 2019 δεν έχει αλλοιώσει την υπεροχή έναντι της Εθνικής Φρουράς (Ε.Φ.) η οποία ξεπερνά το όριο των τριών Τούρκων στρατιωτών για κάθε εθνοφρουρό. Ο δε μεγάλος αριθμός αρμάτων και τεθωρακισμένων, καθώς και η σε τακτά χρονικά διαστήματα ανανέωση και αναβάθμιση του οπλισμού του κατοχικού στρατού διατηρούν ή και αυξάνουν το ανισοζύγιο δυνάμεων στο νησί [εις βάρος της Ελληνικής Κυπριακής πλευράς]»¹²⁸.

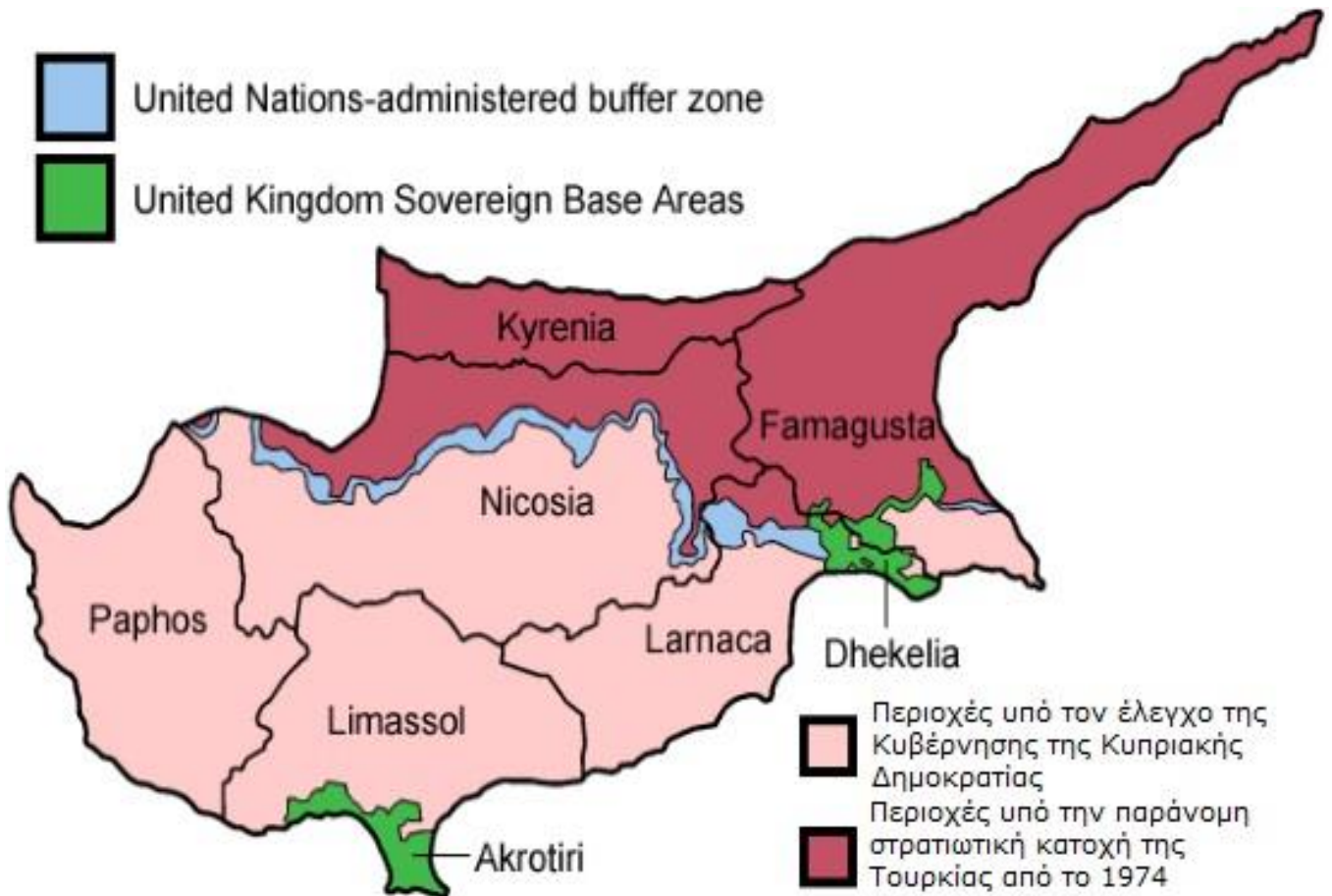
¹²⁷ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, «Οι στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο», *Κυπριακό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών*, Ιούλιος 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y4oe5exd>.

¹²⁸ Ο.π.

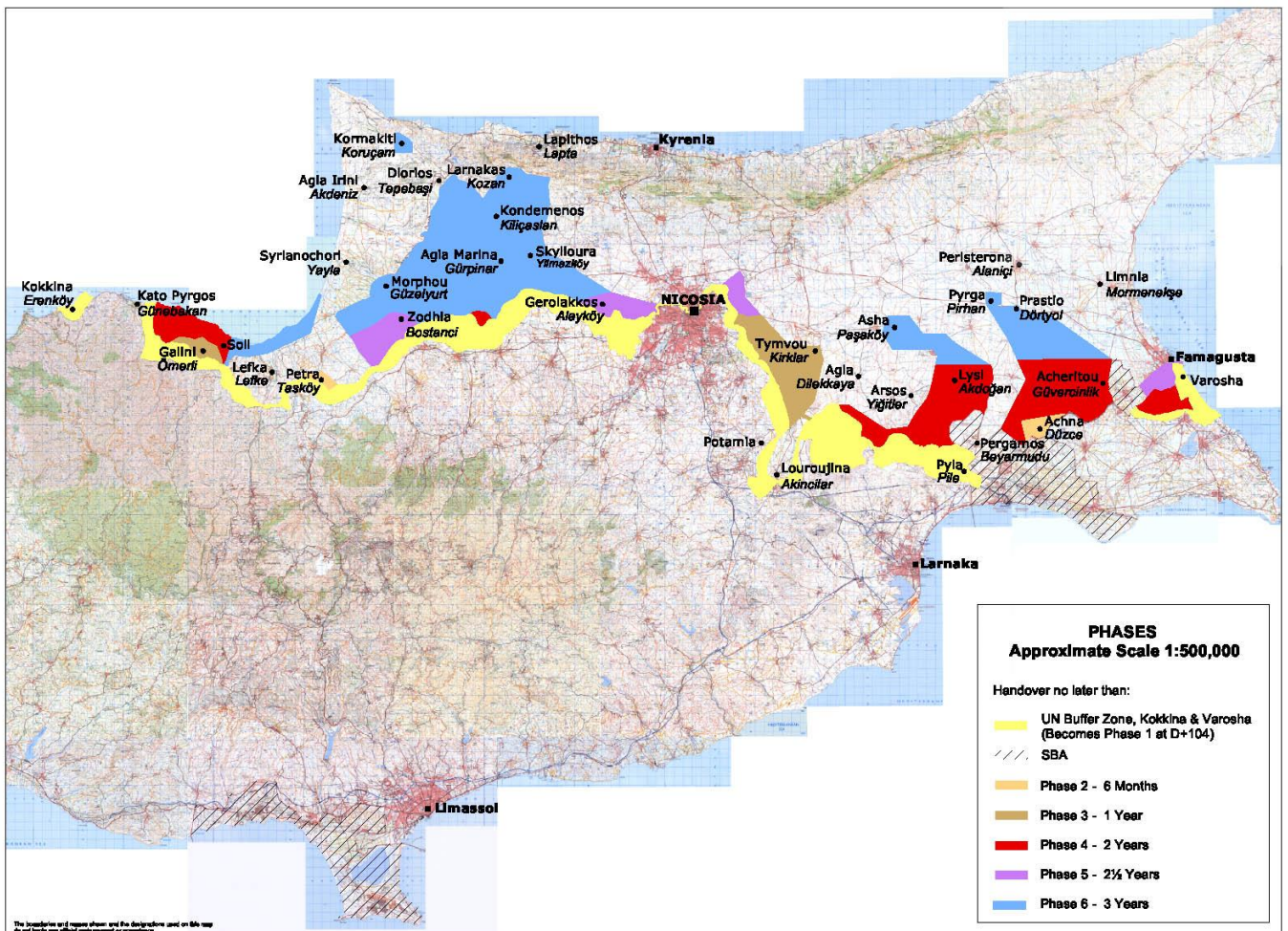
ΧΑΡΤΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 1: Η ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΙΣ 16 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ 1960 ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΙΣ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ 1974 (ΠΗΓΗ: <http://tiny.cc/vqchsz>):

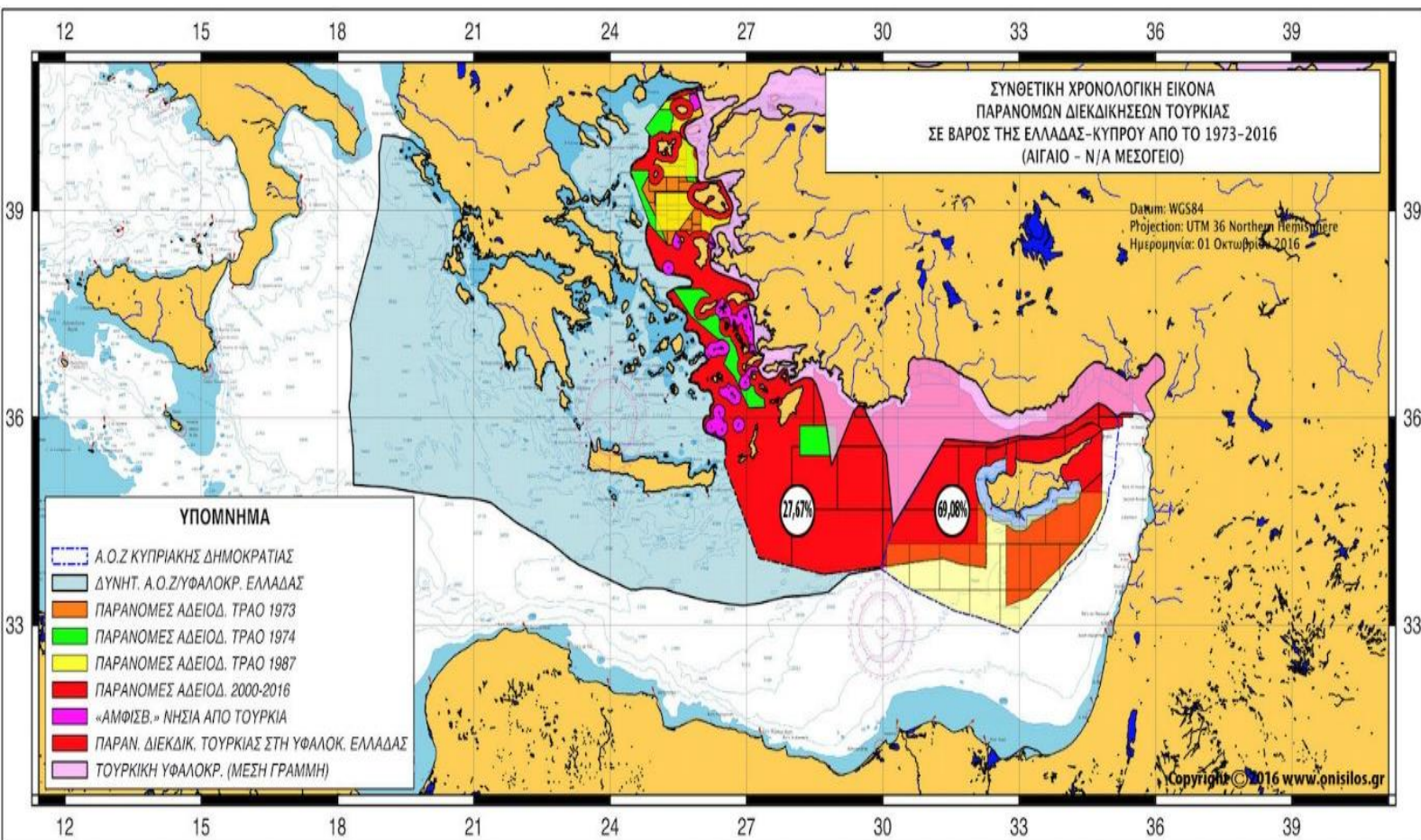
ΧΑΡΤΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 2: Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΣΤΙΣ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ 1974 ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (ΥΠΟ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ):

ΧΑΡΤΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 3: Ο ΧΑΡΤΗΣ ΕΛΔΦΙΚΗΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΠΡΟΝΟΕΙΤΟ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ 5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΕΣΤΡΕΦΑΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΥΝΙΣΤΩΝ ΚΡΑΤΙΔΙΟ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΔΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΤΑ ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟΥΣ ΧΑΡΤΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΝ):

ΧΑΡΤΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 4: Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΟΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ Α.Ο.Ζ. ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Η ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΝΑ ΕΦΑΠΤΟΝΤΑΙ. ΟΜΟΙΩΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΟΛΕΣ ΟΙ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟ 1973 ΚΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ (ΠΗΓΗ: <https://www.onisilos.gr/?p=23264>):

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Α. Γενικά έργα:

- i. ΑΙΜΙΛΙΑΝΙΔΗΣ, ΑΧΙΛΛΕΥΣ/ΚΕΝΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ & ΚΟΝΤΟΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ, *Σημαδεμένη τράπουλα: Τα απόρρητα έγγραφα των διαπραγματεύσεων Χριστόφια – Ταλάτ*, Εκδόσεις: Power publishing, Λευκωσία (2010).
- ii. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ΧΡΗΣΤΟΣ, *Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία: Νόημα και αδιέξοδο*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα (2017).
- iii. ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, *Η Νέα Στρατιωτική Επανάσταση και η Ελληνική Αμυντική Στρατηγική*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2019).
- iv. ΓΡΙΒΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, *Η Στρατιωτική Άνοδος της Κίνας και η Γεωπολιτική του Πολέμου στη Μέση Ανατολή*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2013).
- v. ΖΑΧΑΡΑΚΙΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ, *Άκρως απόρρητον: Ειδικού χειρισμού: Κατάθεση μνήμης και στοχασμών*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2008).
- vi. ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, *Η διακυβέρνηση και η πολιτική οικονομία μιας ομοσπονδιακής Κύπρου*, Εκδόσεις: Ι. Σιδέρης, Αθήνα (2016).
- vii. ΚΕΝΤΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ, *Η ασφάλεια στο πλαίσιο λύσης του Κυπριακού*, Εκδόσεις: Λιβάνη, Αθήνα (2013).
- viii. ΚΛΗΡΙΔΗΣ, ΓΛΑΥΚΟΣ, *Η κατάθεσή μου, Τόμος 4^{ος}*, Λευκωσία (1991).
- ix. ΚΛΗΡΙΔΗΣ, ΓΛΑΥΚΟΣ, *Ντοκουμέντα μιας εποχής 1993 – 2003*, Εκδόσεις: Πολιτεία, Λευκωσία (2007).

- x. ΚΛΟΚΚΑΡΗΣ, ΦΟΙΒΟΣ, *Τουρκική απειλή κατά του Ελληνισμού της Κύπρου*, Εκδόσεις: Επιφανίου, Λευκωσία (2011).
- xi. ΚΟΤΖΙΑΣ, ΝΙΚΟΣ, *Μια τριετία που άλλαξε το Κυπριακό. Η μάχη για την κανονικότητα χωρίς «παρεμβατικά δικαιώματα» και «εγγυήσεις»*, Εκδόσεις: Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, Αθήνα (2018).
- xii. ΚΟΥΦΟΥΔΑΚΗΣ, ΒΑΓΓΕΛΗΣ, *Κύπρος: Ένα σύγχρονο πρόβλημα σε ιστορική προοπτική, μετάφραση: Γιώργος Δεμερτζίδης*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2008).
- xiii. ΛΥΓΕΡΟΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ, *Κυπριακό: Η αιρετική λύση*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2014).
- xiv. ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., *Γεωπολιτικά ζητήματα στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή και Μεσόγειο*, Εκδόσεις: Λειμών, Αθήνα (2017).
- xv. ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., & ΣΓΟΥΡΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, *Γεωπολιτική Ανάλυση στο Ενεργειακό Σύμπλοκο της Ανατολικής Μεσογείου*, Εκδόσεις: Λειμών, Αθήνα (2020).
- xvi. ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ. & ΜΠΑΛΑΦΟΥΤΑ, ΒΙΡΓΙΝΙΑ Γ., *Γεωπολιτική πραγματικότητα στο δίπολο Ελλάδος – Κύπρου: Λύσεις και άλλοθι*, Εκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα (2014).
- xvii. ΜΑΖΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ Θ., *Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής: Το νεοθετικιστικό πλαίσιο*, Εκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα (2012).
- xviii. ΣΑΡΡΗΣ, ΝΕΟΚΛΗΣ, *Η άλλη πλευρά: Διπλωματική χρονογραφία του διαμελισμού της Κύπρου μέσα από τουρκικές πηγές, Τόμος Β΄*, Εκδόσεις: Γραμμή, Αθήνα (1982).
- xix. ΣΤΕΡΓΙΟΥ, ΑΝΔΡΕΑΣ, *Κυπριακό: Η λύση των δύο κρατών: Το γερμανικό παράδειγμα*, Εκδόσεις: Τουρίκη, Αθήνα (2012).

- xx. ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ Μ., *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2015).
- xxi. ΣΥΡΙΓΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, *Σχέδιο Ανάν: Οι κληρονομίες του παρελθόντος και οι προοπτικές του μέλλοντος*, Εκδόσεις: Πατάκη, Αθήνα (2005).
- xxii. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ, *Οι Σχέσεις Αθηνών – Λευκωσίας και το Κυπριακό (1977 – 1988)*, Εκδόσεις: Ι. Σιδέρης, Αθήνα (2013).
- xxiii. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ, *Τα σχέδια λύσης του κυπριακού (1948 – 1978)*, Εκδόσεις: Καστανιώτη, Αθήνα (2009).
- xxiv. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ, *Το ΝΑΤΟ στην ψυχροπολεμική και τη μεταψυχροπολεμική εποχή και η Κύπρος*, Εκδόσεις: Πρόοδος, Λευκωσία (2000).

Β. Επιστημονικά Άρθρα – Επιστημονικές Δημοσιεύσεις:

- i. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, «Οι στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο», *Κυπριακό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών*, Ιούλιος 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y4oe5cxd>.
- ii. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ, «Οι στρατιωτικές δυνάμεις στην Κύπρο 2017», *Κυπριακό Κέντρο Στρατηγικών Μελετών*, 31 Μαΐου 2017, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ycqrfe7b>.
- iii. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ, «Η αίτηση ένταξης στην Ε.Ο.Κ. και η Ευρωπαϊκή πορεία της Κυπριακής Δημοκρατίας τη δεκαετία του 1990» εις *1960 – 2010: Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας, τόμος 4^{ος}: 1990 – 1999: Η δεκαετία των ανακατατάξεων*, Λευκωσία, Δεκέμβριος 2011.
- iv. ΚΛΟΚΚΑΡΗΣ, ΦΟΙΒΟΣ, «Η ασφάλεια της Κύπρου στο νέο γεωπολιτικό περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής» εις *Eastern*

Mediterranean Policy Note (Σημειώσεις Πολιτικής Ανατολικής Μεσογείου), Νο 5, 18 Απριλίου 2016, Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σχέσεων, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

- v. ΚΩΤΟΥΛΑΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ, «Το Κυπριακό ως Δίλημμα Δημογραφικής Ασφαλείας» εις *Foreign Affairs, Greek Edition*, Τεύχος Φεβρουαρίου – Μαρτίου 2017.
- vi. *Πρόσωπα και Γεγονότα: Το Σχέδιο Ανάν*, 15 Φεβρουαρίου 2004.
- vii. *Civitas Gentium*, Τεύχος 5, Αριθμός 2, Αθήνα, Απρίλιος 2017.

C. Άρθρα στον ηλεκτρονικό, ημερήσιο και περιοδικό τύπο:

- i. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ, «Πώς φθάσαμε στο ναυάγιο του Κραν Μοντάνα», *Το Βήμα*, 8 Ιουλίου 2017.
- ii. «Αναβάθμιση Exocet και γαλλικά αντιαεροπορικά για την Ε.Φ.», *Η Καθημερινή Κύπρου*, 23 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ybfnlzpν>.
- iii. ΒΑΛΗΝΑΚΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ, *Η Καθημερινή*, 23 Ιουλίου 1989.
- iv. ΒΛΑΣΣΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ Δ., «Ένταξη δύο νέων Σ.Α.Π. στην Μ.Υ.Κ. της Ε.Φ.», *Δούρειος Ίππος*, 20 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://doureios.com/entaxi-dyo-neon-sap-stin-myk-tis-ethnikis-frouas/>.
- v. ΒΛΑΣΣΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ Δ., «Πρώτες βολές των πυροβόλων NORA - B52 της Ε.Φ.», *Δούρειος Ίππος*, 20 Μαρτίου 2020, σύνδεσμος: <https://doureios.com/protos-voles-ton-pyrovolon-nora-b52-tis-ethnikis-frouas/>.
- vi. ΓΑΒΡΙΗΛ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, *Η Κύπρος έχει ανάγκη τα δικά της φτερά*, 08 Οκτωβρίου 2019, σύνδεσμος: https://www.sigmalive.com/news/opinions_sigmalive/591263/i-kypros-exei-anagki-ta-dika-tis-ftera.

- vii. ΔΟΥΡΕΙΟΣ ΙΠΠΟΣ *ALMANAC 2017 - 2018*, Τεύχος 6, 2019.
- viii. «Η Κύπρος αναβαθμίζει τα οπικά της συστήματα», *Το Βήμα*, 7 Φεβρουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://www.tovima.gr/2020/02/07/world/i-kypros-anavathmizei-ta-oplika-tis-systimata/>.
- ix. ΚΛΟΚΚΑΡΗΣ, ΦΟΙΒΟΣ, «Ανάγκη άμεσης ενίσχυσης της δυνατότητας αντίστασης της Κύπρου», *Η Σημερινή*, 12 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://simerini.sigmalive.com/article/2020/1/12/anagke-ameses-eniskhuses-tes-dunatotetas-antistases-tes-kyprou/>.
- x. ΚΥΡΙΑΚΟΥ, ΝΕΟΦΥΤΟΣ, «Ανασκόπηση 2018: Μία χρονιά εντάσεων στην Α.Ο.Ζ. με το Κυπριακό και πάλι σε τέλμα», *Εθνικός Κήρυξ*, 1 Ιανουαρίου 2019, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ycq3caop>.
- xi. ΛΟΪΖΟΥ, ΑΝΤΗΣ, «Η Τουρκική πολιτική εν συντομία», καταχώρηση: 27 Απριλίου 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y9z3c9l8>.
- xii. ΜΑΝΟΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΣ, *Εστία*, 5 Απριλίου 2004.
- xiii. ΝΕΔΟΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ, «Κυπριακό: Σκληρό πόκερ στο Κραν-Μοντανά», *Η Καθημερινή*, 29 Ιουνίου 2017, σύνδεσμος: <https://www.kathimerini.gr/916035/article/epikairothta/politikh/kypriako-skllhro-poker-sto-kran-montana>.
- xiv. ΟΜΗΡΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, «Η αλήθεια για το Σχέδιο Πέρες ντε Κουεγιάρ», *Φιλελεύθερος*, 12 Απριλίου 2020.
- xv. ΠΕΝΤΑΡΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, «Η ρευστότητα του γεωπολιτικού σκηνικού της Ανατολικής Μεσογείου οδηγεί την Τουρκία σε μίαν άνευ προηγουμένου επιθετική στρατηγική εναντίον της Κύπρου και της Ελλάδας», *Sigmalive*, 28 Απριλίου 2019, σύνδεσμος: <http://www.sigmalive.com/simerini/politics/565321/to-geopolitiko-skiniko-kai-i-epithetikotita-tis-tourkias>.

- xvi. ΠΕΝΤΑΡΑΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ, «Ρίσκο η μεταφορά των τουρκικών drones στο κατεχόμενο Λευκόνοικο», *AlphaNews Live*, 16 Δεκεμβρίου 2019, σύνδεσμος: <https://www.alphanews.live/politics/pentaras-risko-i-metafora-ton-toyrkikon-drones-sto-katehomeno-leykonoiko-vid>.
- xvii. ΠΟΥΛΛΑΔΟΣ, ΜΑΡΙΟΣ, «Κοινών Ανακοινωθέντων το ανάγνωσμα», *Η Σημερινή*, 17 Σεπτεμβρίου 2016, σύνδεσμος: <https://simerini.sigmalive.com/article/2016/9/17/koinon-anakoinothenton-to-anagnosma/>.
- xviii. ΠΟΜΗΛΟΡΙΔΗΣ, ΚΥΡΙΑΚΟΣ, «Ανασκόπηση για Κυπριακό: Μια ακόμη άγωνα χρονιά το 2019 - Η τριμερής στο Βερολίνο η σημαντικότερη στιγμή», *ANTI Κύπρου*, 07 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y88bm614>.
- xix. ΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, «Ο Γκουτέρες «κρέμασε» τον Αναστασιάδη», 21 Απριλίου 2019, σύνδεσμος: <https://www.brief.com.cy/analyseis/analysisi-o-gkoyteres-kremase-ton-anastasiadi>.
- xx. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ, «Αποκαλυπτικό έγγραφο: Οι γραπτές τουρκικές προτάσεις στο Γκράν Μοντανά», *Sigmalive*, καταχώρηση: 17/02/2020, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/9ychsz>.

D. Επίσημα έγγραφα:

- i. Γενικό Επιτελείο Ε.Φ., Διοίκηση Αεροπορίας, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/page/dioikisi-aeroporias>.
- ii. Γενικό Επιτελείο Ε.Φ. της Κυπριακής Δημοκρατίας, Σύντομο Ιστορικό της Ε.Φ., σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/page/history>.
- iii. Γενικό Επιτελείο Ε.Φ. της Κυπριακής Δημοκρατίας, Υπουργικές Αποφάσεις, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/page/nomothesia>.

- iv. Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής, σύνδεσμος:
[https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/cyproblem/green%20line%20regulation%20\(greek\).pdf](https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/cyproblem/green%20line%20regulation%20(greek).pdf).
- v. Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Κοινή Δήλωση του Ε/Κ ηγέτη κ. Νίκου Αναστασιάδη και του Τ/Κ ηγέτη κ. Ντερβίς Έρογλου (11 Φεβρουαρίου 2014), σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y7befpeq>.
- vi. Ομιλία της Αυτού Μακαριώτητος, του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας (κυρού κυρού) Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', εις το Παγκύπριον Συλλαλητήριο επί τη τρίτη επετεία της τουρκικής εισβολής, 20ης Ιουλίου 1977, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- vii. Περί Συμφωνίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Λιβάνου για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ. νόμος, 29 Νοεμβρίου 2007.
- viii. Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση - Πρωτόκολλο αριθ. 3 σχετικά με τις Περιοχές των Κυρίαρχων Βάσεων του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στην Κύπρο, σύνδεσμος: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A12003T%2FPRO%2F03>.
- ix. Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση - Πρωτόκολλο αριθ. 10 για την

- Κύπρο, σύνδεσμος: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A12003T%2FPRO%2F10>.
- x. Συμβάσεις της Γενεύης 1949, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ybhdg43t>.
- xi. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ, ΤΗΣ 10^{ΗΣ} ΚΑΙ 11^{ΗΣ} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1999, καταχώρηση: 13 Ιανουαρίου 2000, σύνδεσμος: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/PRES_99_999. Επίσης, Αγγλικός σύνδεσμος: https://www.europarl.europa.eu/summits/hell_en.htm.
- xii. Συμφωνία της Γ' Βιέννης, 2^{ας} Αυγούστου 1975, Ιστοσελίδα Υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/g1chsz>.
- xiii. Συμφωνία μεταξύ της κυβερνήσεως του Ισραήλ και της κυβερνήσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ., Λευκωσία, 17 Δεκεμβρίου 2010, United Nations Treaty Series I – 48387.
- xiv. Συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου για την οριοθέτηση της Α.Ο.Ζ., Κάιρο, 17 Φεβρουαρίου 2003, United Nations Treaty Series I – 44649.
- xv. Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου Μακαρίου – Ντενκτάς, 12^{ης} Φεβρουαρίου 1977, Ιστοσελίδα Υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/s1chsz>.
- xvi. Υπουργείο Άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, Νόμος που ενοποιεί και αναθεωρεί τους περι της Ε.Φ. Νόμους του 1964 έως 2018, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/file/bWwzIXEZYcr2nxXo9+AUZw==/>.
- xvii. Υπουργείο Άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ο περί Ε.Φ. Νόμος του 2011 έως 2019, σύνδεσμος: <http://www.army.gov.cy/el/file/5NLYcPXQEX2nxXo9+AUZw==/>.

- xviii. Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Ευρωπαϊκή Ένωση – Ιστορική αναδρομή, καταχώρηση: 21/04/2016, σύνδεσμος: http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa22_gr/mfa22_gr?OpenDocument.
- xix. Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Κλειστά λιμάνια και αεροδρόμια, σύνδεσμος: http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa13_gr/mfa13_gr?OpenDocument.
- xx. Υπουργείο Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, Το Κυπριακό πρόβλημα – Ιστορική αναδρομή, καταχώρηση: Μάιος 2006, σύνδεσμος: http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa08_gr/mfa08_gr?OpenDocument.
- xxi. Υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκικής Δημοκρατίας, Περί Ενταξιακής Πορείας της Κύπρου στην Ε.Ε., σύνδεσμος: <http://www.mfa.gov.tr/turkey-trnc-joint-declaration-january-20-1997.en.mfa>.
- xxii. Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. 541/1983 και Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. 550/1984, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας, σύνδεσμος: [https://www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-541-\(1983\).html](https://www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-541-(1983).html) και [https://+www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-550-\(1984\).html](https://+www.pio.gov.cy/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-550-(1984).html).

Ε. Διάφορες Διαδικτυακές Πηγές:

- i. ΉΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Το διάγγελμα του ΟΧΙ για το [...] Σχέδιο Ανάν, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/y98xyqzz>.
- ii. «Στρατιωτικές Δυνάμεις στην Κύπρο», Ισοζύγιο Στρατιωτικής Ισχύος, 15 Απριλίου 2020, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/c3chsz>.

2. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

A. Γενικά έργα:

- i. GUNTHER, MICHAEL J., *Auftragstaktik: The basis for modern military command? (Ο αποκεντρωτικός πόλεμος: Η βάση της σύγχρονης στρατιωτικής διοίκησης)*, School of Advanced Military Studies - United States Army Command and General Staff College (Σχολή Άνωτάτων Στρατιωτικών Σπουδών – Κολλέγιο Στρατιωτικής Διοίκησης και Γενικού Επιτελείου των Η.Π.Α.), Κάνσας – Η.Π.Α. (2012).
- ii. IBRAHIM, HALIL SALIH, *Cyprus: Ethnic Political Counterpoints (Κύπρος: Εθνικές και πολιτικές αντιπαραθέσεις)*, Εκδόσεις: University Press of America, Maryland – Η.Π.Α. (2004).
- iii. MACRIS, NICOLAOS D., Ambassador (Rtd.), *The 1960 Treaties on Cyprus and Selected Subsequent Acts (Οι περί Κύπρου Συνθήκες του 1960 και επιλεγμένες μεταγενέστερες Πράξεις)*, Εκδόσεις: Bibliopolis, Γερμανία (2003).
- iv. MAZIS, IOANNIS TH., *Geopolitics Academic Dissertations (Ακαδημαϊκές Διατριβές Γεωπολιτικής)*, Vol. I, Εκδόσεις: Λειμών, Αθήνα (2016).
- v. VANEZIS, PROCOPIOS N., *Makarios: Honourable compromise, not capitulation (Μακάριος: Έντιμος συμβιβασμός, όχι συνθηκολόγηση)*, Εκδόσεις: Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Λευκωσία (2017).

B. Επιστημονικά Άρθρα – Επιστημονικές Δημοσιεύσεις:

- i. BAĞCI, HÜSEYİN και GAUDINO, UGO, «Involving Turkey in EU Common Foreign, Security and Defence Policies» (Περιλαμβάνοντας την Τουρκία στην Κοινή Εξωτερική Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας (Κ.Ε.Π.Α.Α.) στην Ε.Ε.) εἰς *EURASIAN RESEARCH JOURNAL*, Τόμος 2, Αριθμός 1, σελ. 7-27, Ιανουάριος 2020.

- ii. BAHÇELİ, TOZUN, «Turkey under the AKP: Axis change or Pragmatic Activism?» (Η Τουρκία υπό τη διακυβέρνηση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης: Αλλαγή άξονα ή Πολιτικός πραγματισμός;) είς *The International Relations of the Contemporary Middle East: Subordination and Beyond (Οι Διεθνείς Σχέσεις της Σύγχρονης Μέσης Ανατολής: Υποταγή και επέκεινα)*, Εκδόσεις: Routledge (2013).
- iii. Lieutenant General (Ret) (Αντιστράτηγος ε. α.) BOGDANOV, S. A. & Colonel (Res) (Συνταγματάρχης εν ενεργεία) CHEKINOV, S. G., «The nature and content of a new generation war» (Η φύση και το περιεχόμενο ενός πολέμου νέας γενεάς) είς *Military Thought, Τεύχος 10* (2013).
- iv. HANJIE, BERNARD CAI, «Airpower and Small States» (Αεροπορική ισχύς και μικρά κράτη) είς *Journal of the Singapore Armed Forces (Επιθεώρηση Ενόπλων Δυνάμεων Σιγκαπούρης)*, Τεύχος 40, No.2 (2011).
- v. KAUFMANN, ERIC P., «Dominant ethnicity and dominant nationhood: Empirical and normative aspects» (Κυρίαρχη εθνικότητα και κυρίαρχη κρατική ύπαρξη: Εμπειρικές και κανονιστικές πτυχές) είς LECOURS, ANDRE & NOOTENS, GENEVIEVE, *Dominant Nationalism, Dominant Ethnicity: Identity, Federalism and Democracy (Régionalisme & Fédéralisme/Regionalism & Federalism)* (Κυρίαρχος Εθνικισμός, Κυρίαρχη Εθνότητα: Ταυτότητα, Φεντεραλισμός και Δημοκρατία (Περιφερειοποίηση και Φεντεραλισμός), Εκδόσεις: P.I.E - Peter Lang S.A., Νέα Υόρκη – Η.Π.Α. (2009).
- vi. KINGMA, KEES & SHRIJVER, NICO, «Demilitarization» (Αποστρατιωτικοποίηση) είς *Max Planck Encyclopedia of Public International Law (Εγκυκλοπαίδεια Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου «Μάξ Πλάνκ», τεύχος 3*, Εκδόσεις: Oxford University Press, Η.Β. (2015).
- vii. KONONENKO, VADIM, «From Yugoslavia to Iraq: Russia's Foreign Policy and the effects of Multipolarity» (Από τη Γιουγκοσλαβία στο Ιράκ: Η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας και οι επιπτώσεις της Πολυπολικότητας) είς *UPI (The Finnish*

Institute of International Affairs (FIIA) Working Papers (Φινλανδικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, Έγγραφα Εργασίας), 42 (2003), Ελσίνκι, Φινλανδία.

- viii. KWAN, TOH BOON, «Singapore’s development and use of military power: Diplomacy, Deterrence, Compellence and Counter – coercion (Η ανάπτυξη και χρήση της στρατιωτικής ισχύος από την Σιγκαπούρη: Διπλωματία, Αποτροπή, Εξαναγκασμός και αντιμετώπισή του)», *ResearchGate*, Ιανουάριος 2016, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/s3chsz>.
- ix. MAZIS, IOANNIS TH., «Greece’s New Defence Doctrine: A Framework Proposal» (Το Νέο Αμυντικό Δόγμα της Ελλάδας: Μια πρόταση πλαίσιο) εις *Geopolitics Academic Dissertations (Ακαδημαϊκές Διατριβές Γεωπολιτικής)*, Vol. I, Εκδόσεις: Λειμών, Αθήνα (2016).
- x. MILANOVIC, MARKO, «A Footnote on Secession» (Μια υποσημείωση για την απόσχιση) εις *EJIL: Talk! Blog of the European Journal of International Law (EJIL: Μπλόγκ της Ευρωπαϊκής Επιθεώρησης Διεθνούς Δικαίου)*, καταχώρηση: 26/10/2017, σύνδεσμος: <https://www.ejiltalk.org/a-footnote-on-secession/>.
- xi. MITCHELL, WESS A., «The case of Deterrence by Denial» (Η περίπτωση της αποτροπής μέσω άρνησης), *The American interest*, 12 August 2015, σύνδεσμος: <https://www.the-american-interest.com/2015/08/12/the-case-for-deterrence-by-denial>.
- xii. NELSEN, JOHN T., «Auftragstaktik: A case for decentralized battle (Ο αποκεντρωτικός πόλεμος: Μια περίπτωση για αποκεντρωτική μάχη)» εις *Parameters*, Σεπτέμβριος 1987, US Army War College, Πενσιλβάνια – Η.Π.Α., Σεπτέμβριος 1987.
- xiii. SCHLEZINGER, JAMES, «Quest for a Post - Cold War Foreign Policy» (Σε αναζήτηση μιας μετά – Ψυχροπολεμικής εξωτερικής πολιτικής) εις *Foreign Affairs*, 02 Απριλίου 1993, σύνδεσμος: <https://www.foreignaffairs.com/articles/1993-02-01/quest-post-cold-war-foreign-policy>.

- xiv. THORNTON, ROD, «The changing nature of modern warfare» είς *The RUSI Journal*, τεύχος Αυγούστου – Σεπτεμβρίου 2015.

C. Άρθρα στον ηλεκτρονικό, ημερήσιο και περιοδικό τύπο:

- i. ELARABY, NABIL, «No – peace solution» (Η λύση της μη ειρήνης), *The Cairo Review of Global Affairs (Καιρινή επιθεώρηση των Διεθνών Υποθέσεων)*, Δεκέμβριος 2019, σύνδεσμος: <https://www.thecaireview.com/essays/no-peace-solution/>.
- ii. GURCAN, METIN, «Why Turkey wants a permanent naval base in Northern Cyprus» (Γιατί η Τουρκία επιθυμεί μια μόνιμη ναυτική βάση στη «Βόρεια» Κύπρο), *AI – Monitor*, 12 Σεπτεμβρίου 2018, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/t4chsz>.
- iii. KKTC'deki «vatandaş» nüfusu 350 bin» (Ο πληθυσμός με «απηκόοτητα» [της «Τ.Δ.Β.Κ.»] [που διαμένει] στην «Τ.Δ.Β.Κ.» είναι 350.000», *KIBRIS POSTASI*, 10 Ιανουαρίου 2019, σύνδεσμος: https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n273393-kkctdeki-vatandas-nufusu-350-bin.
- iv. LANDRY SIGNÉ, «The Fourth Industrial Revolution and digitization» [...] (Η 4^η Βιομηχανική Επανάσταση και η ψηφιοποίηση [...]), *Brookings Institute*, 8 Ιανουαρίου 2020, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/o5chsz>.
- v. «The China challenge: Rocket man» (Η κινεζική πρόκληση: «Ο πυραυλάνθρωπος»), *Reuters*, 25 Απριλίου 2019, σύνδεσμος: <https://www.reuters.com/investigates/section/china-army/>.

D. Επίσημα έγγραφα:

- i. Arms control, disarmament and non-proliferation in NATO (Ελεγχος οπλισμού, αφοπλισμός και μη διασπορά στο Ν.Α.Τ.Ο.), σύνδεσμος: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48895.htm.

- ii. CUCO, ALFONS GINER, Demographic structure of the Cypriot communities (Δημογραφική σύνθεση των Κυπριακών κοινοτήτων), Council of Europe, Committee on Migration, Refugees and Population (Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού), Doc. 6589, 27 Απριλίου 1992, σύνδεσμος: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=6916&lang=EN>.
- iii. «IMI Systems Ltd.», Sibat: The International Defense Cooperation Directorate of the Israel Ministry of Defense (Διεύθυνση Διεθνούς Αμυντικής Συνεργασίας του Ισραηλινού Υπουργείου Άμυνας), σύνδεσμος: <http://www.sibat.mod.gov.il/Exhibitions/Fidae/Documents/imi%20sod.pdf>.
- iv. LAAKSO, JAAKKO, Colonisation by Turkish settlers of the occupied part of Cyprus (Εποικισμός από Τούρκους εποίκους του κατεχομένου τμήματος της Κύπρου), Council of Europe, Committee on Migration, Refugees and Population (Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Μετανάστευσης, Προσφύγων και Πληθυσμού), Doc. 9799, 2 Μαΐου 2003, σύνδεσμος: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=10153&Lang=EN>.
- v. Report of the Secretary General on his mission of good offices in Cyprus, 11 June 1986 (Έκθεση του Γενικού Γραμματέα εν σχέσει με την αποστολή των καλών του υπηρεσιών στην Κύπρο), UN S/18102/Add. 2.
- vi. Set of Ideas on an Overall Framework Agreement on Cyprus (1992) (Δέσμη Ιδεών για μια συμφωνία συνολικού πλαισίου για την Κύπρο (1992), σύνδεσμος: [https://www.pio.gov.cy/en/assets/pdf/cyproblem/Gali%20Set%20of%20Ideas%20\(1992\).pdf](https://www.pio.gov.cy/en/assets/pdf/cyproblem/Gali%20Set%20of%20Ideas%20(1992).pdf).
- vii. Turkey: Request for Stand-By Arrangement - Staff Report; Staff Supplement and Staff Statement; and Press Release on the Executive Board Discussion - ISCR/02/136, σύνδεσμος: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2002/cr02136.pdf>.

- viii. United Nations Secretary – General Report to the Security Council, Ημερομηνία: 8 Μαρτίου 1991, Παράγραφος 11, σελ. 7, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/k6chsz>.

E. Διάφορες Διαδικτυακές Πηγές:

- i. «BUK-M2, SA-17 Grizzly 9K317, 9A317E, Medium-range surface-to-air defense missile system», *Army Recognition*, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/v6chsz>.
- ii. «Jobaria Multiple Cradle Launcher System», *Army Recognition*, καταχώρηση: 15 Μαΐου 2013, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/p7chsz>.
- iii. «Russian troops receive three advanced BUK Missile Systems», *Sputnik News*, 21 Οκτωβρίου 2016, σύνδεσμος: <https://sputniknews.com/military/201610211046578106-russia-buk-systems/>.
- iv. «S-300 PMU2, SA-20B Gargoyle B, Surface-to-Air missile», *Army Recognition*, σύνδεσμος: <http://tiny.cc/c8chsz>.
- v. «Shumadija – Modular Self-Propeled Multiple Launch Weapon», *YugoImport S.D.P.R.*, σύνδεσμος: <https://tinyurl.com/ycwzn8yz>.